

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικό και Καποδιστριακό
Πανεπιστήμιο Αθηνών

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΙΟΛΟΓΙΑΣ

Π.Μ.Σ «ΠΗΓΕΣ, ΛΑΤΡΕΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΣ ΒΙΟΣ ΤΟΥ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ»

ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ: ΒΙΒΛΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΣ ΒΙΟΣ ΤΗΣ
ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«Η θεραπεία του εκ γενετής τυφλού και του παραλύτου και η ερμηνεία
της αναπηρίας στο Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο»

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: Χρηστίνα Αντωνάτου

A.M. 7231012200003

ΑΘΗΝΑ, ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2025

ΤΡΙΜΕΛΗΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Επιβλέπων

Σωτήριος Δεσπότης, Καθηγητής, Τμ. Κοινωνικής Θεολογίας και
Θρησκευολογίας, ΕΚΠΑ.

Μέλη

Αθανάσιος Γλάρος, Καθηγητής, Τμ. Κοινωνικής Θεολογίας και
Θρησκευολογίας, ΕΚΠΑ.

Αθανάσιος Αντωνόπουλος, Επ. Καθηγητής, Τμ. Κοινωνικής Θεολογίας και
Θρησκευολογίας, ΕΚΠΑ.

Πρόλογος - Ευχαριστίες

Η επαγγελματική μου δραστηριότητα ως εκπαιδευτικού ειδικής εκπαίδευσης και η βαθιά μου πίστη ότι μέσα από τη μελέτη των Ευαγγελίων προσεγγίζουμε όχι μόνο τον Θεό αλλά και το δημιουργήμά του, τον άνθρωπο, έγιναν το έναυσμα για τη συγγραφή της παρούσας μεταπτυχιακής εργασίας.

Είχα την τύχη στις μεταπτυχιακές σπουδές μου να έχω τη στήριξη των εξαίρετων καθηγητών κ. Σωτήριου Δεσπότη και κ. Αθανάσιου Αντωνόπουλου που μου έκαναν την τιμή, μαζί με τον εξαίρετο καθηγητή κ. Αθανάσιο Γλάρο, να είναι τα μέλη της τριμελούς επιτροπής υποστήριξης και κρίσης της εργασίας μου.

Θα ήθελα να εκφράσω τις ειλικρινείς ευχαριστίες μου στους καθηγητές μου για το αμέριστο προσωπικό ενδιαφέρον που μου έδειξαν. Ιδιαίτερως θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κ. Δεσπότη ως επιβλέποντα και σύμβουλο της εργασίας μου. Πρέπει επίσης να σημειώσω ότι μία σημαντική δυσκολία για την ολοκλήρωση της εργασίας υπήρξε το γεγονός ότι από 31/3/2025 δεν υπήρχε δυνατότητα πρόσβασης στο TLG.

Τέλος, θα ήθελα να αφιερώσω την εργασία μου αυτή στον σύζυγό μου Γιάννη που υπήρξε ακούραστος βοηθός στην τεχνική περάτωσή της.

Αθήνα, Απρίλιος 2025.

Περιεχόμενα

Πρόλογος - Ευχαριστίες	3
Περιεχόμενα	4
Περίληψη	8
Abstract	9
Εισαγωγή	10
A. Σημαντικοί ορισμοί και θεωρητικό πλαίσιο	10
B. Σκοπός και στόχοι της μελέτης	11
Γ. Μεθοδολογική προσέγγιση	12
Δ. Δομή	12
1. Κεφάλαιο 1 ^ο : Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο	13
1.1. Στοιχεία για τη συγγραφή και τον συγγραφέα: τόπος, χρόνος, σκοπός και αποδέκτες του Ευαγγελίου	13
1.2. Δομή και περιεχόμενο	15
1.3. Η τύφλωση και η κατάσταση της αναπηρίας στον αρχαίο κόσμο της Μεσογείου	17
2. Κεφάλαιο 2 ^ο : Παρουσίαση και μετάφραση σχετικών αποσπασμάτων	25

2.1.	Η θεραπεία του τυφλού (Κατά Ιωάννην 9:1-41)	25
2.1.1.	Κείμενο	25
2.1.2.	Μετάφραση	28
2.1.3.	Ερμηνευτικά σχόλια	31
2.1.3.1.	Η θεραπεία του εκ γενετής τυφλού	31
2.1.3.2.	Η πρώτη ανάκριση του πρώην τυφλού	43
2.1.3.3.	Η ανάκριση των γονέων.....	50
2.1.3.4.	Η δεύτερη ανάκριση του πρώην τυφλού	51
2.1.3.5.	Η ομολογία της πίστεως.....	55
2.1.4.	Συμπεράσματα από τη θεραπεία του εκ γενετής τυφλού	58
2.2.	Η θεραπεία του παραλυτικού (Κατά Ιωάννην 5:1-18)	59
2.2.1.	Κείμενο	59
2.2.2.	Μετάφραση	61
2.2.3.	Ερμηνευτικά σχόλια	62
2.2.4.	Συμπεράσματα από τη θεραπεία του παραλυτικού	77
3.	Κεφάλαιο 3 ^ο : Η ερμηνεία της αναπηρίας στο κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο και οι σύγχρονες προεκτάσεις της στην ειδική εκπαίδευση.....	80

3.1.	Συγκριτική ανάλυση των περικοπών της θεραπείας του εκ γενετής τυφλού και του παραλυτικού	80
3.2.	Η ερμηνεία της αναπηρίας μέσα από τις περικοπές του εκ γενετής τυφλού και του παραλυτικού	85
3.2.1.	Ο Χριστός ως σημείο συνάντησης Θεού και ανθρώπου.	85
3.2.2.	Η πνευματική θεραπεία ως ουσιαστική θεραπεία - Η ομολογία της πίστεως	85
3.2.3.	Η αποσύνδεση της αναπηρίας από την αμαρτία.....	86
3.2.4.	Το πρότυπο του πάσχοντος ανθρώπου	86
3.2.5.	Η κοινωνική αποδοχή και η συμπερίληψη.	89
3.2.6.	Ο Ιησούς ως θεραπευτής και η ελευθερία του ανθρώπου.	89
3.3.	Οι παιδαγωγικές προεκτάσεις της ερμηνείας της αναπηρίας στο κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο	90
3.3.1.	Η σύγχρονη ειδική εκπαίδευση και το σχολείο της ένταξης και της συμπερίληψης	90
3.3.2.	Οι προεκτάσεις της ερμηνείας της αναπηρίας στο κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο στη σύγχρονη ειδική εκπαίδευση.....	97
4.	Συμπεράσματα	98
	Βιβλιογραφία	100
	Πηγές.....	100

Πατερικά Υπομνήματα 100

Βοηθήματα 101

Περίληψη

Η μελέτη που παρουσιάζεται έχει ως σκοπό της να αναλύσει την έννοια της αναπηρίας εστιάζοντας ιδιαίτερα σε δύο χωρία από το *Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο*, το χωρίο της θεραπείας του εκ γενετής τυφλού και το χωρίο της θεραπείας του παραλυτικού. Η έννοια της αναπηρίας στο *τέταρτο Ευαγγέλιο* διαχωρίζεται από την τιμωρία και την αμαρτία και λειτουργεί ως μέσο που οδηγεί στην πίστη. Στην περίπτωση της θεραπείας του εκ γενετής τυφλού, ο Ιησούς διαχωρίζει την αναπηρία από τις αμαρτίες των γονέων ή του ατόμου, εισάγοντας έτσι μια νέα οπτική γωνία που θα αποτελέσει καταλύτη για μια πιο ανθρωπιστική στάση απέναντι στα άτομα με αναπηρία. Ο Θεός δεν αντιμετωπίζεται πλέον ως τιμωρός, ενώ ο Ιησούς δείχνει έμπρακτα πως η αγάπη του Θεού περιλαμβάνει όλους τους ανθρώπους, ακόμη και αν η ανθρώπινη κοινωνία τους έχει οδηγήσει στο περιθώριο. Η ερμηνεία αυτή μπορεί να αφομοιωθεί γόνιμα από τη σύγχρονη ενταξιακή εκπαίδευση που, ως διαδικασία, εκφράζει το κοινωνικό αίτημα για συμπερίληψη και δικαιοσύνη.

Λέξεις-κλειδιά: εκ γενετής τυφλός, παραλυτικός/παράλυτος, κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο, αναπηρία, τυφλότητα, ένταξη, συμπερίληψη, ειδική εκπαίδευση.

Abstract

The study presented below aims to analyse the Gospels' discourse in relation to disability, focusing in particular on two passages from the Gospel of John, the passage of the healing of the congenitally blind and the passage of the healing of the paralytic. The concept of disability, as formulated in the Gospel of John, is separated from punishment and sin and functions as a means that leads to faith. In the case of the healing of the congenitally blind, Jesus separates disability from the parents' or the individual's sins, thus introducing a new perspective that will be a catalyst for a more humanistic approach towards people with disabilities. God is no longer seen as a punisher, while Jesus shows in practice that God's love includes all people, even if human society has marginalized them. This interpretation can be fruitfully assimilated by modern inclusive education which, as a process, expresses the social demand for inclusion and justice.

Εισαγωγή

Α. Σημαντικοί ορισμοί και θεωρητικό πλαίσιο

Η παρούσα έρευνα, εστιάζοντας στο *Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο*, παρουσιάζει την ερμηνεία της αναπηρίας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στο χωρίο που παρουσιάζει τη θεραπεία του εκ γενετής τυφλού, το οποίο εισάγει ένα νέο μοντέλο πρόσληψης της αναπηρίας, αποσυνδέοντάς την από την αμαρτία και στη σύγκρισή του με το χωρίο της θεραπείας του παραλυτικού. Πριν την ανάλυση των χωρίων του Ευαγγελίου, απαραίτητο είναι να αναλυθεί η έννοια της αναπηρίας, η οποία πλέον ορίζεται και μελετάται σε επιστημονικό επίπεδο, σε ένα ευρύ φάσμα πεδίων. Η αναπηρία είναι μια εγγενής πτυχή της ανθρώπινης ύπαρξης. Περίπου 1,3 δισεκατομμύρια άτομα, που αποτελούν σχεδόν το 16% του παγκόσμιου πληθυσμού, παρουσιάζουν κάποιου είδους αναπηρία. Ο αριθμός αυτός αυξάνεται εν μέρει λόγω της δημογραφικής γήρανσης και της αύξησης της συχνότητας εμφάνισης μη μεταδοτικών ασθενειών.¹

Η αναπηρία προκύπτει από παθήσεις της υγείας, προσωπικούς και περιβαλλοντικούς παράγοντες, οι οποίοι συνδυάζονται με την αδυναμία της κοινωνίας να ανταποκριθεί στις ανάγκες των ατόμων και να φροντίσει να συνεχίσουν απρόσκοπτα τις δραστηριότητές τους και να ενταχθούν ισότιμα στην κοινωνία παρά τα σωματικά ή πνευματικά τους προβλήματα. Το περιβάλλον ενός ατόμου επηρεάζει σημαντικά την εμπειρία και το βαθμό της αναπηρίας. Η πρόοδος στην ενίσχυση της κοινωνικής συμμετοχής των αναπήρων ατόμων επιτυγχάνεται με την άμβλυνση αυτών των εμποδίων και

¹ World Health Organization (2024). *Disability*. https://www.who.int/health-topics/disability#tab=tab_1

την υποστήριξη των ατόμων με αναπηρία στις καθημερινές τους δραστηριότητες.²

Η σύγχρονη κατανόηση της αναπηρίας, απέχει σημαντικά από την ερμηνεία της τόσο στο λόγο των Ευαγγελίων,³ όσο στο πλαίσιο των πολιτισμών της αρχαιότητας.⁴ Η αποσύνδεση της αναπηρίας από την αμαρτία, η οποία διατυπώθηκε στην Καινή Διαθήκη, αποτέλεσε θεμέλιο για τη σταδιακή βελτίωση της θέσης των ανάπηρων ατόμων στην κοινωνία, πολλούς αιώνες μετά.

B. Σκοπός και στόχοι της μελέτης

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να αναλύσει την έννοια της αναπηρίας, εστιάζοντας ιδιαίτερα σε δύο χωρία του *Κατά Ιωάννην Ευαγγελίου*, το χωρίο της θεραπείας του εκ γενετής τυφλού και το χωρίο της θεραπείας του παραλυτικού.

Αναλυτικότερα, στόχοι της έρευνας είναι:

- να αναλύσει τον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζεται η αναπηρία στο *Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο*
- να συγκρίνει τα θαύματα της θεραπείας του εκ γενετής τυφλού και του παραλυτικού

² World Health Organization (2024). *Disability*. https://www.who.int/health-topics/disability#tab=tab_1

³ F. Bruce, *The Gospel of John: Introduction, Exposition, Notes* (Wm. B. Eerdmans Publishing, 1994), 68.

⁴ W. Penrose, *The discourse of disability in ancient Greece* (Maryland: The Johns Hopkins University Press, 2015), 501.

- να εντάξει την ερμηνεία της αναπηρίας στο κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο στη σύγχρονη ειδική εκπαίδευση

Γ. Μεθοδολογική προσέγγιση

Η παρούσα έρευνα αποτελεί μία ανασκόπηση πηγών τόσο πρωτευουσών, όσο και δευτερευουσών. Οι πρωτογενείς πηγές περιλαμβάνουν την Καινή Διαθήκη, την Παλαιά Διαθήκη και τους Πατερικούς σχολιασμούς, ενώ οι δευτερογενείς πηγές περιλαμβάνουν άρθρα, μελέτες και σχόλια επάνω στα Ευαγγέλια. Πραγματοποιείται ανάλυση και σύγκριση χωρίων της Καινής Διαθήκης, καθώς και κριτική ανάλυση και σύνθεση των δευτερογενών πηγών ανάλυσης του προς μελέτη θέματος.

Δ. Δομή

Η παρούσα μελέτη δομείται σε τρία βασικά κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο περιλαμβάνει μία εισαγωγή στο Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο, παρουσιάζοντας βασικά στοιχεία για τη συγγραφή του και για το συγγραφέα, τη δομή του αλλά και την έννοια της αναπηρίας στην αρχαιότητα. Ακολουθεί το δεύτερο κεφάλαιο, το οποίο περιλαμβάνει την παρουσίαση, τη μετάφραση και την ανάλυση των δύο χωρίων που μελετώνται. Έπειτα, στο τρίτο κεφάλαιο, πραγματοποιείται σύγκριση των δύο χωρίων, η ερμηνεία της αναπηρίας στο κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο και οι προεκτάσεις που έχει η ερμηνεία αυτή στη σύγχρονη ειδική εκπαίδευση. Τέλος, παρουσιάζονται τα συμπεράσματα, τα οποία εξήχθησαν από την εργασία.

1. Κεφάλαιο 1^ο: Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο

1.1. Στοιχεία για τη συγγραφή και τον συγγραφέα: τόπος, χρόνος, σκοπός και αποδέκτες του Ευαγγελίου

Το *Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο* είναι η τέταρτη και μεταγενέστερη χρονικά από τις τέσσερις αφηγήσεις της *Καινής Διαθήκης* που περιγράφουν λεπτομερώς τη ζωή και το θάνατο του Ιησού Χριστού. Το *Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο* είναι το μόνο κείμενο μεταξύ των τεσσάρων που δεν κατατάσσεται στα Συνοπτικά Ευαγγέλια, τα οποία μοιράζονται μια παρόμοια προοπτική. Παρά το γεγονός ότι αποδίδεται τον Άγιο Ιωάννη τον Απόστολο, «τον αγαπημένο μαθητή» του Ιησού, υπήρξε έντονη επιστημονική διαμάχη σχετικά με την πραγματική ταυτότητα του συγγραφέα, καθώς το κείμενο αρχικά ήταν ανώνυμο. Ο συγγραφέας είχε ως μητρική τα αραμαϊκά και δεν κατείχε σε άριστο βαθμό την ελληνιστική κοινή στην οποία είναι γραμμένο το κείμενό του. Η εκκλησιαστική παράδοση ταύτισε τον συγγραφέα με τον Ιωάννη.⁵

Το ύφος του Ευαγγελίου και η ιδιαίτερα αναλυτική θεολογική του προσέγγιση υποδηλώνουν ότι ο συγγραφέας έζησε ίσως μετά τον Ιωάννη και άντλησε το έργο του από τις διδασκαλίες και τη μαρτυρία του Ιωάννη. Επιπλέον, η έλλειψη συνεκτικότητας και συνοχής ως προς τη χρονολογική παρουσίαση αρκετών γεγονότων της ζωής του Ιησού σε σύγκριση με τα Συνοπτικά Ευαγγέλια, σε συνδυασμό με την ένδειξη ότι το καταληκτικό

⁵ Χρήστος Καρακόλης, *Το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο: Αφηγηματικό και θεολογικό Υπόμνημα* (Κάλλιπος, 2024), 23-25.

κεφάλαιο μπορεί να είναι μεταγενέστερη προσθήκη, υποδηλώνει ότι το κείμενο μπορεί να είναι σύνθεση πολλών διαφορετικών έργων.⁶

Η συγγραφή του Ευαγγελίου και η χρονολογία δημιουργίας του παραμένουν ασαφείς. Ορισμένοι ακαδημαϊκοί προτείνουν ότι γράφτηκε στην Έφεσο της Μικράς Ασίας, γύρω στο 100 μ.Χ., με σκοπό να μεταφέρει τις διδασκαλίες του Ιησού σε ελληνόφωνους Χριστιανούς.⁷ Ακόμη, ως τόπος συγγραφής του Ευαγγελίου έχει αναφερθεί η Συρία. Αποδέκτες της συγγραφής είναι οι Χριστιανοί της Εφέσου, οι οποίοι μαρτυρείται ότι διατηρούσαν αμφιβολίες ως προς τη θεϊκή υπόσταση του Ιησού, ζώντας σε ένα πολυπολιτισμικό περιβάλλον.

Το *Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο* αποκλίνει από τα Συνοπτικά Ευαγγέλια από πολλές απόψεις: έχει ένα διακριτό χρονικό εύρος, τοποθετεί ένα σημαντικό μέρος της δράσης του Ιησού στην Ιουδαία, και παρουσιάζει αναλυτικά θεολογικές θέσεις, οι οποίες αποδίδονται στον Ιησού.⁸

Η πρωταρχική διάκριση, ωστόσο, μεταξύ του *Κατά Ιωάννην Ευαγγελίου* και των υπολοίπων έγκειται στον γενικότερο στόχο του κειμένου. Ο συγγραφέας του Ευαγγελίου δείχνει ότι έχει σκόπιμα παραλείψει πολυάριθμες αναφορές όπως οι πειρασμοί που αντιμετώπισε ο Ιησούς. Αντ' αυτού επιλέγει να συμπεριλάβει συγκεκριμένα επεισόδια ή μεταφορές και εικόνες για να διευκολύνει την κατανόηση και τη συμμετοχή των αναγνωστών του στη

⁶ *The New Encyclopedia Britannica*, 2024, «Gospel According to John», <https://www.britannica.com>

⁷ R. Bultmann, *The Gospel of John: a commentary* (Vol. 1) (Wipf and Stock Publishers, 2014), 3-4.

⁸ F. Bruce, *The Gospel of John: Introduction, Exposition, Notes* (Michigan: Wm. B. Eerdmans Publishing, 1994), 68.

μυστική ένωση της εκκλησίας του Ιησού. Αυτός ο σκοπός διαπερνά την αφήγηση, συνοδευόμενος από ένα είδος μυστικιστικού συμβολισμού και μια επαναλαμβανόμενη εστίαση στην ενσάρκωση, με απώτερο στόχο την ενίσχυση της πίστης.⁹

Ενδεικτικά, συγκρίνοντας με τα συνοπτικά Ευαγγέλια από το *Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο* απουσιάζουν αναφορές στη Θεία Ευχαριστία, ενώ ιδιαίτερη εστίαση προσδίδεται στους λόγους του Ιησού. Ακόμη, εντοπίζονται σημαντικές διαφοροποιήσεις ως προς την περιγραφή της εικόνας του Ιησού, αλλά και την χρονολογική τοποθέτηση ακόμη και εξαιρετικά σημαντικών γεγονότων, όπως η Σταύρωση. Η σύγχρονη έρευνα θεωρεί πιθανότερη ημέρα θανάτου του Ιησού την παραμονή και όχι την ημέρα του Πάσχα.¹⁰

1.2. Δομή και περιεχόμενο

Στο *Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο*, ο Ιησούς προσδιορίζει ρητά τον εαυτό του ως τον Υιό του Θεού, σε αντίθεση με το *Κατά Μάρκον Ευαγγέλιο*. Κατά συνέπεια, ο συγγραφέας του *Κατά Ιωάννην Ευαγγελίου* δεν αφηγείται απλώς μια αλληλουχία γεγονότων, αλλά δίνει έμφαση σε συγκεκριμένα στοιχεία που ενισχύουν μια συνεκτική θεολογική ερμηνεία.¹¹

⁹ Χρήστος Καρακόλης, *Το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο: Αφηγηματικό και θεολογικό Υπόμνημα* (Κάλλιπος, 2024), 22.

¹⁰ Χρήστος Καρακόλης, *Το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο: Αφηγηματικό και θεολογικό Υπόμνημα* (Κάλλιπος, 2024), 27.

¹¹ Χρήστος Καρακόλης, *Το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο: Αφηγηματικό και θεολογικό Υπόμνημα* (Κάλλιπος, 2024), 23.

Το *Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο*, λόγω του μοναδικού θεολογικού του χαρακτήρα, θεωρήθηκε ως «πνευματικό Ευαγγέλιο», διαμορφώνοντας σε μεγάλο βαθμό την εξέλιξη του πρώιμου χριστιανικού δόγματος.¹²

Το *πνευματικό Ευαγγέλιο* γράφτηκε στην ελληνιστική κοινή γλώσσα και δομείται σε 21 επιμέρους κεφάλαια. Η αφήγησή του Ευαγγελίου δεν αρχίζει με γεγονότα από την παιδική ηλικία του Ιησού, αλλά με έναν πρόλογο σε ποιητική μορφή, ο οποίος περιέχει τον ύμνο του Λόγου και πιθανότατα απηχεί πρωτοχριστιανικά υμνητικά κείμενα.¹³

Το *τέταρτο Ευαγγέλιο* περιλαμβάνει έναν θεολογικό πρόλογο (1:1-18) ενώ από το 1:1-19 αρχίζει το αφηγηματικό μέρος. Στο αφηγηματικό μέρος (1:19-21) διακρίνουμε τα κεφάλαια 1:19-12 στα οποία εκτίθεται η δράση του Ιησού στον ιουδαϊκό κόσμο, οποίος τον αρνείται και τα «σημεία» που αυτός πραγματοποίησε. Διακρίνουμε επίσης τα κεφάλαια 13-17 στα οποία αφήγηση αναφέρεται στο τελευταίο δείπνο του Ιησού και των μαθητών και τα κεφάλαια 18-21 τα οποία αναφέρονται στην περιγραφή του Θείου Πάθους και στην Ανάσταση.¹⁴

¹² Χρήστος Καρακόλης, *Το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο: Αφηγηματικό και θεολογικό Υπόμνημα* (Κάλλιπος, 2024), 28.

¹³ Σωτήριος Δεσπότης, *Ο Ευαγγελιστής Ιωάννης, Σπουδή στην Ιωάννεια Γραμματεία* (Αθήνα: Έννοια, 2018), 23.

¹⁴ Χρήστος Καρακόλης, «Η θεολογική σημασία των θαυμάτων στο κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο» (Διδακτορική διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 1996), 19-20.

1.3. Η τύφλωση και η κατάσταση της αναπηρίας στον αρχαίο κόσμο της Μεσογείου

Ο αρχαίος κόσμος της Μεσογείου αποτέλεσε τόπο άνθισης ενός σημαντικού εύρους διαφορετικών πολιτισμών, πολλοί εκ των οποίων γνώρισαν εξαιρετικά σημαντική άνθιση και ανάπτυξη. Ωστόσο, η κατανόηση και η αντιμετώπιση των ατόμων με αναπηρία γενικότερα, και ειδικότερα των ατόμων με προβλήματα όρασης, συνδέθηκε με εξαιρετική σκληρότητα και έλλειψη ευαισθητοποίησης και ενσυναίσθησης. Σπουδαίοι πολιτισμοί, όπως ο αιγυπτιακός, ο αρχαίος ελληνικός και ο ρωμαϊκός δεν ανέπτυξαν ένα πλαίσιο κοινωνικών υποδομών για την ενσωμάτωση των ατόμων με αναπηρία, με αποτέλεσμα, με εξαίρεση ελάχιστες περιπτώσεις, τα άτομα αυτά να είναι κοινωνικά περιθωριοποιημένα.¹⁵

Σύμφωνα με τον Rose μια ταξινόμηση της αναπηρίας παρόμοια με αυτή που συναντάμε στη σύγχρονη εποχή δεν υπήρχε στον αρχαίο κόσμο.¹⁶ Έρευνες σε αρχαίες πηγές, έχουν δείξει σπάνιες αναφορές στην αναπηρία και ένα διαφορετικό πλαίσιο αντίληψης της έννοιας σε σύγκριση με αυτή της κοινωνίας σήμερα.¹⁷ Μελετητές, όπως ο Garland και ο Βλαχογιάννης,¹⁸ έχουν υποστηρίξει ότι η αναπηρία υπήρχε σε ίδια συχνότητα στον αρχαίο

¹⁵ M. L. Rose, *The Staff of Oedipus: Transforming Disability in Ancient Greece* (Michigan: Ann Arbor News, 2003), 6.

¹⁶ M. L. Rose, *The Staff of Oedipus: Transforming Disability in Ancient Greece* (Michigan: Ann Arbor News, 2003), 6.

¹⁷ W. Penrose, *The discourse of disability in ancient Greece* (Maryland: The Johns Hopkins University Press, 2015), 56–57.

¹⁸ N. Vlahogiannis, “Disabling Bodies,” in D. Monserrat, ed., *Changing Bodies, Changing Meanings: Studies on the Human Body in Antiquity* (London: Routledge, 1998), 24.

κόσμο, αλλά το μοντέλο που χρησιμοποιούνταν για την κατανόηση και την αντιμετώπισή της ήταν διαφορετικό.¹⁹ Στην Ιερουσαλήμ, στη σύνδεση των δύο μεγάλων φαραγγιών της πόλης, στο Τόφετ, την εποχή των διαδόχων του Δαβίδ θυσιάζονταν στον παλαιστίνιο θεό Μολώχ ανάπηρα και άλλα βρέφη μέσα σε θορύβους για να μη γίνεται αντιληπτό το κλάμα τους.²⁰

Στον κλασικό κόσμο η τραγωδία του Σοφοκλή «Φιλοκτήτης»,²¹ στην οποία ο ήρωας εγκαταλείπεται από τους συντρόφους του στο νησί της Λήμνου λόγω της δυσσομίας του τραύματος του από δάγκωμα φιδιού πιστοποιεί την εγκατάλειψη των αναπήρων. Αξιζεί πάντως να επισημανθεί ότι μετά από αρχαιολογικές ανασκαφές στον Καιάδα της Σπάρτης διαπιστώθηκε η ύπαρξη μεγάλου αριθμού οστών που ανήκαν σε ανθρώπους, όμως οι άνθρωποι αυτοί ήταν στη συντριπτική τους πλειοψηφία ενήλικες. Δεν βρέθηκαν σκελετοί ή τμήματα οστών από βρέφη ή παιδιά. Επομένως η κατακρήμνιση των αναπήρων βρεφών στον Καιάδα δεν επιβεβαιώνεται μέσα από την αρχαιολογική έρευνα. Μάλλον ο Καιάδας ήταν τόπος εκτελέσεων ενηλίκων.²²

Σύμφωνα με τον Garland,²³ στην κλασική αρχαιότητα, όπως και σε μεταγενέστερους χρόνους, η κοινωνική αντίδραση απέναντι στα ανάπηρα

¹⁹ W. Penrose, *The discourse of disability in ancient Greece* (Maryland: The Johns Hopkins University Press, 2015), 503.

²⁰ Σωτήριος Δεσπότης, *Αναψηλαφώντας τις ταυτότητες των Χριστιανών της Μεσογείου τον 1^ο και 2^ο μ.Χ. αι.* (Κάλλιπος, 2022), 44.

²¹ Σοφοκλής, *Φιλοκτήτης* (Οξφόρδη: Oxford University Press, 1990), 485-486.

²² Χρ. Γιαννακόπουλος, «Μορφολογικές και ακτινολογικές αλλοιώσεις σε οστά από το σπηλαιοβάραθρο του Καιάδα», <https://www.orthosurgery.gr/dimosieusis/MAaO.pdf>.

²³ R. Garland, *The Eye of the Beholder: Deformity and Disability in the Graeco-Roman World*, 2nd ed. (Bloomsbury Publishing, 2010), 5.

άτομα καθοριζόταν εν μέρει από τη θρησκεία, καθώς η σωματική ευρωστία και η συμμετρία θεωρούνταν σημάδι θεϊκής εύνοιας, ενώ η αναπηρία ή ασυμμετρία του σώματος ερμηνεύονταν ως σημάδια θεϊκής τιμωρίας. Είχε επίσης σημασία ως προς την κατανόησή της το αν μια αναπηρία υπήρχε εκ γενετής ή αποκτήθηκε αργότερα από ασθένεια, ατύχημα, πόλεμο ή ως θεία τιμωρία. Σύμφωνα με τον Garland,²⁴ στον αρχαίο κόσμο, τα αρχαία άτομα ήταν, τουλάχιστον σε κάποιο βαθμό, αποκλεισμένα από τη θρησκευτική ζωή της κοινότητας, τόσο στην αρχαία Ελλάδα, όσο και στη Ρώμη.²⁵ Σε μια πρόσφατη σύνοψη της επιστημονικής έρευνας για την ιστορία της αναπηρίας, χρησιμοποιώντας «αδρές γραμμές», ο Johnson υποστηρίζει ότι αυτό που ορισμένοι μελετητές της αναπηρίας αναφέρουν ως το ηθικό μοντέλο που διέπει τις αντιδράσεις στην αναπηρία στην αρχαιότητα και τον μεσαίωνα έδινε όλο και περισσότερο τη θέση του από τα τέλη του 18ου αιώνα στον δυτικό πολιτισμό σε ένα ιατρικό μοντέλο της αναπηρίας.²⁶

Έντονα επηρεασμένη από την πρόοδο της ιατρικής γνώσης και την επαγγελματοποίηση της ιατρικής, η αναπηρία έχασε τη μυστικιστική της χροιά και εξισώθηκε με την ασθένεια. Οι προσεγγίσεις για την αναπηρία επικεντρώθηκαν τότε στη θεραπεία ή την αποκατάσταση των ατόμων με

²⁴ R. Garland, *The Eye of the Beholder: Deformity and Disability in the Graeco-Roman World*, 2nd ed. (Bloomsbury Publishing, 2010), 5.

²⁵ W. Penrose, *The discourse of disability in ancient Greece* (Maryland: The Johns Hopkins University Press, 2015), 510.

²⁶ R. L. Johnson, «Introduction: Health and Disability», *Health and History* 13:2 (2011), 2, 3, 11.

αναπηρία. Εάν η θεραπεία ήταν αδύνατη, ο διαχωρισμός και η απομόνωση, είτε σε οικογένειες είτε σε ιδρύματα, έτεινε να είναι η λύση.²⁷

Στην αρχαία ελληνική και εβραϊκή κουλτούρα, υπήρχε η ευρεία πεποίθηση ότι η τύφλωση και η αναπηρία ήταν θεία ανταπόδοση για αμαρτίες που το άτομο είχε πραγματοποιήσει στο παρελθόν ή ακόμη και έφερε ως κληρονομιά από την οικογένειά του. Η αδυναμία όρασης θεωρούταν ως η συνέπεια της αλαζονείας ή της ύβρεως.

Στο μύθο του τυφλού μάντη Τειρεσία, η θεά Αθηνά τον τυφλώνει επειδή την είδε να κολυμπάει ακάλυπτη. Αυτό αποτελούσε ύβρη, αν και ακούσια. Αντίστοιχα, στην Οδύσσεια, ο τυφλός βοσκός Δημόδοκος, ο οποίος κατοικούσε και υπηρετούσε στο παλάτι του Αλκίνοου, βασιλιά των Φαίακων, παρουσιάζεται να διαθέτει ταλέντο το οποίο υπερβαίνει την ανθρώπινη φύση, ωστόσο, έχει χάσει την όρασή του ως μέσο εξισορρόπησης, για να μην προβεί στην ύβρη.²⁸

Η κοινωνική θέση των τυφλών ατόμων στην αρχαιότητα ήταν εξαιρετικά επισφαλής. Η αναπηρία συχνά καθιστούσε το άτομο ανίκανο για εργασία, αναγκάζοντάς το να καταφεύγει στην πρακτική της επαιτείας. Τα άτομα με προβλήματα όρασης αντιμετώπιζαν διακρίσεις λόγω της κατηγορίας της αμαρτίας που αποδιδόταν στους ίδιους ή στους προγόνους τους. Στην αρχαιότητα, ιδίως στην Ελλάδα και το Ισραήλ, ήταν σύνηθες τα παιδιά να υφίστανται τις συνέπειες των παραπτωμάτων των γονέων τους. Στην ελληνική μυθολογία υπάρχουν πολλές ιστορίες και μύθοι γύρω από την

²⁷ W. Penrose, *The discourse of disability in ancient Greece* (Maryland: The Johns Hopkins University Press, 2015), 514.

²⁸ W. Penrose, *The discourse of disability in ancient Greece* (Maryland: The Johns Hopkins University Press, 2015), 515.

έννοια της κατάρας των οίκων, σύμφωνα με τις οποίες οι απόγονοι υποφέρουν για τις αμαρτίες του γενάρχη του οίκου.²⁹

Η κοινωνική θέση των ατόμων με αναπηρία και των ατόμων με προβλήματα όρασης ήταν συνεπώς πολύ δυσμενής. Στον αρχαίο κόσμο, η τύφλωση και η αναπηρία συνδέονταν στενά με τον οίκτο, την αδυναμία και την εξάρτηση. Ενδεικτικά, θλίψη του χορού στον *Οιδίποδα Τύραννο* ξεκινάει κυρίως μετά την τύφλωση του ήρωα και όχι μετά την αποκάλυψη των ανήθικων πράξεων που είχε ακούσια διαπράξει. Η αλληλεπίδραση του κοινωνικού στίγματος και της κοινωνικής επιβάρυνσης που επέφεραν ως μη εργαζόμενα τα τυφλά άτομα είχε ως αποτέλεσμα την περιθωριοποίηση τους στους αρχαίους πολιτισμούς. Γενικότερα η αναπηρία θεωρείτο κοινωνικός στιγματισμός. Στη ραψωδία Α της *Ιλιάδας* οι θεοί γελούν φανερά με τη χωλότητα του Ηφαίστου (Α, 599-600).³⁰

Περνώντας στον εβραϊκό κόσμο, η αρχή της συμπόνιας για τα άτομα με αναπηρία είναι ένα σταθερό θέμα σε όλα τα κείμενα της Παλαιάς Διαθήκης, συμπεριλαμβανομένου του Μωσαϊκού νόμου, των Ψαλμών, της σοφίας του Ιώβ και των οραμάτων των προφητών του Ισραήλ. Τα έργα αυτά, ωστόσο, προέρχονται από ένα διαφορετικό πολιτισμικό πλαίσιο σε σύγκριση με τον σύγχρονο δυτικό πολιτισμό- ως εκ τούτου, η αντίληψή τους για τις αναπηρίες μπορεί να φαίνεται παράδοξη ή και απάνθρωπη στο σύγχρονο άνθρωπο. Καταδεικνύουν επίσης τη σημαντική μεταβολή στην

²⁹ W. Penrose, *The discourse of disability in ancient Greece* (Maryland: The Johns Hopkins University Press, 2015), 517.

³⁰ Ομήρου, *Ιλιάδα*, (Οξφόρδη: Oxford University Press, 1920), Α 599-600.

αντιμετώπιση της αναπηρίας που συντελέστηκε μέσα από το λόγο του Ιησού Χριστού.³¹

Τα άτομα με αναπηρία αποτελούσαν σημαντικό τμήμα της αρχαίας ισραηλιτικής κοινωνίας και η αναπηρία ήταν εκτεταμένη στον εβραϊκό κόσμο. Συχνά η αναπηρία αποδιδόταν ως τιμωρία της αμαρτίας του ίδιου του ατόμου ή των γονέων του. Για παράδειγμα ήταν πιστευτό ότι η αναπηρία των παιδιών έπεται της συζυγικής απιστίας.³² Η επικράτηση των συγκρούσεων, σε συνδυασμό με την ανεπαρκή σύγχρονη ιατρική περίθαλψη, είχε ως αποτέλεσμα εκτεταμένα τμήματα του πληθυσμού να είναι ανάπηρα.

Η εβραϊκή γλώσσα περικλείει μια πολιτισμική προοπτική για την αναπηρία ως ξεχωριστή κατηγορία, αρκετά ουσιαστική ώστε να έχει τους δικούς της γλωσσικούς προσδιορισμούς. Το πρότυπο ουσιαστικού *qittil στα βιβλικά εβραϊκά, που χαρακτηρίζεται από δύο σύντομα φωνήεντα i και ένα διπλασιασμένο μεσαίο γράμμα της ρίζας, αναγνωρίζεται συχνά ως γλωσσικό πρότυπο για σωματικά ελαττώματα. Στα μεταγενέστερα εβραϊκά, περισσότερα ουσιαστικά περιλαμβάνονται σε αυτή την κατηγορία και

³¹ David M. Calabro, «Disability and Social Justice in Ancient Israelite Culture» in *Covenant of Compassion: Caring for the Marginalized and Disadvantaged in the Old Testament*, ed. Avram R. Shannon, Gaye Strathearn, George A Pierce, and Joshua M. Sears (Provo, UT: Religious Studies Center, Brigham Young University; Salt Lake City: Deseret Book), 385.

³² Κ. Βλάχου, «Τα άτομα με ειδικές ανάγκες στην Παλαιά Διαθήκη», στο *Εκκλησία και άτομα με ειδικές ανάγκες, Πρακτικά Α' εκδήλωσης του ερευνητικού προγράμματος «Θρησκευτική Αγωγή και Κοινωνική Ένταξη Α.Μ.Ε.Α.»*, (Αθήνα: εκδ. Αποστολική Διακονία Εκκλησίας της Ελλάδος, 1999), 32.

υπάρχει μια τάση να βελτιώνεται η κατηγορία ώστε να περιλαμβάνει αυστηρά τις βλάβες, μια εξέλιξη που παρατηρείται και στα αραβικά.³³

Αν και οι σωματικές αναπηρίες ήταν συχνές στο αρχαίο Ισραήλ, τα αρχαιολογικά ευρήματα δείχνουν ότι υπήρχαν ελάχιστες τεχνικές ή αρχιτεκτονικές τροποποιήσεις για τα άτομα με αναπηρίες. Ο σύγχρονος βοηθητικός εξοπλισμός, ήταν ανύπαρκτος στην αρχαία ισραηλιτική κοινωνία.³⁴ Ακόμη και βοηθήματα, που δεν χρειάζονται σύγχρονη τεχνολογία, δεν αποδεικνύεται ότι χρησιμοποιούνταν από τα άτομα με αναπηρία στο αρχαίο Ισραήλ. Η προσβασιμότητα σε άτομα με αναπηρία αποτελούσε πιθανότατα σημαντική πρόκληση για τα άτομα με αναπηρία που διέμεναν σε αστικό περιβάλλον, λόγω των ασύμμετρων κλιμάκων και των πλακών που χαρακτηρίζουν τις ανασκαφικές τοποθεσίες.³⁵ Αυτή η συλλογή παρατηρήσεων είναι ζωτικής σημασίας για την πλαισίωση των βιβλικών εντολών για την παροχή βοήθειας σε άτομα με αναπηρία, καθώς υποδηλώνει ότι η φροντίδα αυτή δεν θεωρούνταν θεσμική υποχρέωση, ιδίως στον αρχιτεκτονικό τομέα, ενώ οι τεχνολογικές τροποποιήσεις ήταν ανεπαρκείς για να μειώσουν την ανάγκη για τέτοια βοήθεια. Κατά συνέπεια, εάν τα μέλη της κοινότητας, συμπεριλαμβανομένης της οικογένειας και των φίλων,

³³ David M. Calabro, «Disability and Social Justice in Ancient Israelite Culture» in *Covenant of Compassion: Caring for the Marginalized and Disadvantaged in the Old Testament*, ed. Avram R. Shannon, Gaye Strathearn, George A Pierce, and Joshua M. Sears (Provo, UT: Religious Studies Center, Brigham Young University; Salt Lake City: Deseret Book), 387.

³⁴ Edgar Kellenberger, «Mesopotamia and Israel» in *Disability in Antiquity* (Routledge, 2016), 65-66.

³⁵ Edgar Kellenberger, «Mesopotamia and Israel» in *Disability in Antiquity* (Routledge, 2016), 65-66.

αποτύγγαναν να παράσχουν βοήθεια, τα άτομα με αναπηρία θα υπέφεραν σημαντικά.³⁶

Παρά τις αδυναμίες και τις αρνητικές πτυχές που αναδείχθηκαν, η έννοια της συμπόνιας για τα άτομα με αναπηρία αντικατοπτρίζεται τακτικά σε πολλά κείμενα και είδη της Παλαιάς Διαθήκης, γεγονός που υποδηλώνει τη σημασία της στην αρχαία ισραηλιτική κοινωνία, όπως στο Λευτικόν (19: 14)³⁷ όπου ζητείται από τους πιστούς να μη θέτουν εμπόδια στα ανάπηρα άτομα και να τα σέβονται.

³⁶ David M. Calabro, «Disability and Social Justice in Ancient Israelite Culture» in *Covenant of Compassion: Caring for the Marginalized and Disadvantaged in the Old Testament*, ed. Avram R. Shannon, Gaye Strathearn, George A Pierce, and Joshua M. Sears (Provo, UT: Religious Studies Center, Brigham Young University, Salt Lake City: Deseret Book), 389.

³⁷ Ανακτήθηκε 15/1/2025. https://apostoliki-diakonia.gr/bible/bible.asp?contents=old_testament/contents.asp&main=OldTes

2. Κεφάλαιο 2^ο: Παρουσίαση και μετάφραση σχετικών αποσπασμάτων

2.1. Η θεραπεία του τυφλού (Κατά Ιωάννην 9:1-41)

2.1.1. Κείμενο

1 Καὶ παράγων εἶδεν ἄνθρωπον τυφλὸν³⁸ ἐκ γενετῆς.

2 καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες· ῥαββί, τίς ἡμαρτεν, οὗτος ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῇ;

3 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· οὔτε οὗτος ἡμαρτεν οὔτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ ἐν αὐτῷ.

4 ἡμᾶς δεῖ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός με ἕως ἡμέρας ἐστίν· ἔρχεται νύξ ὅτε οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι.

5 ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ᾧ, φῶς εἰμι τοῦ κόσμου.

6 Ταῦτα εἰπὼν ἔπτυσεν χαμαὶ καὶ ἐποίησεν πηλὸν ἐκ τοῦ πτύσματος καὶ ἐπέχρισεν αὐτοῦ τὸν πηλὸν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς

7 καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὕπαγε νίψαι εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλῳάμ (ὃ ἐρμηνεύεται ἀπεσταλμένος). ἀπῆλθεν οὖν καὶ ἐνίψατο καὶ ἤλθεν βλέπων.

8 Οἱ οὖν γείτονες καὶ οἱ θεωροῦντες αὐτὸν τὸ πρότερον ὅτι προσαίτης ἦν ἔλεγον· οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ καθημένος καὶ προσαιτῶν;

³⁸ Τυφλός: αὐτός που δε βλέπει, ετυμολογία ἐκ τοῦ τύφω: γεμίζω με καπνὸ, *Lidel Scott*, *Επιτομή του μεγάλου λεξικού της αρχαίας ελληνικῆς γλώσσης*, (Αθήνα: Πελεκάνος, 2007), λήμμα «τυφλός».

9 ἄλλοι ἔλεγον ὅτι οὗτός ἐστιν, ἄλλοι ἔλεγον· οὐχί, ἀλλ' ὅμοιος αὐτῷ ἐστιν.
ἐκεῖνος ἔλεγεν ὅτι ἐγώ εἰμι.

10 ἔλεγον οὖν αὐτῷ· πῶς [οὖν] ἠνεώχθησάν σου οἱ ὀφθαλμοί;

11 ἀπεκρίθη ἐκεῖνος· ὁ ἄνθρωπος ὁ λεγόμενος Ἰησοῦς πηλὸν ἐποίησεν καὶ ἐπέχρισέν μου τοὺς ὀφθαλμούς καὶ εἶπέν μοι ὅτι ὕπαγε εἰς τὸν Σιλωὰμ καὶ νίψαι· ἀπελθὼν οὖν καὶ νιψάμενος ἀνέβλεψα.

12 καὶ εἶπαν αὐτῷ· ποῦ ἐστιν ἐκεῖνος; λέγει· οὐκ οἶδα.

13 Ἄγουσιν αὐτὸν πρὸς τοὺς Φαρισαίους τὸν ποτε τυφλόν.

14 ἦν δὲ σάββατον ἐν ἧ ἡμέρᾳ τὸν πηλὸν ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἀνέωξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς.

15 πάλιν οὖν ἡρώτων αὐτὸν καὶ οἱ Φαρισαῖοι πῶς ἀνέβλεψεν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· πηλὸν ἐπέθηκέν μου ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς καὶ ἐνιψάμην καὶ βλέπω.

16 ἔλεγον οὖν ἐκ τῶν Φαρισαίων τινές· οὐκ ἔστιν οὗτος παρὰ θεοῦ ὁ ἄνθρωπος, ὅτι τὸ σάββατον οὐ τηρεῖ. ἄλλοι [δὲ] ἔλεγον· πῶς δύναται ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς τοιαῦτα σημεῖα ποιεῖν; καὶ σχίσμα ἦν ἐν αὐτοῖς.

17 λέγουσιν οὖν τῷ τυφλῷ πάλιν· τί σὺ λέγεις περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἠνέωξέν σου τοὺς ὀφθαλμούς; ὁ δὲ εἶπεν ὅτι προφήτης ἐστίν.

18 Οὐκ ἐπίστευσαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ ὅτι ἦν τυφλὸς καὶ ἀνέβλεψεν ἕως ὅτου ἐφώνησαν τοὺς γονεῖς αὐτοῦ τοῦ ἀναβλέψαντος

19 καὶ ἡρώτησαν αὐτοὺς λέγοντες· οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ὑμῶν, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη; πῶς οὖν βλέπει ἄρτι;

20 ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ γονεῖς αὐτοῦ καὶ εἶπαν· οἶδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ἡμῶν καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη·

21 πῶς δὲ νῦν βλέπει οὐκ οἶδαμεν, ἢ τίς ἤνοιξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς ἡμεῖς οὐκ οἶδαμεν· αὐτὸν ἐρωτήσατε, ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ λαλήσει.

22 ταῦτα εἶπαν οἱ γονεῖς αὐτοῦ ὅτι ἐφοβοῦντο τοὺς Ἰουδαίους· ἤδη γὰρ συνετέθειντο οἱ Ἰουδαῖοι ἵνα ἐάν τις αὐτὸν ὁμολογήσῃ χριστόν, ἀποσυνάγωγος γένηται.

23 διὰ τοῦτο οἱ γονεῖς αὐτοῦ εἶπαν ὅτι ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐπερωτήσατε.

24 Ἐφώνησαν οὖν τὸν ἄνθρωπον ἐκ δευτέρου ὃς ἦν τυφλὸς καὶ εἶπαν αὐτῷ· δὸς δόξαν τῷ θεῷ· ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἀμαρτωλὸς ἐστίν.

25 ἀπεκρίθη οὖν ἐκεῖνος· εἰ ἀμαρτωλὸς ἐστίν οὐκ οἶδα· ἐν οἶδα ὅτι τυφλὸς ὢν ἄρτι βλέπω.

26 εἶπον οὖν αὐτῷ· τί ἐποίησέν σοι; πῶς ἤνοιξέν σου τοὺς ὀφθαλμούς;

27 ἀπεκρίθη αὐτοῖς· εἶπον ὑμῖν ἤδη καὶ οὐκ ἠκούσατε· τί πάλιν θέλετε ἀκούειν; μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε αὐτοῦ μαθηταὶ γενέσθαι;

28 καὶ ἐλοιδόρησαν αὐτὸν καὶ εἶπον· σὺ μαθητὴς εἶ ἐκείνου, ἡμεῖς δὲ τοῦ Μωϋσέως ἐσμὲν μαθηταί·

29 ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι Μωϋσεῖ λελάληκεν ὁ θεός, τοῦτον δὲ οὐκ οἶδαμεν πόθεν ἐστίν.

30 ἀπεκρίθη ὁ ἄνθρωπος καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ἐν τούτῳ γὰρ τὸ θαυμαστόν ἐστιν, ὅτι ὑμεῖς οὐκ οἴδατε πόθεν ἐστίν, καὶ ἤνοιξέν μου τοὺς ὀφθαλμούς.

31 οἶδαμεν ὅτι ἀμαρτωλῶν ὁ θεὸς οὐκ ἀκούει, ἀλλ' ἐάν τις θεοσεβῇς ἢ καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῇ τούτου ἀκούει.

32 ἐκ τοῦ αἰῶνος οὐκ ἠκούσθη ὅτι ἠνέωξέν τις ὀφθαλμοὺς τυφλοῦ γεγεννημένου·

33 εἰ μὴ ἦν οὗτος παρὰ θεοῦ, οὐκ ἠδύνατο ποιεῖν οὐδέν.

34 ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ· ἐν ἀμαρτίαις σὺ ἐγεννήθης ὅλος καὶ σὺ διδάσκεις ἡμᾶς; καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω.

35 Ἦκουσεν Ἰησοῦς ὅτι ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω καὶ εὐρών αὐτὸν εἶπεν· σὺ πιστεύεις εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου;

36 ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπεν· καὶ τίς ἐστίν, κύριε, ἵνα πιστεύσω εἰς αὐτόν;

37 εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἐώρακας αὐτὸν καὶ ὁ λαλῶν μετὰ σοῦ ἐκεῖνός ἐστιν.

38 ὁ δὲ ἔφη· πιστεύω, κύριε· καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ.

39 Καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· εἰς κρίμα ἐγὼ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἦλθον, ἵνα οἱ μὴ βλέποντες βλέπωσιν καὶ οἱ βλέποντες τυφλοὶ γένωνται.

40 ἤκουσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων ταῦτα οἱ μετ' αὐτοῦ ὄντες καὶ εἶπον αὐτῷ· μὴ καὶ ἡμεῖς τυφλοὶ ἐσμεν;

41 εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· εἰ τυφλοὶ ἦτε, οὐκ ἂν εἶχετε ἁμαρτίαν· νῦν δὲ λέγετε ὅτι βλέπομεν, ἡ ἁμαρτία ὑμῶν μένει.

2.1.2. Μετάφραση³⁹

Και ενώ ο Ιησούς προχωρούσε διαμέσου της πόλης, είδε έναν άνθρωπο που ήταν τυφλός εκ γενετής. Και τον ρώτησαν οι μαθητές του: «Δάσκαλε, ποιος αμάρτησε, ο ίδιος ή οι γονεῖς του, για να γεννηθεί αυτός ο άνθρωπος τυφλός;». Απάντησε ο Ιησούς: «Ούτε αυτός αμάρτησε ούτε οι γονεῖς του, αλλά (γεννήθηκε τυφλός) για να φανερωθούν τα έργα του Θεού πάνω του. Εμείς πρέπει να εκτελούμε τα έργα Αυτού που με έστειλε όσο διαρκεί η ημέρα. Έρχεται η νύχτα κατά την οποία κανείς δεν μπορεί να εργάζεται. Για όσο βρίσκομαι στον κόσμο, είμαι το Φως του κόσμου.».

Αφού είπε αυτά έφτυσε στη γη (κάτω) και έφτιαξε πηλό από το φτύμα (σάλιο) και επάλειψε τον πηλό πάνω στα μάτια του τυφλού.

³⁹ Η μετάφραση αποδόθηκε από την ίδια τη συντάκτρια.

Και του είπε: «Πήγαινε και πλύνε το πρόσωπό σου στην κολυμβήθρα του Σιλωάμ», η οποία λέξη (Σιλωάμ) σημαίνει «απεσταλμένος». Ο τυφλός λοιπόν έφυγε και έπλυνε το πρόσωπό του και γύρισε με την ικανότητα της όρασης.

Οι γείτονες όμως και όσοι έβλεπαν προηγουμένως ότι αυτός ήταν επαίτης έλεγαν: «αυτός δεν είναι αυτός που καθόταν και ζητιάνευε;» άλλοι έλεγαν ότι αυτός είναι, άλλοι έλεγαν «όχι, αλλά είναι κάποιος που του μοιάζει». Και εκείνος έλεγε: «εγώ είμαι». Έλεγαν λοιπόν σε αυτόν: «Πώς λοιπόν σου ανοίχτηκαν τα μάτια;». Απάντησε εκείνος: «Ο άνθρωπος που λέγεται Ιησούς έφτιαξε πηλό και άλειψε τα μάτια μου και μου είπε: “Πήγαινε στην κολυμπήθρα του Σιλωάμ και πλύσου”. Αφού λοιπόν πήγα και πλύθηκα, βρήκα το φως μου». Και του είπαν: «Πού βρίσκεται εκείνος;». Και αυτός είπε: «Δεν γνωρίζω».

Οδηγούν προς τους Φαρισαίους τον πρώην τυφλό. Ήταν όμως Σάββατο κατά την ημέρα που ο Ιησούς έφτιαξε τον πηλό και άνοιξε τα μάτια του. Πάλι λοιπόν ρωτούσαν αυτόν οι Φαρισαίοι για το πώς βρήκε το φως του. Και αυτός τους είπε: «Μου έβαλε πηλό πάνω στα μάτια μου και πλύθηκα και βλέπω». Έλεγαν λοιπόν κάποιοι από τους Φαρισαίους: «Αυτός δεν είναι άνθρωπος απεσταλμένος από το Θεό, γιατί δεν τηρεί την αργία του Σαββάτου». Ενώ άλλοι έλεγαν: «Πώς είναι δυνατόν ένας αμαρτωλός άνθρωπος να κάνει τέτοια θαύματα;». Και υπήρχε διαχωρισμός ανάμεσά τους.

Και λένε πάλι στον τυφλό: «Εσύ τι λες για αυτόν, επειδή σου άνοιξε τα μάτια;». Και αυτός είπε ότι είναι προφήτης. Δεν πίστευαν λοιπόν οι Ιουδαίοι για αυτόν ότι ήταν τυφλός και βρήκε το φως του έως ότου φώναζαν τους γονείς του. Και τους ρώτησαν λέγοντας: «Αυτός δεν είναι ο γιος σας, για τον οποίο εσείς λέτε ότι γεννήθηκε τυφλός; Πώς λοιπόν βλέπει εδώ και λίγη ώρα;». Και απάντησαν οι γονείς του και είπαν: «Γνωρίζουμε ότι αυτός είναι

ο γιος μας και ότι γεννήθηκε τυφλός. Πώς όμως τώρα βλέπει δεν το γνωρίζουμε και επίσης δεν γνωρίζουμε ποιος του άνοιξε τα μάτια. Αυτόν ρωτήστε, έχει την κατάλληλη ηλικία (για να απαντήσει), ο ίδιος ας μιλήσει για τον εαυτό του».

Αυτά είπαν οι γονείς του γιατί φοβούνταν τους Ιουδαίους. Γιατί ήδη συμφωνούσαν οι Ιουδαίοι, ώστε, αν κάποιος χαρακτηρίσει αυτόν ως χαρισματικό άνθρωπο (Χριστό), να τον διώξουν από τη Συναγωγή. Για αυτόν τον λόγο και οι γονείς του είπαν ότι έχει την κατάλληλη ηλικία και να ρωτήσουν αυτόν.

Και φώναξαν τον άνθρωπο ο οποίος ήταν τυφλός δεύτερη φορά και του είπαν: «Δώσε δόξα στο Θεό. Εμείς γνωρίζουμε ότι αυτός ο άνθρωπος είναι αμαρτωλός». Και απάντησε εκείνος: «Δεν γνωρίζω αν είναι αμαρτωλός. Ένα γνωρίζω, ότι, αν και ήμουν τυφλός, τώρα πλέον βλέπω». Είπαν λοιπόν σε αυτόν: «Τι σου έκανε; Πώς σου άνοιξε τα μάτια;». Και τους απάντησε: «Σας το είπα ήδη και δεν ακούσατε. Τι θέλετε πάλι να ακούσετε; Μήπως θέλετε και εσείς να γίνετε μαθητές του;»

Και τον κατηγόρησαν και του είπαν: «Εσύ είσαι μαθητής εκείνου, εμείς όμως είμαστε μαθητές του Μωυσή. Εμείς γνωρίζουμε ότι στον Μωυσή μίλησε ο Θεός, ενώ αυτός δεν γνωρίζουμε από πού ήρθε». Και απάντησε ο άνθρωπος και τους είπε: «Σε αυτό το σημείο υπάρχει κάτι το αξιοθαύμαστο, ότι εσείς δεν γνωρίζετε από πού ήρθε και μου άνοιξε τα μάτια. Γνωρίζουμε ότι τους αμαρτωλούς ο Θεός δεν τους ακούει, αλλά, αν κάποιος είναι θεοσεβής και κάνει το θέλημα του (του Θεού), τον ακούει. Μέσα στους αιώνες δεν ξανακούστηκε ότι κάποιος άνοιξε τα μάτια ανθρώπου που γεννήθηκε τυφλός. Αν αυτός δεν ήταν απεσταλμένος από το Θεό, δε θα μπορούσε να κάνει τίποτε».

Και του απάντησαν και του είπαν: «Εσύ γεννήθηκες ολόκληρος μέσα στην αμαρτία και εσύ διδάσκεις εμάς;». Και τον έδιωξαν έξω.

Άκουσε ο Ιησούς ότι τον έδιωξαν έξω και τον βρήκε και του είπε: «Εσύ πιστεύεις το Υιό του Θεού;». Και απάντησε εκείνος και είπε: «Και ποιος είναι, Κύριε, για να πιστεύσω σε αυτόν;». Και είπε ο Ιησούς: «Και τον είδες και είναι αυτός που μιλάει μαζί σου». Και αυτός είπε: «Πιστεύω, Κύριε». Και τον προσκύνησε. Και ο Ιησούς είπε: «Εγώ ήρθα για να κρίνω σε αυτόν τον κόσμο, για να βλέπουν αυτοί που δεν μπορούσαν να δουν και για να γίνουν τυφλοί αυτοί που έβλεπαν».

Και άκουσαν αυτά όσοι από τους Φαρισαίους ήταν κοντά του και του είπαν: «Μήπως και εμείς είμαστε τυφλοί;». Και τους είπε ο Ιησούς: «Αν ήσαστε τυφλοί, δε θα είχατε αμαρτία. Τώρα όμως λέτε ότι βλέπετε, η αμαρτία σας παραμένει».

2.1.3. Ερμηνευτικά σχόλια

2.1.3.1. Η θεραπεία του εκ γενετής τυφλού

Στην περικοπή που παρουσιάστηκε παραπάνω, ο Ιησούς και οι μαθητές διασχίζουν την πόλη της Ιερουσαλήμ, πλησιάζοντας στον περίβολο του Ναού. Κάποιοι μελετητές εκφράζουν την άποψη ότι η χρονική περίοδος του σημείου εντάσσεται στην ευρύτερη εορτή της Σκηνοπηγίας. Ακολούθως, ο Κύριος παρατηρεί τον τυφλό άνδρα που έφερε το κοινωνικό στίγμα της τύφλωσης. Ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος⁴⁰ υποστηρίζει ότι η ίαση του εκ γενετής τυφλού συνέβη το απόγευμα του Σαββάτου, ενώ το θαύμα της θεραπείας του παράλυτου στη Βηθεσδά συνέβη νωρίτερα το ίδιο πρωί. Οι μαθητές εκφράζουν τότε την απορία τους για το άτομο που είναι υπεύθυνο για την αμαρτία που οδήγησε στην τιμωρία του τυφλού. Πιθανότατα ο τυφλός ήταν γνωστός στην τοπική κοινωνία. Οι ραββινικές διδασκαλίες

⁴⁰ Ιωάννης Χρυσόστομος, *Τα ευρισκόμενα πάντα Εις τον Άγιον Ιωάννην τον Απόστολον και Ευαγγελιστήν*, Ομιλία ΝΙ' PG 59.305.

υποστηρίζουν ότι ένα έμβρυο μπορεί να διαπράξει αμαρτία ενώ βρίσκεται στη μήτρα της μητέρας του, αποδίδοντας έτσι την εκ γενετής τυφλότητα σε αμαρτίες των γονέων.⁴¹ Ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος σχολιάζει ακόμη την ερώτηση των μαθητών προς τον Κύριο σχετικά με το ποιος ευθύνεται για την τύφλωσή του, ο ίδιος ο εκ γενετής τυφλός ή οι γονείς του, αναδεικνύοντας έτσι τις επικρατούσες την περίοδο εκείνη απόψεις βάσει των οποίων η αναπηρία αποτελούσε σωματική τιμωρία για τις πράξεις του ατόμου ή των γονέων του.

Η φύση της ερώτησης και η ονομασία «Ραββί», την οποία αποδίδουν στον Ιησού, αποδεικνύουν ότι οι μαθητές στους οποίους αναφέρεται είναι ο εσωτερικός κύκλος των δώδεκα γύρω από τον Ιησού.

Η ερώτηση τίθεται με βάση την ευρέως αποδεκτή πεποίθηση μεταξύ των Εβραίων σχετικά με την ισχυρή συσχέτιση μεταξύ της αναπηρίας και της αμαρτίας. Όλα τα δεινά, τα οποία ταλανίζουν τον άνθρωπο, θεωρούνταν επιπτώσεις της αμαρτίας. Στην περίπτωση του εκ γενετής τυφλού, ο οποίος γεννήθηκε με αναπηρία και δεν την απέκτησε στην πορεία του βίου του, οι μαθητές αναφέρονται στο διάστημα που προηγήθηκε της γέννησης του παιδιού, συνεπώς στις αμαρτίες των γονέων. Αυτή η αντίληψη περιγράφεται ως «σύμφωνη με την ελληνική πλάνη», η οποία επηρέασε και τους Εβραίους, υποστηρίζοντας ότι «οι ανθρώπινες ψυχές προϋπάρχουν πριν από τον σχηματισμό των σωμάτων και κατεβαίνουν οικειοθελώς στη Γη για να αμαρτήσουν- εν συνεχεία ενώνονται με τα σώματα, γεγονός που χρησιμεύει

⁴¹ Leslie Britt, *One thing I know, How the blind man of John 9 leads an audience toward belief* (Eugene: Pickwick publications, 2015), 228.

ως τιμωρία για την είσοδο στη σωματική ύπαρξη» Η πλάνη αυτή εντάσσεται σε εκείνες που περιβάλλουν τη μετενσάρκωση.⁴²

Ο Ιησούς αντιτίθεται ριζικά στην επικρατούσα αυτή άποψη, θεωρώντας ότι η «κληρονομία» αμαρτιών δεν είναι επιτρεπτή.⁴³ Ο Σαρκωμένος Λόγος θεωρεί ότι κάθε άνθρωπος είναι αποκλειστικά υπεύθυνος για τις πράξεις και τις αμαρτίες του και θεραπεύει το τυφλό άτομο, δίνοντας ένα σαφές μήνυμα για την αναπηρία και το γεγονός ότι δεν αποτελεί τιμωρία. Κατά τον Ιωάννη τον Χρυσόστομο⁴⁴ και ο τυφλός αμάρτησε και οι γονείς του, αλλά η τύφλωση δεν προέρχεται από αυτό. Πριν την έλευση του Ιησού, η κοινωνία όχι μόνο πίστευε ότι ο Θεός είχε τιμωρήσει τα ανάπηρα άτομα για δικές τους αμαρτίες ή αυτές των γονέων τους, αλλά τα άτομα αυτά βρίσκονταν επίσης στο θρησκευτικό και κοινωνικό περιθώριο, υπομένοντας μια επίγεια κόλαση.

Με τη φράση «ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ᾧ, φῶς εἰμι τοῦ κόσμου» (Ιω. 9:5) ο Ιησούς προσδιορίζει τον εαυτό του ως φως του κόσμου, ως δημιουργό και ζωοδότη, θέση που στην Παλαιά Διαθήκη ανήκει εξ ολοκλήρου στον Γιαχβέ.

Το φως γενικότερα στην αρχαία σκέψη ταυτίζεται με την έννοια του καλού. Στην πλατωνική αλληγορία του σπηλαίου ο ήλιος ταυτίζεται με το Αγαθόν.⁴⁵

⁴² Leslie Britt, *One thing I know, How the blind man of John 9 leads an audience toward belief* (Eugene: Pickwick publications, 2015), 228.

⁴³ Jennifer Koosed and Darla Schumm, «Out of the Darkness: Examining the Rhetoric of Blindness in the Gospel of John» in *Disability in Judaism, Christianity, and Islam: Sacred texts, historical traditions, and social analysis*, (New York: Palgrave Macmillan US, 2011), 79-81.

⁴⁴ Ιωάννης Χρυσόστομος, *Τα ευρισκόμενα πάντα Εἰς τον Ἅγιον Ἰωάννην τον Απόστολον και Ευαγγελιστήν*, Ομιλία ΝΙ' PG 59.305.

⁴⁵ Πλάτων, *Πολιτεία*, (Οξφόρδη: Oxford University Press, 1907), 514a-521b.

Η περιοχή εκτός του σπηλαίου στην οποία πέφτει άπλετο το ηλιακό φως είναι ο κόσμος των ιδεών ενώ ο ίδιος ο ήλιος αντιπροσωπεύει την ιδέα του Αγαθού.

Ο Ευαγγελιστής Ιωάννης στον ύμνο του προοιμίου του ταυτίζει το φως με τη ζωή. Στην Ιωάννεια περικοπή αξιοποιείται η αντίθεση μεταξύ φωτός και νυκτός. Ο Ιησούς είναι το πνευματικό φως που φωτίζει μέσω της πίστης κατά τον Ευθύμιο Ζιγαβινό.⁴⁶

Κατά την πραγμάτωση της θεραπείας του εκ γενετής τυφλού, ο ίδιος ο τυφλός δεν ερωτάται αλλά θεωρείται δεδομένη η συναίνεσή του. Η θεραπεία γίνεται σε δύο φάσεις. Ο Ιησούς στην πρώτη φάση του θαύματος φτιάχνει πηλό από το σάλιο Του και χώμα και επαλείφει με αυτόν τα μάτια του τυφλού. Η δημιουργία του πηλού παραπέμπει στην Γένεσιν της Παλαιάς Διαθήκης και στη δημιουργία του ανθρώπου με «χουν από της Γης» (Γεν. 2:7).⁴⁷

Κατά τον Ιωάννη τον Χρυσόστομο⁴⁸ ο Ιησούς δεν χρησιμοποιεί νερό αλλά σίελο για να γίνει φανερή η ζωοποιός δύναμη που απορρέει από το πρόσωπό του. Αξιοσημείωτη είναι η αντίθεση που επισημαίνει ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος ότι με την επάλειψη του πηλού η τύφλωση αρχικά έγινε εντονότερη, εν συνεχεία όμως αυτή θα οδηγήσει στην ίαση⁴⁹. Η δημιουργία πηλού και γενικότερα η θεραπεία του τυφλού συνιστούσε παραβίαση της αργίας του Σαββάτου. Αυτό θα οδηγήσει στη συνέχεια σε αντιδράσεις από τους Ιουδαίους.

⁴⁶ Ευθύμιος Ζιγαβινός, *Ερμηνεία του κατά Ιωάννην Ευαγγελίου* PG 129.1308.

⁴⁷ Ανακτήθηκε 15/1/2025. https://apostoliki-diakonia.gr/bible/bible.asp?contents=old_testament/contents.asp&main=OldTes

⁴⁸ Ιωάννης Χρυσόστομος, *Τα ευρισκόμενα πάντα Εις τον Άγιον Ιωάννην τον Απόστολον και Ευαγγελιστήν*, Ομιλία ΝΖ' PG 59.311.

⁴⁹ Ιωάννης Χρυσόστομος, *Τα ευρισκόμενα πάντα Εις τον Άγιον Ιωάννην τον Απόστολον και Ευαγγελιστήν*, Ομιλία ΝΖ' PG 59.311.

Κατά τη δεύτερη φάση της θαυματουργικής θεραπείας από τον Κύριο, ο Ιησούς στέλνει τον εκ γενετής τυφλό να πλύνει το πρόσωπό του στην κολυμβήθρα του Σιλωάμ, η οποία βρισκόταν στον ευρύτερο χώρο του Ναού. Αυτό σημαίνει ότι ζητούσε και τη δική του εκούσια και αυτόβουλη προσπάθεια.

Η κολυμβήθρα του Σιλωάμ κατασκευάστηκε από τον βασιλιά Εζεκία και ήταν χειροποίητη δεξαμενή νερού που υδροδοτούσε την Ιερουσαλήμ. Η κολυμβήθρα τροφοδοτούνταν με νερό από την ομώνυμη πηγή και ήταν τραπεζοειδής στο σχήμα. Η σημερινή μορφή της, που ήρθε στο φως με τις ανασκαφές, κτίστηκε τα ύστερα χρόνια του 1^{ου} π. Χ. αιώνα ή τον 1^ο μ.Χ. αιώνα.⁵⁰ Η σημείωση του ίδιου του Ευαγγελιστή ότι το όνομα «Σιλωάμ» σημαίνει «απεσταλμένος» είναι σημαντική, διότι υπογραμμίζει ότι ιαματική υπήρξε η παρέμβαση του Κυρίου και όχι το νερό της κολυμβήθρας⁵¹. Η σημείωση απευθύνεται στους αναγνώστες που δεν γνώριζαν την αραμαϊκή. Μετά την νύψη στην κολυμβήθρα του Σιλωάμ ο εκ γενετής τυφλός επανέρχεται με την ικανότητα της όρασης.

Όμως και το μήνυμα της περικοπής είναι απολύτως ανατρεπτικό, γιατί για πρώτη φορά στον αρχαίο κόσμο ο άνθρωπος είναι υπεύθυνος για τις πράξεις και τις παραλείψεις του και μόνο. Για πρώτη φορά δεν σηκώνει το βάρος των πράξεων των προγόνων του. Ο Ιησούς, με το σημείον του, ανέδειξε τη θεία φύση του χρησιμοποιώντας το χώμα για τη θεραπεία του τυφλού, κατ' αναλογία με τη μεταφορική δημιουργία του Αδάμ από το χώμα της γης μέσω του σχηματισμού του πηλού. Στη συνέχεια, ζήτησε από τον τυφλό άνδρα να πλυθεί στην κολυμβήθρα του Σιλωάμ, που μεταφράζεται ως

⁵⁰ Shimon Gibson, *The Final Days of Jesus. The Archaeological Evidence*, μτφ. Σ. Δεσπότης, (Αθήνα: Ψυχογιός, 2009), 47.

⁵¹ Χρήστος Καρακόλης, «Η θεολογική σημασία των θαυμάτων στο κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο» (Διδακτορική διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 1996), 165.

«απεσταλμένος». Ο Χριστός είναι, συνεπώς, ο απεσταλμένος, ο αγγελιοφόρος του Θεού, η πηγή του πραγματικού φωτισμού για την ανθρωπότητα και ο δωρητής της αιώνιας ζωής μέσω της αναστάσεώς Του. Η κολυμβήθρα του Σιλβάμ συμβολίζει την αναγέννηση των ατόμων μέσω της Εκκλησίας και του Βαπτίσματος. Ο Ευθύμιος Ζιγαβηνός⁵² τονίζει ότι «τυφλοί ξαναείδαν, αλλά τυφλός εκεί γενετής κανείς μέχρι τότε». Αν μάλιστα συνδέσουμε την αντίληψη που απαντάται στην Παλαιά Διαθήκη περί συνδέσεως της ζωής με το φως, η θεραπεία αντικατοπτρίζει τη ζωοποίηση του τυφλού.⁵³

Πράγματι, ο τυφλός άντρας έφυγε, εξαγνίστηκε και επέστρεψε έχοντας πλέον βρει το φως του. Η διαδικασία αυτή ενίσχυσε την πίστη του και ανέδειξε ότι ο Θεός μπορεί να λυτρώσει τους ανθρώπους από όσα τους βασανίζουν, αν η πίστη τους σε Αυτόν παραμείνει δυνατή. Δείχνοντας την δυσπιστία των συμπολιτών του τυφλού μετά τη θεραπεία, ο Ευαγγελιστής στοχεύει να υπογραμμίσει και να επιβεβαιώσει ότι η πάθηση του ανθρώπου ήταν χρόνια και συνεπώς, ενισχύει τη σημασία του σημείου.

Όπως διαπιστώνεται από τη μελέτη του χωρίου, ο Ιησούς, μέσω της ίασης, ανέδειξε τη θεία φύση του, όχι μόνο προσωπικά στα άτομα που διαθέτουν την απαιτούμενη πνευματική διάθεση, αλλά και στην Εκκλησία Του μέσω των μυστηρίων.⁵⁴ Ακόμη, ανέδειξε πως τα πρόσωπα δεν δύνανται να τιμωρούνται βάσει των πράξεων άλλων και πως ο ίδιος δεν κρίνει κανέναν καθώς μόνον ο Αυτός μπορεί να κρίνει τους ανθρώπους. Επιπρόσθετα,

⁵² Ευθύμιος Ζιγαβηνός, *Ερμηνεία του κατά Ιωάννην Ευαγγελίου* PG 129.1308.

⁵³ Χρήστος Καρακόλης, «Η θεολογική σημασία των θαυμάτων στο κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο» (Διδακτορική διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 1996), 153.

⁵⁴ Leslie Britt, *One thing I know, How the blind man of John 9 leads an audience toward belief* (Eugene: Pickwick publications, 2015), 213.

αναδεικνύει πως ο πόνος και η θλίψη δεν είναι εγγενώς αρνητικές καταστάσεις, αλλά, αντίθετα, μπορούν να χρησιμεύσουν ως πρόδρομος ή δρόμος προς την αγιότητα, υπό την προϋπόθεση ότι το άτομο υπομένει και δε χάνει την πίστη του, όπως έπραξε ο συγκεκριμένος τυφλός που αναφέρεται στο Ευαγγέλιο. Όπως τονίζεται, το φυσικό κακό δεν είναι αποτέλεσμα του ηθικού κακού, σε αντίθεση με τις πεποιθήσεις πολλών ατόμων, τόσο του παρελθόντος όσο και του παρόντος. Ο Θεός δεν αξιολογεί τα άτομα προσωπικά, δεν διαθέτει ανθρώπινες προκαταλήψεις αγάπης ή αποστροφής και δεν επιβάλλει τιμωρίες ούτε απονέμει ευλογίες με βάση τις πράξεις των ατόμων, αλλά υπερβαίνει τη διχοτόμηση του καλού και του κακού ως ηθικές ταξινομήσεις λόγω της αγιότητάς Του. Δεν περιορίζεται από άκαμπτους κανόνες και δεν λειτουργεί ως δεσποτική εξουσία.

Υπομνηματίζοντας τη φράση «ἡμᾶς δεῖ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός με ἕως ἡμέρα ἐστίν· ἔρχεται νῦν ὅτε οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι», ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος⁵⁵ ερμηνεύει τη φράση «μέχρι την ημέρα» ως «για τη διάρκεια αυτής της ζωής». Ο Κύριλλος Αλεξανδρείας⁵⁶ υποστηρίζει ότι η νύχτα αναφέρεται στο πλαίσιο αυτό ως η ώρα του θανάτου. Όπως η ημέρα ορίζεται ως κατάλληλη χρονική στιγμή για την εργασία, έτσι συνδέεται και με τη διάρκεια της επίγειας ύπαρξης. Όπως η νύχτα προορίζεται για ανάπαυση, έτσι και η περίοδος μετά τον θάνατο στερείται κάθε δυνατότητας για εργασία. Έχει προταθεί ότι το σημείον συνέβη πιθανότατα το απόγευμα γύρω στο λυκόφως. Ο Ιησούς είχε πλήρη επίγνωση της πεπερασμένης διάρκειας της ζωής του σε αυτόν τον κόσμο. Ταυτόχρονα στο απόσπασμα αυτό προβλέπεται το Θείο Πάθος.

⁵⁵ Ιωάννης Χρυσόστομος, *Τα ευρισκόμενα πάντα Εἰς τον Ἅγιον Ιωάννην τον Απόστολον και Ευαγγελιστήν*, Ομιλία ΝΖ' PG 59.311.

⁵⁶ Κύριλλος Αλεξανδρείας, *Ερμηνεία ἢ Υπόμνημα εἰς το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιον*, PG 73.941.

Η ημέρα, σύμφωνα με τον Ιωάννη Χρυσόστομο,⁵⁷ δηλώνει τη διάρκεια της ζωής εν σώματι, ενώ η νύχτα δηλώνει απερίφραστα την περίοδο του θανάτου. Αυτό συμβαίνει επειδή η ημέρα ορίζεται για την εργασία, ενώ η νύχτα για την παύση της δραστηριότητας και την ανάπαυση. Η πρόσκαιρη ύπαρξη, κατά την οποία είμαστε υποχρεωμένοι να επιτελούμε ενάρετες πράξεις, αναφέρεται ως ημέρα, ενώ η νύχτα αντιπροσωπεύει την περίοδο του θανάτου, κατά την οποία δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί καμία εργασία.⁵⁸ Η αναφορά αυτή αποτελεί έμμεση προτροπή και προς τους μαθητές του Ιησού να μην εφησυχάζονται ακριβώς γιατί μετά την αποχώρηση του Κυρίου από τον κόσμο οι καταστάσεις θα είναι δυσχερείς προς αυτούς.⁵⁹

Είναι πιθανό ότι ο Κύριος, την ώρα που έλεγε αυτά τα λόγια, έβλεπε τον ήλιο να κατεβαίνει στον ορίζοντα. Εκείνη η ημέρα, η οποία πλησίαζε στο τέλος της, θεωρείται από τον ίδιο ως σημάδι της γήινης ύπαρξής του, που πλησίαζε επίσης στο τέλος της.⁶⁰

Η αφήγηση για τη θεραπεία του εκ γενετής τυφλού στο κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο καταδεικνύει απερίφραστα την ταυτότητα του Ιησού ως Χριστού. Η θεραπεία του τυφλού αντιπροσωπεύει ουσιαστικά την

⁵⁷ Ιωάννης Χρυσόστομος, *Τα ευρισκόμενα πάντα Εις τον Άγιον Ιωάννην τον Απόστολον και Ευαγγελιστήν*, Ομιλία ΝΙ' PG 59.305.

⁵⁸ F. Bruner, *The Gospel of John: A commentary* (Grand Rapids: Eerdmans Publishing, 2012) 89.

⁵⁹ Χρήστος Καρακόλης, *Το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο: Αφηγηματικό και θεολογικό Υπόμνημα* (Κάλλιπος, 2024), 194.

⁶⁰ Ιωάννης Χρυσόστομος, *Τα ευρισκόμενα πάντα Εις τον Άγιον Ιωάννην τον Απόστολον και Ευαγγελιστήν*, Ομιλία ΝΙ' PG 59.305.

αναγέννησή Του, καθώς το φως ταυτίζεται με τη ζωή στο πλαίσιο της Παλαιάς Διαθήκης.⁶¹ Ο Ιησούς διαλύει την αντίληψη της Παλαιάς Διαθήκης που συνδέει την αναπηρία με την αμαρτία και διακηρύσσει τον εαυτό του ως το Φως του κόσμου. Επιπλέον, ο συσχετισμός μεταξύ της φυσικής όρασης και της πνευματικής διορατικότητας είναι προφανής, καθώς ο τυφλός, μετά την αποκατάστασή του, δηλώνει την πίστη του στον Ιησού ως Υιό του Θεού.⁶²

Ο Ιησούς απευθύνεται σε όλα τα άτομα ανεξάρτητα από την κοινωνικοοικονομική τους θέση. Η θεραπεία του εκ γενετής τυφλού ατόμου αντιπροσωπεύει την ευκαιρία για πνευματική λύτρωση που προσφέρει ο Κύριος στην ανθρωπότητα χωρίς εξαίρεση ή διάκριση. Η απαιτούμενη προϋπόθεση είναι η ομολογία της πίστης. Η άρνηση είναι πνευματική απελπισία και αδυναμία κατανόησης της θεμελιώδους ουσίας της αμαρτίας.

Παρακινούμενος από αγάπη και συμπόνια για τον εκ γενετής τυφλό, ο Ιησούς τον αναζήτησε, αποκατέστησε την όρασή του και του χορήγησε τη σωτηρία. Ταυτόχρονα, με τον τρόπο αυτό, ο Ιησούς, ως το Φως του κόσμου, εκπλήρωσε τις μεσσιανικές προβλέψεις για την απελευθέρωση των φυλακισμένων στο σκοτάδι και την αποκατάσταση της όρασης στους τυφλούς (Ησ. 61:1-3).

Σύμφωνα με τον Χρήστο Καρακόλη⁶³ το σημείον της ίασης του τυφλού συνδέεται στενά με το προηγούμενο του παραλυτικού. Μάλιστα, ορισμένοι

⁶¹ Ιωάννης Χρυσόστομος, *Τα ευρισκόμενα πάντα Εις τον Άγιον Ιωάννην τον Απόστολον και Ευαγγελιστήν*, Ομιλία ΝΙ' PG 59.305.

⁶² Χρήστος Καρακόλης, «Η θεολογική σημασία των θαυμάτων στο κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο» (Διδακτορική διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 1996), 230.

⁶³ Χρήστος Καρακόλης, *Το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο: Αφηγηματικό και θεολογικό Υπόμνημα* (Κάλλιπος, 2024), 114.

ερμηνευτές υποστηρίζουν ότι αυτό το θαύμα συνέβη γύρω στο μεσημέρι του ίδιου Σαββάτου κατά τη διάρκεια του οποίου συντελέστηκε το σημείον του παραλυτικού. Η θεραπεία του εκ γενετής τυφλού παρουσιάζεται παραστατικά και με εκτεταμένες λεπτομέρειες, παρέχοντας στον αναγνώστη μια λεπτομερή περιγραφή του συμβάντος.

Παρά την πρωτοφανή κακομεταχείριση και πρόκληση των Εβραίων εναντίον Του μέσω τόσο λεκτικών όσο και σωματικών ενεργειών, ο Κύριος αξιοποίησε την ευκαιρία για να επιδείξει καλοσύνη. Η θεραπεία του τυφλού ήταν επωφελής για την εβραϊκή κοινωνία, καθώς το προηγουμένως ανάπηρο άτομο έγινε ικανό να εργαστεί, απαλλάσσοντας έτσι την κοινότητα από την ευθύνη της υποστήριξής του.

Όπως διαπιστώνεται από τη μελέτη του *Κατά Ιωάννην Ευαγγελίου*, είναι προφανές ότι ο τυφλός άντρας δεν παρακάλεσε τον Ιησού να του αποκαταστήσει την όραση. Ο εκ γενετής τυφλός άλλωστε δεν ήταν σε θέση να δει τον Χριστό, αλλά ο Χριστός τον είδε και κατανόησε τόσο τις ανάγκες όσο και τις ελπίδες του για θεραπεία. Η θεραπεία του εκ γενετής τυφλού είναι αξιοσημείωτη, καθώς παρουσιάζει μία μετάβαση από το σκοτάδι στο φως, που δεν είχε συμβεί ποτέ στο παρελθόν. Ενώ τυφλά άτομα είχαν ανακτήσει την όρασή τους, κανένας εκ γενετής τυφλός δεν το είχε βιώσει μέχρι εκείνη τη στιγμή.

Όπως μπορεί να διαπιστωθεί από τη μελέτη του σημείου του εκ γενετής τυφλού, ο Ιησούς ενσαρκώνει το πνευματικό φως μέσω του οποίου θα φωτιστούν και θα γνωρίσουν τον Θεό όλα τα άπιστα άτομα. Το δώρο της όρασης στον τυφλό συμβολίζει τον πνευματικό φωτισμό που ο Χριστός, ως Φως του κόσμου, προοριζόταν να δώσει. Ήταν λοιπόν καθήκον Του, όσο ήταν παρών σε αυτόν τον κόσμο, να προσφέρει θεραπεία τόσο στους σωματικά όσο και στους πνευματικά τυφλούς. Ο Κύριος είναι ο ήλιος της

δικαιοσύνης, που ακτινοβολεί φως όχι μόνο σε όσους έχουν όραση αλλά και στους τυφλούς, τους οποίους μπορεί να θεραπεύσει αν δεν τον εμποδίσουν.⁶⁴

Η διαδικασία της κατασκευής πηλού από τον ίδιο τον Ιησού συμβάλλει στην εγκατάστασης μίας άμεσης και προσωπικής επαφής του Ιησού με τον τυφλό, ο οποίος χρησιμοποιεί το χρίσμα ως απτή ένδειξη ότι του έχει αποδοθεί θεραπευτική δύναμη. Μέσω αυτής της διαδικασίας, ο Κύριος είχε ως στόχο να εμφυσήσει στον τυφλό την εμπιστοσύνη ότι η θεραπεία του θα προερχόταν από τον ίδιο. Η χρήση του σιέλου του Ιησού για θεραπεία υποδηλώνει ότι οτιδήποτε σχετίζεται με Αυτόν έχει εγγενείς θεραπευτικές ιδιότητες. Ο πηλός που προερχόταν από τον σιέλο του Ιησού ήταν πολύ πιο πολύτιμος από οποιαδήποτε άλλη αλοιφή ή θεραπευτικό παρασκεύασμα.⁶⁵ Ο σιέλος του Κυρίου έχει θαυματουργικές ιδιότητες όπως ο Λόγος του. Στον πρόλογο του Ευαγγελίου υπάρχει η αναφορά ότι κάθε δημιουργήμα πραγματώθηκε μέσω του Λόγου. Ο Λόγος αυτός θεραπεύει και τον εκ γενετής τυφλό.⁶⁶

Μέσω του πηλού, ο Ιησούς επιδείνωσε την τύφλωση προτού τη θεραπεύσει. Επομένως, η μέθοδος με την οποία επιτεύχθηκε η θεραπεία τεκμηριώνει τον θαυματουργικό της χαρακτήρα. Ο Κύριος χρησιμοποιεί μια θεραπευτική διαδικασία που θα μπορούσε να τυφλώσει ακόμη και κάποιον με τέλεια

⁶⁴ R. Bultmann, *The Gospel of John: a commentary* (Vol. 1) (Wipf and Stock Publishers, 2014), 90.

⁶⁵ Ιωάννης Χρυσόστομος, *Τα ευρισκόμενα πάντα Εις τον Άγιον Ιωάννην τον Απόστολον και Ευαγγελιστήν*, Ομιλία ΝΖ' PG 59.311.

⁶⁶ Χρήστος Καρακόλης, *Το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο: Αφηγηματικό και θεολογικό Υπόμνημα* (Κάλλιπος, 2024), 195.

όραση.⁶⁷ Ο πηλός που εφαρμόζεται σε υγιή μάτια εξασθενεί στιγμιαία την όραση. Επομένως, το μέγεθος της δύναμης που αποκατέστησε την όραση του τυφλού υπογραμμίζεται σημαντικά από τη θεραπευτική διαδικασία που χρησιμοποιήθηκε. Έτσι, διαπιστώνεται ότι η ουράνια δύναμη εκδηλώνει συχνά τις αξιοσημείωτες πράξεις της μέσω των αντιθέτων. Πρώτα τους ωθεί να βιώσουν στα άκρα μία δύσκολη κατάσταση, και στη συνέχεια τους χαρίζει φωτισμό. Η πίστη άλλωστε του τυφλού άντρα αναδεικνύεται από το γεγονός ότι δεν πανικοβάλλεται με την προσωρινή επιδείνωση και δε δοκιμάζεται η πίστη του εξ αυτού, ώστε να σταματήσει τη θεραπεία.⁶⁸

Η εφαρμογή του πηλού και η αποκατάσταση της όρασης μπορεί επίσης να συμβολίζουν τη δημιουργική δύναμη του Θεού. Εφαρμόζει πηλό, συμπληρώνοντας έτσι ό,τι ήταν ελλιπές και σπασμένο στη φύση του ματιού, –αποδεικνύοντας ότι είναι ο αρχικός δημιουργός της ανθρωπότητας και ο αρχιτέκτονας όλης της ύπαρξης. Ο Ειρηναίος (Κατά Αιρέσεων 5:15,2)⁶⁹ υποστηρίζει ότι η χρήση πηλού για τη θεραπεία του τυφλού αποτελούσε δημιουργική πράξη, καθώς το άτομο ήταν εκ γενετής τυφλό και του έλειπαν τα μάτια, τα οποία ο Ιησούς έπλασε από πηλό. Η ανθρωπότητα σχηματίστηκε από τη γη - ομοίως, η διαμόρφωση της όρασης προήλθε από χώμα.

Εν συνεχεία, ο Ιησούς φαίνεται να κατηύθυνε τον τυφλό στη μακρινή κολυμβήθρα του Σιλωάμ, ώστε να αποδειχθεί η πίστη και η υπακοή του

⁶⁷ Dwight Moody Smith, *The theology of the Gospel of John*. Vol. 10. (Cambridge: Cambridge University Press, 1995), 161.

⁶⁸ Ιωάννης Χρυσόστομος, *Τα ευρισκόμενα πάντα Εις τον Άγιον Ιωάννην τον Απόστολον και Ευαγγελιστήν*, Ομιλία ΝΖ' PG 59.311.

⁶⁹ Ειρηναίου Λυώνος, *Έλεγχος και ανατροπή της ψευδονόμου γνώσεως I III V*, A Rousseau – L. Doutreleau, Irénée de Lyon Contre les hérésies III 2, SC 211, Paris 1974.

τυφλού. Δεν υπήρχε, δηλαδή, η προσδοκία ότι η κολυμβήθρα θα τον θεράπευε. Πολλοί την επισκέπτονταν καθημερινά, και παρόλο που καθαρίζονταν, κανένας δεν θεραπεύτηκε ποτέ από κάποια ασθένεια.⁷⁰

Η οδηγία του να λουστεί και μετά να θεραπευτεί ήταν πρόθεση του Χριστού να διασφαλίσει ότι η μεταβολή της κατάστασης δεν θα περνούσε απαρατήρητη από κανέναν. Όπως ακριβώς έδωσε εντολή στον παραλυτικό να μεταφέρει το κρεβάτι του σε μια ημέρα που η μεταφορά θεωρούνταν παράνομη (Σάββατο), αποδεικνύοντας έτσι το μέγεθος του σημείου σε όσους τον κατηγορούσαν για αδικία, με παρόμοιο τρόπο έδωσε εντολή στον πιο απομακρυσμένο από την κολυμβήθρα να πάει να πλυθεί.⁷¹ Επιπλέον η χρήση του νερού συνδέεται με το βάπτισμα, το οποίο τους πρώτους αιώνες ονομαζόταν και φώτισμα (παράβαλε νεοφώτιστος⁷²). Ο πιστός πιθανώς να συνδέει τη νύψη με τη δική του βάπτισμα και φώτιση.⁷³

2.1.3.2. Η πρώτη ανάκριση του πρώην τυφλού

Το *Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο*, παρουσιάζει με γλαφυρό και λεπτομερή τρόπο τον αντίκτυπο της επιστροφής του τυφλού, που πλέον κατέχει την όραση, στην κατοικία του. Οι γείτονες του τυφλού περιλαμβάνουν όλα τα άτομα

⁷⁰ F. Bruner, *The Gospel of John: A commentary* (Grand Rapids: Eerdmans Publishing, 2012) 162.

⁷¹ Ιωάννης Χρυσόστομος, *Τα ευρισκόμενα πάντα Εις τον Άγιον Ιωάννην τον Απόστολον και Ευαγγελιστήν*, Ομιλία ΝΖ' PG 59.311.

⁷² Χρήστος Καρακόλης, *Το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο: Αφηγηματικό και θεολογικό Υπόμνημα* (Κάλλιπος, 2024), 195.

⁷³ Ιωάννης Σκιαδαρέσης, *Ιωάννεια Γραμματεία* (Θεσσαλονίκη: Βανιάς, 2013), 300.

που είχαν συχνά συνηθίσει να τον βλέπουν να κάθεται σε μια συγκεκριμένη θέση και να ζητάει ελεημοσύνη. Η ιδιαίτερη φύση του περιστατικού είχε ως αποτέλεσμα τη δυσπιστία τους. Ο Ευαγγελιστής δεν τονίζει χωρίς λόγο ότι ήταν ζητιάνος, αλλά μάλλον για να καταδείξει τη βαθιά φιλανθρωπία του Κυρίου, δείχνοντας ότι ασχολήθηκε με τους ταπεινούς, θεραπεύοντας έτσι τους ζητιάνους με μεγάλο ενδιαφέρον.⁷⁴

Εναλλακτικά, αναφέρεται με ακρίβεια ως μία αναγνωρίσιμη μορφή στην κοινωνία του, υποδεικνύοντας ότι το άτομο που θεραπεύτηκε ήταν μια δημόσια αναγνωρισμένη προσωπικότητα. Ο αποδέκτης της θεραπείας ήταν ένας ζητιάνος γνωστός στην κοινότητα, διευκολύνοντας έτσι την επαλήθευση της γνησιότητας της μεταβολής.⁷⁵ Με την ερώτηση «οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ καθημένος καὶ προσαιτῶν;» αποδίδεται παραστατικά η αίσθηση που προκάλεσε η θεραπεία του εκ γενετής τυφλού. Ο τυφλός ήταν πρόσωπο γνωστό στην κοινωνία της Ιερουσαλήμ όχι μόνο λόγω της αναπηρίας αλλά και λόγω της επαιτείας. Κάποιοι μάλιστα θεωρούν ότι δεν είναι δυνατόν να πρόκειται για το ίδιο πρόσωπο αλλά απλά είναι κάποιος που του μοιάζει. Ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος τονίζει ότι η στοργή του Θεού επέλεξε ένα ταπεινό άτομο για να δείξει την καλοσύνη της. Την αμφιγνωμία τη λύνει ο ίδιος ο θεραπευθείς τυφλός που επισημαίνει ότι είναι το πρόσωπο σχετικά με το οποίο προβληματίζονται. Ο τυφλός εξηγεί τη διαδικασία με την οποία θεραπεύτηκε.

⁷⁴ Ιωάννης Χρυσόστομος, *Τα ευρισκόμενα πάντα Εἰς τον Ἅγιον Ἰωάννην τον Ἀπόστολον και Ευαγγελιστήν*, Ομιλία ΝΗ' PG 59.315.10.

⁷⁵ F. Bruner, *The Gospel of John: A commentary* (Grand Rapids: Eerdmans Publishing, 2012) 164.

Κατά τον Ιωάννη Χρυσόστομο παραλείπει στην εξήγησή του ότι ο Ιησούς έφτυσε διότι δεν το είδε.⁷⁶

Πολλοί από τους συμπολίτες και γείτονές του τυφλού, μην έχοντας πίστη, αμφισβήτησαν ότι ο θεραπευμένος άντρας είναι ο ίδιος με τον τυφλό που γνώριζαν. Οι συζητήσεις γύρω από την ταυτότητα του θεραπευμένου τυφλού άνδρα, μας προτρέπουν να εκτιμήσουμε τη σοφία και τη δύναμη του Θεού, ο οποίος, κατά τη δημιουργία της ανθρωπότητας, εξασφάλισε τέτοια ποικιλία μορφών μεταξύ των ατόμων, ώστε να καθίσταται εξαιρετικά δύσκολο να βρεθούν δύο άνθρωποι με παρόμοια χαρακτηριστικά προσώπου και σώματος, με αποτέλεσμα να δημιουργείται σημαντική σύγχυση στον καθορισμό της ταυτότητάς τους.⁷⁷ Η διάκριση του ενός ατόμου από το άλλο είναι απλή, πράγμα που είναι απαραίτητο για τις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις, τις εμπορικές συναλλαγές και την απονομή της δικαιοσύνης.

Ο τυφλός άντρας επιλύει αμέσως το ζήτημα παρέχοντας τη δική του εξομολόγηση, αντλημένη από την εμπειρία του. Στις πολλαπλές ερωτήσεις που δέχτηκε, ο τυφλός άντρας, παρέχει συνοπτικά μια ακριβή απεικόνιση της θεραπευτικής διαδικασίας, όπως τη βίωσε μέσω των υπόλοιπων αισθήσεών του εκτός από την όραση, την οποία δεν είχε. Κατά συνέπεια, δεν αποκάλυψε τη δημιουργία του πηλού, γιατί ό,τι δεν είδε δεν το άρθρωσε.

⁷⁶ Ιωάννης Χρυσόστομος, *Τα ευρισκόμενα πάντα Εις τον Άγιον Ιωάννην τον Απόστολον και Ευαγγελιστήν*, Ομιλία NH' PG 59.315.10.

⁷⁷ R. Bultmann, *The Gospel of John: a commentary* (Vol. 1) (Wipf and Stock Publishers, 2014), 7.

Δηλαδή, δε γνώριζε πως ο Ιησούς κατασκεύασε τον πηλό, αλλά μόνο πως τον εναπόθεσε στα μάτια, λόγω της αίσθησης της αφής.⁷⁸

Η αρχική έκπληξη του κοινωνικού περίγυρου μετατρέπεται σε εχθρότητα και καχυποψία. Για τους λόγους αυτούς οδηγούν τον θεραπευθέντα στο συμβούλιο των Φαρισαίων. Στο σημείο αυτό δίνεται από τον Ευαγγελιστή η σημαντική πληροφορία ότι η ημέρα του σημείου ήταν Σάββατο. Δίνεται έτσι η αφορμή για να στραφεί το φαρισαϊκό συνέδριο ξεκάθαρα εναντίον του Ιησού. Το Σάββατο, σύμφωνα με τον μωσαϊκό νόμο, ήταν η μέρα αργίας. Πιθανώς η προσαγωγή του τυφλού στο φαρισαϊκό συνέδριο να έγινε άλλη ημέρα, γιατί δεν συνεδρίαζε Σάββατο. Οι Φαρισαίοι αδιαφορούν για την ουσία της θεραπείας και μένουν στην παραβίαση της αργίας. Ο πρώην τυφλός μιλά σε αυτούς με θάρρος, αρχίζει όμως να κατανοεί τις προθέσεις τους και οι απαντήσεις του είναι λακωνικές. Δημιουργείται αμφιγνομία, ένα είδος σχίσματος,⁷⁹ μεταξύ των Φαρισαίων ως προς το κατά πόσο ένας άνθρωπος, που παραβιάζει την αργία του Σαββάτου αλλά πραγματοποιεί σημεία, μπορεί να είναι απεσταλμένος του Θεού. Κατά την ανάκριση ο θεραπευθείς εστιάζει όχι τόσο στη μέθοδο της θεραπείας αλλά στην ταυτότητα του θεραπευτή του.⁸⁰ Απευθυνόμενοι στον θεραπευθέντα παίρνουν την απάντηση ότι ο Ιησούς είναι προφήτης. Προφήτες θεωρούνταν οι άνθρωποι με θεϊκή πνοή που προήγαγαν το λόγο του Θεού ανάμεσα στους ανθρώπους και ενίοτε πραγματοποιούσαν σημεία δηλαδή θαύματα. Στο σημείο αυτό διαφαίνεται η πίστη του πρώην τυφλού.

⁷⁸ F. Bruner, *The Gospel of John: A commentary* (Grand Rapids: Eerdmans Publishing, 2012) 92.

⁷⁹ Χρήστος Καρακόλης, *Το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο: Αφηγηματικό και θεολογικό Υπόμνημα* (Κάλλιπος, 2024), 197.

⁸⁰ Χρήστος Καρακόλης, *Το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο: Αφηγηματικό και θεολογικό υπόμνημα* (Κάλλιπος, 2024), 196.

Μετά την αποκάλυψη των γεγονότων, οι συνομιλητές του τυφλού άρχισαν να αναζητούν τον Ιησού. Δεν καταδιώκουν τον Ιησού από αλτρουισμό, αλλά υποκρύπτοντας πλέον δολοφονικές προθέσεις απέναντί του. Στόχος τους ήταν να υποκινήσουν μια ευρύτερη έρευνα για το περιστατικό, γι' αυτό και αναζήτησαν τον δράστη του για να παρουσιάσουν αυτόν και το θεραπευμένο άτομο στους Φαρισαίους.⁸¹

Αν και αρχικά προσπάθησαν να εντοπίσουν τον Ιησού για να τον παρουσιάσουν στους ιερείς, ωστόσο, λόγω της αποτυχίας τους, παρουσίασαν τον τυφλό στους Φαρισαίους για μια πιο αυστηρή ανάκριση. Ήταν το κίνητρό τους κακόβουλο; Ορισμένες μεταγενέστερες πηγές υποδεικνύουν ότι η προσφυγή στους Φαρισαίους έγινε πιθανότατα για μια πιο επίσημη επαλήθευση της θεραπείας.⁸²

Ωστόσο, φαίνεται πιο ακριβές να αναφέρουμε ότι έφεραν τον άνθρωπο στις αρχές, όχι για να τον επαινέσουν, αφού απέκτησαν γνώση γι' αυτόν., αλλά για να αποκαλύψουν την παράβασή του. Για τον λόγο αυτό, ο Ευαγγελιστής αναφέρει ότι ήταν Σάββατο, για να εκθέσει την κακόβουλη πρόθεσή του και το σκεπτικό πίσω από την αναζήτησή τους, αναζητώντας φαινομενικά ένα πρόσχημα για να κακολογήσουν το θαύμα μέσω της φαινομενικής παραβίασης του νόμου.⁸³

⁸¹ Ιωάννης Χρυσόστομος, *Τα ευρισκόμενα πάντα Εις τον Άγιον Ιωάννην τον Απόστολον και Ευαγγελιστήν*, Ομιλία ΝΗ' PG 59.315.10.

⁸² Dwight Moody Smith, *The theology of the Gospel of John*. Vol. 10. (Cambridge: Cambridge University Press, 1995), 75.

⁸³ F. Bruner, *The Gospel of John: A commentary* (Grand Rapids: Eerdmans Publishing, 2012) 92.

Ο Ιησούς επιδίδεται σκόπιμα σε θεραπείες το Σάββατο, προκαλώντας προφανώς την υποκρισία των Φαρισαίων για να διορθώσουν τις λανθασμένες ερμηνείες τους σχετικά με την τήρηση του Σαββάτου. Στόχος του ήταν να καταδείξει ότι οι πράξεις φιλανθρωπίας και βοήθειας προς τους άλλους, ιδίως όταν είναι είτε απλές είτε επείγουσες, ευθυγραμμίζονται με την εντολή του Σαββάτου. Πιθανώς ο Ιωάννης να χρησιμοποιεί τις αντιπαραθέσεις σχετικά με την ημέρα του Σαββάτου για να οργανώσει την υψηλή Χριστολογία του.⁸⁴ Θεραπεύοντας τόσο έναν παράλυτο όσο και έναν τυφλό κατά το Σάββατο, ο Ιησούς επιβεβαίωσε ότι τα ηθικά θαύματα της ψυχικής θεραπείας, που επιτελούνται στο όνομά Του, θα τελούνταν συστηματικά, ιδίως κατά το χριστιανικό Σάββατο, την Κυριακή. Πράγματι, αμέτρητα τυφλά μάτια ανοίγουν με το κήρυγμα του Ευαγγελίου εκείνη την ημέρα και πολλές παράλυτες ψυχές αποκαθίστανται υγιείς.⁸⁵

Οι Φαρισαίοι αναγνωρίζουν την αξιοσημείωτη θεραπεία του τυφλού, ωστόσο η πρωταρχική τους ανησυχία έγκειται στη μέθοδο της θεραπείας. Είναι ιδιαίτερα πρόθυμοι να μάθουν πώς ανέκτησε την όρασή του, συγκεκριμένα ότι έφτιαξε πηλό και άλειψε τα μάτια του, με στόχο να εντοπίσουν πως ο Ιησούς παραβίασε το νόμο.⁸⁶

Κάθε καλόπιστο άτομο θα περίμενε ότι, κατά την παρουσίαση ενός ανθρώπου, τυφλού εκ γενετής, ο οποίος θεραπεύτηκε με θαυματουργικό τρόπο, εκείνοι που ασχολούνται επαγγελματικά με τη μελέτη και την

⁸⁴ Graig S. Keener, *The Gospel of John A commentary* (Grand Rapids MI: Baker Academic, 2003), 784.

⁸⁵ Ιωάννης Χρυσόστομος, *Τα ευρισκόμενα πάντα Εις τον Άγιον Ιωάννην τον Απόστολον και Ευαγγελιστήν*, Ομιλία ΝΗ' PG 59.315.10.

⁸⁶ R. Bultmann, *The Gospel of John: a commentary* (Vol. 1). (Wipf and Stock Publishers 2014), 7.

ερμηνεία του νόμου θα τον υποδέχονταν με απεριόριστο θαυμασμό για το απροσδόκητο και θα διευκόλυναν τη μετάβασή του στη νέα του ζωή. Ωστόσο, ο φθόνος και η έχθρα τους προς τον Ιησού τους έχουν απογυμνώσει από κάθε αίσθηση ανθρωπιάς, οδηγώντας τους να αντιδρούν με ταραχή και αγανάκτηση αντί να χαίρονται με τη θαυματουργική αποκατάσταση ενός πάσχοντος ατόμου.⁸⁷

Ο θεραπευμένος άνθρωπος είναι τώρα πιο συγκρατημένος στις αντιδράσεις του. Αυτό οφείλεται στην αναγνώριση των κινήτρων των ανακριτών του, καθώς αυτοί γνώριζαν ήδη τα γεγονότα, με αποτέλεσμα να κουραστεί από τις ερωτήσεις τους.⁸⁸

Μπορούμε να παρατηρήσουμε τις απαντήσεις του, σημειώνοντας πως αντιμετωπίζει την πρώτη ερώτηση με μεγαλύτερη ακρίβεια, καθώς οι συνομιλητές ήταν γνωστοί και είχαν συναντήσει στο παρελθόν τον ζητιάνο. Αντίθετα, αποφεύγει να αποκαλύψει λεπτομέρειες για την πλύση στην κολυμβήθρα στους Φαρισαίους, ούτε αναφέρει ότι ο Ιησούς δημιούργησε τον πηλό ή του έδωσε εντολή να εκτελέσει κάποια ενέργεια. Κατά συνέπεια, ο θεραπευμένος είδε ότι η έρευνα των πρώτων προερχόταν από πρόθεση γνώσης και κατανόησης, ενώ εκείνη των δεύτερων από κακία- έτσι, απάντησε και στους δύο αναλόγως.⁸⁹

⁸⁷ Ιωάννης Χρυσόστομος, *Τα ευρισκόμενα πάντα Εις τον Άγιον Ιωάννην τον Απόστολον και Ευαγγελιστήν*, Ομλία NH' PG 59.315.10.

⁸⁸ Dwight Moody Smith, *The theology of the Gospel of John*. Vol. 10. (Cambridge: Cambridge University Press, 1995), 76.

⁸⁹ Jennifer Koosed and Darla Schumm, «Out of the Darkness: Examining the Rhetoric of Blindness in the Gospel of John» in *Disability in Judaism, Christianity, and Islam: Sacred texts, historical traditions, and social analysis*, (New York: Palgrave Macmillan US, 2011), 77-92.

2.1.3.3. Η ανάκριση των γονέων

Η αμφισβήτηση των Φαρισαίων δεν περιορίστηκε στην ανάκριση του άντρα, αλλά επεκτάθηκε και στην λεπτομερή εξέταση των γονέων του. Οι γονείς του πρώην τυφλού ήταν φτωχοί και άτολμοι.

Οι Φαρισαίοι καλούν τους γονείς του θεραπευμένου τυφλού. Στην ουσία αμφισβητούν την τυφλότητα του ανθρώπου και καλούν τους γονείς για να τους ανακρίνουν ενώ πλανάται η μη διατυπωμένη κατηγορία εναντίον τους για εξαπάτηση, προκειμένου να έχουν δικαιολογία για την επαιτεία του γιου τους. Οι γονείς φοβούνται και προσπαθούν να αποστασιοποιηθούν, έστω κι αν αφήνουν αβοήθητο το παιδί τους. Είναι πιθανό ότι η παραδοχή της θεραπείας από την πλευρά των γονέων θα τους έδιωχνε από τη Συναγωγή, θα τους καθιστούσε δηλαδή αποσυνάγωγους και θα περιθωριοποιούνταν από τον κοινωνικό τους περίγυρο, χάνοντας τη θρησκευτική και εθνική τους ταυτότητα.⁹⁰ Τα λεγόμενα των γονέων και πιθανώς και του ίδιου του τυφλού προς το φαρισαϊκό συμβούλιο εκφράζουν τον εξοστρακισμό που είχαν βιώσει οι πρώτοι χριστιανοί εξαιτίας της πίστης τους.⁹¹ Η αναφορά ότι θα αποπέμπονταν από την Συναγωγή, αν παραδέχονταν τη θαυματουργή δράση του Ιησού προς το παιδί τους, μάλλον είναι αναχρονισμός, γιατί κάτι τέτοιο συνέβαινε στα τέλη του πρώτου μ.Χ. αιώνα, όταν οι σχέσεις μεταξύ ιουδαϊκής και χριστιανικής κοινότητας ήταν οξυμμένες. Γύρω στο 90 μ.Χ., όταν δηλαδή συγγράφηκε το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο, υπήρχε μίσος των Ιουδαίων κατά των Χριστιανών. Κάθε εμπορική αλληλεπίδραση με τους Χριστιανούς απαγορευόταν, απαγορευόταν να διδάσκονται τέχνη τα παιδιά τους, απαγορευόταν ακόμα και η παροχή βοήθειας. Ο αφορισμός από τη Συναγωγή

⁹⁰ Σάββας Αγουρίδης, *Το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο*, Α' κεφ. 1-12, (Θεσσαλονίκη: Πουρναρά 2005), 478.

⁹¹ Σωτήριος Δεσπότης, *Ο κώδικας των Ευαγγελίων* (Αθήνα: Άθως, 2009), 49.

είχε βαρύτατες συνέπειες.⁹² Η προσαγωγή των γονέων στο συνέδριο έχει σαφέστατο στόχο να τους εκφοβίσει. Οι γονείς πράγματι απαντούν ότι ο γιος τους έχει την κατάλληλη ηλικία για να ερωτηθεί και επομένως να απευθυνθούν στον ίδιο. Όπως θα φανεί στη συνέχεια άλλωστε ο θεραπευμένος είχε πνευματική οξυδέρκεια. Η διαφοροποίηση μεταξύ των αντωνυμιών «ήμεϊς» και «οὗτος» υποδηλώνει την αποστασιοποίηση των γονέων και τη μετάθεση της ευθύνης στο γιο τους.⁹³

2.1.3.4. Η δεύτερη ανάκριση του πρώην τυφλού

Το φαρισαϊκό συμβούλιο, αντιμετωπίζοντας την αδιέξοδη κατάσταση της αποδοχής του σημείου του Ιησού, επιχειρεί να καλέσει τον πρώην τυφλό δεύτερη φορά για να δοξάσει (ο τυφλός) τον Θεό. Κάτι τέτοιο σήμαινε να ομολογήσει ότι ο Ιησούς ήταν αμαρτωλός. Το φαρισαϊκό συμβούλιο θεώρησε βλασφημία τον χαρακτηρισμό του Ιησού ως προφήτη. Η συντομία και η περιεκτικότητα των λόγων του θεραπευμένου τυφλού κάνουν το ύφος του αποστομωτικό και ειρωνικό. Δηλώνει απερίφραστα ότι δε γνωρίζει το κατά πόσον ο Ιησούς είναι αμαρτωλός, γνωρίζει όμως την αγαθοεργία που του έκανε. Η φράση «ἐν οἴδᾳ» δηλώνει περιεκτικά ότι ο πρώην τυφλός εστιάζει στην ουσία του σημείου.⁹⁴ Οι Φαρισαίοι ρωτούν και πάλι τον πρώην τυφλό για τον τρόπο με τον οποίο ο Ιησούς τον θεράπευσε. Ο τυφλός απαντά με

⁹² Σωτήριος Δεσπότης, *Ο Ευαγγελιστής Ιωάννης, Σπουδή στην Ιωάννεια Γραμματεία* (Αθήνα: Έννοια, 2018), 248-249.

⁹³ Χρήστος Καρακόλης, *Το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο: Αφηγηματικό και θεολογικό Υπόμνημα* (Κάλλιπος, 2024), 198.

⁹⁴ Χρήστος Καρακόλης, *Το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο: Αφηγηματικό και θεολογικό Υπόμνημα* (Κάλλιπος, 2024), 199.

εκνευρισμό ακριβώς γιατί πλέον έχει κατανοήσει την κακή προαίρεση η οποία τους χαρακτηρίζει. Με περίσσεια θάρρους και σαφέστατα ειρωνική διάθεση ο πρώην τυφλός ρωτά τους Φαρισαίους για το αν θα ήθελαν να γίνουν μαθητές του Ιησού. Κατά τον Κύριλλο Αλεξανδρείας ο ισχυρισμός των Φαρισαίων ότι είναι μαθητές του Μωσλή δείχνει και την υπερφίαλη αλαζονεία τους. Οι Φαρισαίοι είναι πραγματικά τυφλοί, γιατί αρνούνται πεισματικά να δουν την αληθινή ταυτότητα του Ιησού.⁹⁵ Αποδεικνύεται ότι είναι άνθρωποι απολύτως επιφανειακοί γιατί στην ίδια την ίαση του τυφλού δεν δίνουν καμία σημασία, ενδιαφέρονται μόνο για τα αξιώματά τους.

Λένε επίσης με περιφρόνηση ότι δε γνωρίζουν από πού κατάγεται ο Ιησούς. Ο πρώην τυφλός με σταθερά κλιμακούμενο θάρρος τους απαντά ότι δεν έχει ακουστεί ξανά κάποιος να θεραπεύσει τυφλό εκ γενετής. Αυτό από μόνο του αποδεικνύει ότι, αν αυτός ο άνθρωπος δεν προερχόταν από τον Θεό, δεν θα μπορούσε να κάνει κάτι τέτοιο. Η απάντηση του θεραπευθέντος ότι ο Ιησούς προφανώς είναι απεσταλμένος του Θεού εκνευρίζει σε μέγιστο βαθμό το φαρισαϊκό συμβούλιο. Χωρίς κανέναν ηθικό ενδοιασμό του λένε ότι είναι αμαρτωλός από την ημέρα της γέννησης του αναφερόμενοι στη σωματική αναπηρία του.

Είναι επίσης αξιοσημείωτη η αντίθεση μεταξύ των αντωνυμιών σύ και ἡμεῖς. Η πρώτη αναφέρεται στον θεραπευθέντα τυφλό ενώ η δεύτερη στο φαρισαϊκό συμβούλιο το οποίο θεωρεί τον εαυτό του άμωμο. Τελικά οδηγούν τον θεραπευθέντα τυφλό βίαια εκτός της αίθουσας του συνεδρίου. Συντελείται έτσι η πρώτη σύγκρουση μεταξύ πιστευσάντων και Συναγωγής. Υποδηλώνεται μια πρώτη ρήξη μεταξύ των πρώτων Χριστιανών και της ιουδαϊκής Συναγωγής.

Η απάντησή του μάλιστα σε αυτές τις κατηγορίες υιοθετεί έναν ειρωνικό τόνο, καθώς έχει επίγνωση της ανειλικρίνειας των ερωτώντων. Ο ίδιος

⁹⁵ Χρήστος Καρακόλης, *Το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο: Αφηγηματικό και θεολογικό Υπόμνημα* (Κάλλιπος, 2024), 192.

βασίζεται στην εμπειρία που έχει προσωπικά αντιμετωπίσει σχετικά με την καλοσύνη και την εξουσία του Ιησού. Κατά συνέπεια, οι αντιρρήσεις σε αυτό που βεβαιώνει κανείς από προσωπική εμπειρία είναι αστήρικτες, ιδίως για κάποιον που έχει αποκτήσει τη γνώση μέσω άμεσης αισθητηριακής εμπειρίας και έχει βεβαιωθεί γι' αυτήν.

Ο θεραπευμένος τυφλός απέχει από το να διευκρινίσει τη μέθοδο και τον τρόπο της θεραπείας του, ούτε εμπλέκεται σε θεωρητικό διάλογο για να διευκρινίσει τις σχετικές πτυχές. Περιορίζεται στον ισχυρισμό: «Ήμουν τυφλός και τώρα βλέπω». Αυτό αντικατοπτρίζει την εμπειρία της χάρης. Εκείνοι που απελευθερώνονται από την πνευματική τύφλωση αντιλαμβάνονται το μεταμορφωτικό αποτέλεσμα και επαινούν τον Θεό για την αλλαγή που επήλθε, ωστόσο η διαδικασία και τα στάδια αυτής της μεταμόρφωσης παραμένουν ασαφή γι' αυτούς. Ο καθένας διακηρύσσει: Ήμουν τυφλός- ζούσα μια σαρκική, κοσμική και άσωτη ύπαρξη. Και τώρα, δόξα τω Θεώ, αντιλαμβάνομαι τον θάνατο από τον οποίο λυτρώθηκα μέσω του Χριστού και την ευλογημένη ζωή στην οποία με καλεί η χάρη του Θεού.⁹⁶

Το άτομο που αποκατέστησε την όραση σε έναν άνθρωπο τυφλό από τη γέννησή του δεν μπορεί να θεωρηθεί ασήμαντο- αντίθετα, πρέπει να είναι μια προσωπικότητα που αξίζει σημαντικής προσοχής. Οι Φαρισαίοι, έχοντας καλές διασυνδέσεις και επενδύοντας ιδιαίτερα στις θρησκευτικές υποθέσεις, θεωρούσαν τους εαυτούς τους θεματοφύλακες της πίστης και άγρυπνους επόπτες της εβραϊκής συναγωγής. Η άγνοιά τους γι' αυτό το άτομο, ή η

⁹⁶ Dwight Moody Smith, *The theology of the Gospel of John*. Vol. 10. (Cambridge: Cambridge University Press, 1995), 78.

αποτυχία τους να το θεωρήσουν άξιο αναγνώρισης, είναι πράγματι παράδοξη.⁹⁷

Σύμφωνα με τον Ιωάννη τον Χρυσόστομο,⁹⁸ αυτό δεν είναι τόσο παράδοξο, δεδομένου ότι μέχρι σήμερα, πολυάριθμα άτομα επιδεικνύουν αξιοσημείωτη ευφυΐα σε συγκεκριμένους τομείς και εκτιμώνται ως πολυμαθή και καλλιεργημένα- ωστόσο, εξακολουθούν να αγνοούν τις διδασκαλίες του Κυρίου και δεν επιδεικνύουν καμία περιέργεια σχετικά με τα θρησκευτικά θέματα. Μπορεί να είναι παγκοσμίως αναγνωρισμένοι μελετητές σε συγκεκριμένους επιστημονικούς τομείς, ωστόσο στον τομέα των διδασκαλιών της θρησκείας μπορεί να είναι ανενημέρωτοι ή ακόμη και ανίκανοι να μάθουν. Παρόμοια με τον θεραπευμένο τυφλό που ήρθε αντιμέτωπος με τους Φαρισαίους, όποιος έχει βιώσει τη μεταμορφωτική επίδραση των διδασκαλιών του Κυρίου και των συναφών χαρισμάτων, εκπλήσσεται και απορεί με την άγνοια και τον παραλογισμό αυτών των ατόμων σχετικά με ζητήματα ζωτικής σημασίας για τη σωτηρία της ψυχής τους.⁹⁹

⁹⁷ Ιωάννης Χρυσόστομος, *Τα ευρισκόμενα πάντα Εις τον Άγιον Ιωάννην τον Απόστολον και Ευαγγελιστήν*, Ομιλία NH' PG 59.315.10.

⁹⁸ Ιωάννης Χρυσόστομος, *Τα ευρισκόμενα πάντα Εις τον Άγιον Ιωάννην τον Απόστολον και Ευαγγελιστήν*, Ομιλία NZ' PG 59.311.

⁹⁹ R. Bultmann, *The Gospel of John: a commentary* (Vol. 1) (Wipf and Stock Publishers, 2014), 7.

2.1.3.5. Η ομολογία της πίστεως

Σε αντίθεση με τους Φαρισαίους, οι οποίοι προλόγιζαν σταθερά τις δηλώσεις τους με το «γνωρίζουμε» και αμφισβήτησαν το σημείον,¹⁰⁰ ο πρώην τυφλός, επιδεικνύοντας ταπεινότητα, απέχει από τη χρήση ανάλογων εκφράσεων. Το επιχείρημά του είναι τόσο απλό όσο και πειστικό, τονίζοντας ότι ο Θεός δεν εισακούει τις προσευχές των αμαρτωλών και ότι οι αναπάντεχες μεταβολές συμβαίνουν ως απάντηση στις προσευχές των ευσεβών και ενάρετων. Επομένως, ο Ιησούς είναι δίκαιος και θεοσεβής. Το κλιμακούμενο θάρρος του τυφλού είναι αξιοσημείωτο.¹⁰¹

Ο άνδρας, ο οποίος ήταν τυφλός μέχρι πρόσφατα, δεν είχε διαβάσει ποτέ τη Βίβλο ή τον λόγο του Θεού. Ωστόσο, ήταν καλά εξοικειωμένος με τα θεία θέματα και τις βιβλικές διδασκαλίες. Αν και δεν είχε όραση, διέθετε την ικανότητα να ακούει, και είναι ευρέως αποδεκτό ότι «η πίστη έρχεται δια της ακοής». Παρ' όλα αυτά, η ακουστική του αντίληψη δεν θα είχε κανένα πλεονέκτημα χωρίς την πρόθεσή του να επιδιώξει την καλοσύνη και την επιθυμία του Θεού να τον φωτίσει και να τον καθοδηγήσει προς την αλήθεια.¹⁰²

Η γεμάτη παρρησία απάντηση του θεραπευμένου τυφλού προς το φαρισαϊκό συμβούλιο αποτέλεσε απόδειξη της πνευματικής και όχι μόνο της σωματικής

¹⁰⁰ Σάββας Αγουρίδης, *Το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο*, Α' κεφ. 1-12, (Θεσσαλονίκη Πουρναρά 2005), 477.

¹⁰¹ Ιωάννης Χρυσόστομος, *Τα ευρισκόμενα πάντα Εις τον Άγιον Ιωάννην τον Απόστολον και Ευαγγελιστήν*, Ομιλία ΝΘ' PG 59.321.

¹⁰² Dwight Moody Smith, *The theology of the Gospel of John*. Vol. 10. (Cambridge: Cambridge University Press, 1995), 80.

του φώτισης. Επιδεικνύει πολύ περισσότερο κουράγιο από τους γονείς του.¹⁰³ Ο Κύριος, μαθαίνοντας ότι εκδιώχθηκε από τους Φαρισαίους, τον πλησιάζει και τον ρωτά αν αυτός πιστεύει στον υιό του Θεού. Ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος αναφέρει ότι οι Ιουδαίοι έδιωξαν τον πρώην τυφλό αλλά τον βρήκε ο Δεσπότης του ιερού.¹⁰⁴ Αξιοσημείωτη η αντίθεση μεταξύ της προσωπικής αντωνυμίας σύ και της εννοούμενης δεικτικής αντωνυμίας οἱ. Ο τυφλός με σεβασμό ρωτά την ταυτότητα του Κυρίου. Στο φαρισαϊκό συμβούλιο είχε αποκαλέσει τον Ιησού προφήτη. Ως προφήτης λοιπόν θα μπορούσε να τον καθοδηγήσει στο θέμα της πίστεως. Ο Κύριος του εξηγεί ότι ο υιός του Θεού είναι αυτός με τον οποίο συνομιλεί. Ο Ιησούς μέσα από τον τίτλο Υιός του Θεού επισημαίνει τη μεσσιανικότητά του.¹⁰⁵ Στο σημείο αυτό τίθεται η αυτοαποκάλυψη του Ιησού προς τον πρώην τυφλό. Ο τυφλός μπορεί να βλέπει πλέον τον άνθρωπο που του χάρισε το φως και είναι ο υιός του Θεού. Πιθανώς οι Ιουδαίοι του πρώτου μ.Χ. αιώνα να είχαν εξοικείωση με τον τίτλο «υιός του Θεού». Κατά τον Ζιγαβηνό¹⁰⁶ η ενάρετη ψυχή του θεραπευθέντος προσέρχεται άμεσα στην πίστη. Ο Κύριος εξηγεί ότι ήρθε στον κόσμο για να φέρει πνευματικό φως σε όσους είναι ικανοί να το δεχθούν ενώ όσοι θεωρούν τον εαυτό τους ήδη φωτισμένο όπως οι Φαρισαίοι να κατανοήσουν το μέγεθος της πνευματικής τους τύφλωσης. Ο τυφλός της περικοπής πιθανώς να αντιπροσωπεύει στο Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο τους πρώτους χριστιανούς στην αντιπαράθεση τους με τους

¹⁰³ Graig S. Keener, *The Gospel of John A commentary* (Grand Rapids MI: Baker Academic, 2003), 788.

¹⁰⁴ Ιωάννης Χρυσόστομος, *Τα ευρισκόμενα πάντα Εἰς τον Ἅγιον Ἰωάννην τον Ἀπόστολον και Ευαγγελιστήν*, Ομιλία ΝΘ' PG 59.321.

¹⁰⁵ Χρήστος Καρακόλης, *Το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο: Αφηγηματικό και θεολογικό Υπόμνημα* (Κάλλιπος, 2024), 201.

¹⁰⁶ Ευθύμιος Ζιγαβηνός, *Ερμηνεία του κατά Ιωάννην Ευαγγελίου*, PG 129.1308.

ιουδαϊκούς κύκλους¹⁰⁷. Φαρισαίοι που συνεχίζουν να βρίσκονται κοντά στον Ιησού τον ρωτούν αν είναι και οι ίδιοι τυφλοί με καθαρά ειρωνική χροιά. Η ερώτηση εμπεριέχει τον υπαινιγμό αν πρέπει και οι Φαρισαίοι να ενταχθούν στους μαθητές του Ιησού για να αποφύγουν την πνευματική τυφλότητα. Ο Ιησούς τους απαντά ότι αν ήταν σωματικά τυφλοί δεν θα είχαν αμαρτία, αφού, σύμφωνα με τον Θεοφύλακτο Βουλγαρίας¹⁰⁸, θα αμάρταναν εξαιτίας της άγνοιάς τους. Στη συνέχεια τους επισημαίνει ότι οι ίδιοι ισχυρίζονται ότι βλέπουν. Επομένως η αμαρτία τους παραμένει. Κατά τον Κύριλλο Αλεξανδρείας,¹⁰⁹ εφόσον δεν ζητούν να γιατρέψουν την πνευματική τους τύφλωση, η αμαρτία τους διακατέχει. Ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος¹¹⁰ υπογραμμίζει την αντίθεση: η σωματική αρτιότητα, η οποία κατά τους Φαρισαίους ήταν απόδειξη θεϊκής εύνοιας, είναι εκείνη που τους καθιστά ενόχους. Κατά τον Ιωάννη Χρυσόστομο¹¹¹ η σωματική τους αρτιότητα που τους έκανε να θεωρούν τους εαυτούς τους βλέποντες είναι αυτή που τους οδηγεί στην απόρριψη της Θείας Χαρίτος. Κατά συνέπεια ήταν πιο πιθανό να

¹⁰⁷ Ιωάννης Χρυσόστομος, *Τα ευρισκόμενα πάντα Εις τον Άγιον Ιωάννην τον Απόστολον και Ευαγγελιστήν*, Ομιλία ΝΘ' PG 59.321.

¹⁰⁸ Θεοφύλακτος Βουλγαρίας, *Ερμηνεία εις το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιον*, PG 124.41-42.

¹⁰⁹ Κύριλλος Αλεξανδρείας, *Ερμηνεία ή Υπόμνημα εις το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιον*, PG 73.941.

¹¹⁰ Ιωάννης Χρυσόστομος, *Τα ευρισκόμενα πάντα Εις τον Άγιον Ιωάννην τον Απόστολον και Ευαγγελιστήν*, Ομιλία ΝΘ' PG 59.321.

¹¹¹ Ιωάννης Χρυσόστομος, *Τα ευρισκόμενα πάντα Εις τον Άγιον Ιωάννην τον Απόστολον και Ευαγγελιστήν*, Ομιλία ΝΘ' PG 59.321.

αναθεωρήσει ένα κοινωνικά στιγματισμένο και αμαρτωλό άτομο όπως μια εκδιδόμενη γυναίκα παρά οι Φαρισαίοι¹¹².

2.1.4. Συμπεράσματα από τη θεραπεία του εκ γενετής τυφλού

Από την περικοπή της θεραπείας του εκ γενετής τυφλού στο Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο διαφαίνεται ξεκάθαρα η ιδιότητα του Ιησού ως Χριστού. Η θεραπεία του τυφλού στην ουσία είναι η ζωοποίησή του, εφόσον στον παλαιοδιαθηκικό κόσμο το φως ταυτίζεται με τη ζωή. Ο ίδιος ο Ιησούς καταλύει την παλαιοδιαθηκική αντίληψη για τη συσχέτιση αναπηρίας και αμαρτίας και προσδιορίζει τον εαυτό του ως φως του κόσμου. Επιπρόσθετα σαφής είναι ο συσχετισμός της σωματικής όρασης με την πνευματική όραση, εφόσον ο τυφλός μετά τη θεραπεία του ομολογεί την πίστη του προς το πρόσωπο του Ιησού ως Υιού του Θεού. Ο Ιησούς απευθύνεται επίσης σε κάθε άτομο ανεξαιρέτως της κοινωνικής θέσης. Η θεραπεία του εκεί γενετής τυφλού είναι η ευκαιρία της πνευματικής σωτηρίας που δίνει ο Κύριος στην ανθρωπότητα χωρίς καμία εξαίρεση ή ανισότητα. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι η ομολογία της Πίστεως. Η άρνηση ισοδυναμεί με πνευματική καταβαράθρωση και αδυναμία συνειδητοποίησης της πραγματικής έννοιας της αμαρτίας. Ιστορικά διαφαίνεται καθαρά η ρήξη της πρωτοχριστιανικής εκκλησίας με τους ιουδαϊκούς κύκλους της εποχής.

Μέσα από τη δημιουργία πηλού από σίελο και χώμα επισημαίνεται η θεϊκή υπόσταση του Ιησού. Αξιοσημείωτη είναι και η κατάλυση της αργίας του Σαββάτου, σημείο που επανειλημμένα αποτελεί αφορμή για κατηγορίες εναντίον του Ιησού. Η αργία του Σαββάτου συνδέεται με το βιβλίο της Γενέσεως (2: 2-3), εφόσον ο Θεός όρισε την έβδομη μέρα της Δημιουργίας

¹¹² Χρήστος Καρακόλης, «Η θεολογική σημασία των θαυμάτων στο κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο» (Διδακτορική διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 1996), 230.

(Σάββατο) ως ημέρα ανάπαυσης.¹¹³ Στο κατά Ιωάννην ο Ιησούς καταρρίπτει την αργία αυτή, πραγματώνοντας δύο σημεία, τη θεραπεία του εκ γενετής τυφλού και του παραλυτικού, την ημέρα του Σαββάτου.

Στον θεολογικό επίλογο της περικοπής, στον οποίο ο Ιησούς απευθύνεται σε κάθε παρευρισκόμενο, ο Κύριος δεν κρίνει κανέναν. Έχει έρθει για να σώσει. Η σωτηρία εναπόκειται στη στάση του κάθε ανθρώπου. Δημιουργείται λοιπόν κάτι το φαινομενικά παράδοξο και οξύμωρο. Οι βλέποντες, μάλιστα χαρακτήρισαν τον τυφλό ως γεννηθέντα εντός της αμαρτίας, είναι οι πραγματικά τυφλοί και ο τυφλός είναι ο βλέπων. Οι ισχυροί απογυμνώνονται ενώ το άτομο που έφερε το στίγμα της αναπηρίας και της αμαρτίας ποτίζεται και ενσαρκώνει τον πνευματικό άνθρωπο. Όπως άλλωστε επισημαίνει ο Χ. Καρακόλης η Ιωάννεια θεολογία χαρακτηρίζεται από τα φαινομενικά παράδοξα με πρώτο παράδοξο ότι ο Λόγος του Θεού γίνεται άνθρωπος για να πεθάνει.¹¹⁴

2.2. Η θεραπεία του παραλυτικού (Κατά Ιωάννην 5:1-18)

2.2.1. Κείμενο

1 Μετὰ ταῦτα ἦν ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων καὶ ἀνέβη Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα.

2 Ἦστιν δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐπὶ τῇ προβατικῇ κολυμβήθρᾳ ἡ ἐπιλεγομένη Ἑβραϊστὶ Βηθζαθα πέντε στοὰς ἔχουσα.

¹¹³ Σάββας Αγουρίδης, *Το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο*, Α' κεφ. 1-12, (Θεσσαλονίκη: Πουρναρά 2005), 343-345.

¹¹⁴ Χ. Καρακόλης, «Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος: Το αποκλειστικά παλαιδιαθηκικό υπόβαθρο, η μετεξέλιξη και η θεολογική σημασία του όρου «Λόγος» στο κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο» στο *Ο Θεός της Βίβλου και ο Θεός των φιλοσόφων* ed. Σταύρος Ζουμπουλάκης, 153. Αθήνα: Άρτος Ζωής, 2012.

3 ἐν ταύταις κατέκειτο πλῆθος τῶν ἀσθενούντων, τυφλῶν, χωλῶν, ξηρῶν.

{4 ἄγγελος γὰρ κατὰ καιρὸν κατέβαινεν ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ, καὶ ἐταράσσετο τὸ ὕδωρ· ὁ οὖν πρῶτος ἐμβὰς μετὰ τὴν ταραχὴν τοῦ ὕδατος ὑγιὴς ἐγένετο ὃ δῆποτε κατείχετο νοσήματι.}¹¹⁵

5 ἦν δέ τις ἄνθρωπος ἐκεῖ τριάκοντα [καὶ] ὀκτὼ ἔτη ἔχων ἐν τῇ ἀσθενείᾳ αὐτοῦ·

6 τοῦτον ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς κατακείμενον καὶ γνοὺς ὅτι πολὺν ἤδη χρόνον ἔχει, λέγει αὐτῷ· θέλεις ὑγιὴς γενέσθαι;

7 ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἀσθενῶν· κύριε, ἄνθρωπον οὐκ ἔχω ἵνα ὅταν ταραχθῇ τὸ ὕδωρ βάλλῃ με εἰς τὴν κολυμβήθραν· ἐν ᾧ δὲ ἔρχομαι ἐγώ, ἄλλος πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει.

8 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἔγειρε ἄρον τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει.

9 καὶ εὐθέως ἐγένετο ὑγιὴς ὁ ἄνθρωπος καὶ ἤρην τὸν κράβαττον αὐτοῦ καὶ περιεπάτει. Ἦν δὲ σάββατον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ.

10 ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ τεθεραπευμένῳ· σάββατόν ἐστιν, καὶ οὐκ ἔξεστίν σοι ἄραι τὸν κράβαττόν σου.

11 ὁ δὲ ἀπεκρίθη αὐτοῖς· ὁ ποιήσας με ὑγιὴ ἐκεῖνός μοι εἶπεν· ἄρον τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει.

12 ἠρώτησαν αὐτόν· τίς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ εἰπὼν σοι· ἄρον καὶ περιπάτει;

13 ὁ δὲ ἰαθεὶς οὐκ ᾔδει τίς ἐστιν, ὁ γὰρ Ἰησοῦς ἐξένευσεν ὄχλου ὄντος ἐν τῷ τόπῳ.

¹¹⁵ Ο στίχος 4 δεν υπάρχει στο κριτικό κείμενο Nestle-Aland. Έχει ληφθεί από το κείμενο της Αποστολικής Διακονίας.

14 μετὰ ταῦτα εὕρισκε αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἴδε ὑγιῆς γέγονας, μηκέτι ἀμάρτανε, ἵνα μὴ χειρόν σοί τι γένηται.

15 ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος καὶ ἀνήγγειλεν τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ ποιήσας αὐτὸν ὑγιῆ.

16 καὶ διὰ τοῦτο ἐδίωκον οἱ Ἰουδαῖοι τὸν Ἰησοῦν, ὅτι ταῦτα ἐποίει ἐν σαββάτῳ.

17 Ὁ δὲ [Ἰησοῦς] ἀπεκρίνατο αὐτοῖς· ὁ πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται καὶ γὰρ ἐργάζομαι.

18 διὰ τοῦτο οὖν μᾶλλον ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι, ὅτι οὐ μόνον ἔλυεν τὸ σάββατον, ἀλλὰ καὶ πατέρα ἴδιον ἔλεγεν τὸν θεὸν ἴσον ἑαυτὸν ποιῶν τῷ θεῷ.

2.2.2. Μετάφραση¹¹⁶

Μετά από αυτά ήταν η εορτή των Ιουδαίων και ανέβηκε ο Ιησούς στα Ιεροσόλυμα. Υπάρχει μάλιστα στα Ιεροσόλυμα κοντά στην προβατική πύλη μία κολυμπήθρα, η ονομαζόμενη στα εβραϊκά Βηθεςδα που έχει πέντε στοές. Σε αυτές βρισκόταν μεγάλο πλήθος αρρώστων, τυφλών, χωλών, ανθρώπων με κάποιο ατροφικό μέλος που περίμεναν την κίνηση του νερού. Γιατί κατέβαινε ἄγγελος από καιρό σε καιρό στην κολυμβήθρα και τάραζε το νερό. Ο πρώτος λοιπόν που θα έμπαινε (στο νερό) μετά την αναταραχή του νερού γινόταν υγιής από οποιοδήποτε νόσημα κι αν κατατρυχόταν.

Ήταν εκεί άνθρωπος που είχε (κάποια) ασθένεια τριάντα οκτώ έτη. Αυτόν είδε ο Ιησούς να βρίσκεται (να είναι κατάκοιτος) εκεί και, γνωρίζοντας ότι βρίσκεται ήδη πολύ καιρό εκεί, του λέει: «Θέλεις να γίνεις υγιής;». Του

¹¹⁶ Η μετάφραση αποδόθηκε από την ίδια τη συντάκτρια.

απάντησε ο άνθρωπος που ήταν ασθενής: «Κύριε, δεν έχω άνθρωπο για να με βάλει μέσα στην κολυμβήθρα, όταναραχθεί το νερό. Την ώρα κατά την οποία πηγαίνω εγώ, κάποιος άλλος κατεβαίνει πριν από εμένα».

Του λέει ο Ιησούς: «Στάσου όρθιος, σήκωσε το κρεβάτι σου και περπάτα». Και αμέσως έγινε υγιής ο άνθρωπος και σήκωσε το κρεβάτι του και περπατούσε. Ήταν όμως Σάββατο εκείνη την ημέρα. Έλεγαν λοιπόν οι Ιουδαίοι στον θεραπευμένο: «Είναι Σάββατο και δεν είναι δυνατόν σε σένα (δε σου επιτρέπεται) να σηκώνεις το κρεβάτι σου». Και αυτός τους απάντησε: «Αυτός που με έκανε υγιή μου είπε: “σήκωσε το κρεβάτι σου και περπάτα”». Τον ρώτησαν: «Ποιος είναι ο άνθρωπος που σου είπε: “σήκωσε το κρεβάτι και περπάτα”»;». Αυτός που θεραπεύτηκε δεν ήξερε ποιος είναι, γιατί ο Ιησούς έφυγε χωρίς να γίνει αντιληπτός γιατί υπήρχε κόσμος πολύς στον χώρο. Μετά από αυτά τον βρίσκει ο Ιησούς στο ιερό και του είπε: «Να, έγινες υγιής, από εδώ και πέρα μην κάνεις αμαρτίες για να μη σου συμβεί κάτι χειρότερο».

Έφυγε ο άνθρωπος και ανακοίνωσε στους Ιουδαίους ότι ο Ιησούς ήταν αυτός που τον έκανε υγιή. Και για τον λόγο αυτό καταδίωκαν οι Ιουδαίοι τον Ιησού, γιατί αυτά τα έκανε το Σάββατο. Και ο Ιησούς απάντησε σε αυτούς: «Ο Πατέρας μου εργάζεται ως τώρα και εγώ εργάζομαι». Γι' αυτό λοιπόν κυρίως ζητούσαν οι Ιουδαίοι να τον σκοτώσουν, όχι μόνο γιατί κατέλυσε την αργία του Σαββάτου, αλλά και γιατί αποκαλούσε τον Θεό πατέρα του καθιστώντας τον εαυτό του ίσο με τον Θεό.

2.2.3. Ερμηνευτικά σχόλια

Η περικοπή εντάσσεται σε κάποια ιουδαϊκή γιορτή για τον προσδιορισμό της οποίας υπάρχει ασυμφωνία απόψεων. Η εορτή δεν κατονομάζεται από τον

Ευαγγελιστή.¹¹⁷ Οι Ιωάννης Χρυσόστομος, Κύριλλος Αλεξανδρείας, Ευθύμιος Ζιγαβηνός και Θεοφύλακτος Βουλγαρίας θεωρούν ότι η εορτή που αναφέρεται στην περικοπή ήταν η Πεντηκοστή (Σαβουόθ).¹¹⁸ Άλλοι ερμηνευτές έχουν προβάλει την άποψη ότι η εορτή ήταν το ίδιο το Πάσχα. Κατά τον F. Godet¹¹⁹ δεν μπορεί η αναφερόμενη εορτή να είναι η Πεντηκοστή λόγω της αναφοράς στο κεφάλαιο 6 ότι πλησίαζε το Πάσχα. Κάτι τέτοιο θα σήμαινε ότι δέκα μήνες είναι ανύπαρκτοι στην αφήγηση του Ευαγγελιστή Ιωάννη. Το ίδιο συμβαίνει και όσον αφορά στην άποψη ότι η εορτή ήταν το Πάσχα (θα παρελείπετο στην ευαγγελική αφήγηση διάστημα ενός έτους). Κατά την άποψη του F. Godet η εορτή ήταν η εορτή των Πουρίμ. Η εορτή λαμβάνει χώρα τον μήνα Μάρτιο (14η ημέρα του μήνα Αντάρ) και επομένως βρίσκεται χρονικά κοντά στο Πάσχα. Η εορτή τελείται σε ανάμνηση της απελευθέρωσης του εβραϊκού λαού από τους Πέρσες με τη διαμεσολάβηση της βασίλισσας Εσθήρ την ημέρα που είχε οριστεί δια κλήρου να εξοντωθούν οι Εβραίοι. Το σίγουρο είναι ότι η όλη αφήγηση πλαισιώνεται από μια περιρρέουσα ατμόσφαιρα θρησκευτικότητας, την οποία ο Ιησούς θα θέσει σε άλλη ερμηνευτική βάση.¹²⁰ Με την αναφορά του ετερόπρωτου προσδιορισμού των «Ιουδαίων» ο Ευαγγελιστής Ιωάννης διαχωρίζει τη δική του πίστη από την ιουδαϊκή. Γενικότερα στην περικοπή

¹¹⁷ Χρήστος Καρακόλης, *Το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο: Αφηγηματικό και θεολογικό Υπόμνημα* (Κάλλιπος, 2024), 113.

¹¹⁸ Ιωάννης Χρυσόστομος, *Εἰς τὸν παραλυτικόν, τὸν τὰ τριάκοντα ὀκτὼ ἔτη ἔχοντα ἐν τῇ ἀσθενείᾳ αὐτοῦ, καὶ εἰς τὸ ὅτι Πατὴρ μου ἔως ἄρτι ἐργάζεται, καὶ γὰρ ἐργάζομαι. Λόγος δωδέκατος*, PG 48 801-812.

¹¹⁹ F. Godet, *Commentary on the Gospel of John, Vol. 2: With an Historical and Critical Introduction (Classic Reprint)*, (Forgotten Books, 2018), 342.

¹²⁰ Χρήστος Καρακόλης, *Το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο: Αφηγηματικό και θεολογικό Υπόμνημα* (Κάλλιπος, 2024), 114.

διαφαίνεται το πόσο δύσπιστοι και αντιδραστικοί υπήρξαν οι Ιουδαίοι σε σχέση με τους εθνικούς.¹²¹

Σύμφωνα με την αφήγηση του Ευαγγελιστή η Βηθεςδά ήταν κάποια μικρή λίμνη (δεξαμενή, κολυμβήθρα) που βρισκόταν κοντά στην προβατική πύλη του τείχους των Ιεροσολύμων. Το επίθετο «προβατική» σε πτώση δοτική δεν προσδιορίζει το ουσιαστικό κολυμβήθρα το οποίο βρίσκεται σε πτώση ονομαστική. Το επίθετο προσδιορίζει το εννοούμενο ουσιαστικό «πύλη» το οποίο εννοείται και αυτό σε πτώση δοτική. Συγκεκριμένα επρόκειτο για δύο δεξαμενές, τις οποίες έχει επιβεβαιώσει η σύγχρονη αρχαιολογική έρευνα, μεταξύ των οποίων υπήρχε ένας τοίχος. Η πύλη ονομάζεται προβατική γιατί από αυτήν εισέρχονταν στην πόλη τα κοπάδια των προβάτων. Τα κοπάδια αυτά οδηγούνταν από τους ποιμένες στο χώρο του ναού για τις εκεί θυσίες. Η κατασκευή είχε πέντε στοές. Το όνομα «Βηθεςδά» σημαίνει στα αραμαϊκά «οίκος του ελέους». Διασώζεται και η ονομασία «Βηθζαθά» που σημαίνει «οίκος των ελαιών». Η Βηθεςδά βρισκόταν μάλλον εκτός των τειχών και πιθανά την οικοδόμησε ο Ηρώδης ο Μέγας. Κατά τον Gibson η Βηθεςδά χρησιμοποιείτο αποκλειστικά για εξαγνιστικούς σκοπούς.¹²² Ο Ν. Δαμαλάς¹²³ επισημαίνει ότι κάποιοι συγχέουν την κολυμβήθρα Βηθεςδά με την κολυμβήθρα του Σιλωάμ, που όμως δεν ταυτίζονται.

Όπως ήδη αναφέρθηκε το όνομα της δεξαμενής «Βηθεςδά» σήμαινε «οίκος του ελέους». Ο χαρακτηρισμός αυτός προέκυψε από την προσέλευση ασθενών και αναπήρων γύρω από τη λίμνη, οι οποίοι παρέμεναν κάτω από τις στοές. Οι

¹²¹ Χρήστος Καρακόλης, «Η θεολογική σημασία των θαυμάτων στο κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο» (Διδακτορική διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 1996), 107.

¹²² Shimon Gibson, *The Final Days of Jesus. The Archaeological Evidence*, μτφ Σ. Δεσπότης, (Αθήνα: Ψυχογιός 2009), 47-48.

¹²³ Ν. Δαμαλάς, *Ερμηνεία εις την Καινήν Διαθήκην: Το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιον*, (Θεσσαλονίκη: Πουρναράς, 2010), 382.

άνθρωποι αυτοί παρέμεναν εκεί με την ελπίδα της θεραπείας. Και αυτό διότι άγγελος από καιρό σε καιρό τάρασσε τα νερά της λίμνης και ο πρώτος ασθενής ή ανάπηρος που θα κατάφερνε να εισέλθει στο νερό της λίμνης θεραπευόταν. Η περικοπή μάλιστα διευκρινίζει ότι προσέρχονταν άνθρωποι με κάθε είδους αναπηρίες όπως τυφλοί, παράλυτοι, άνθρωποι με ατροφικά ή παράλυτα μέλη. Οι άνθρωποι αυτοί ήταν επαίτες, εφόσον η αναπηρία τους τους καθιστούσε ανίκανους προς εργασία. Ο παράλυτος της περικοπής ήταν σε κατάσταση αναπηρίας επί τριάντα οκτώ (38) χρόνια.¹²⁴ Κατά τον Ν. Δαμαλά¹²⁵ και L. Fillion¹²⁶ η παραλυσία διήρκεσε τριάντα οκτώ χρόνια χωρίς αυτό να σημαίνει ότι όλο αυτό το διάστημα ο παράλυτος¹²⁷ βρισκόταν δίπλα στη δεξαμενή. Πάντως ήταν ένα υπέρογκο χρονικό διάστημα που δεν άφηνε περιθώρια προσδοκιών για θεραπεία με τα μέσα της εποχής. Πιθανώς μάλιστα ο αριθμός 38 να συμβολίζει τα χρόνια της περιπλάνησης του εβραϊκού λαού στην έρημο. Μέσα από αυτό το πρίσμα ο παράλυτος γίνεται σύμβολο του εβραϊκού λαού.¹²⁸ Ήταν άγνωστο πότε θα γίνει η εμφάνιση του αγγέλου, γινόταν πάντως ανά

¹²⁴ Stewart Delisle Govig, *Strong at the broken places: Persons with disabilities and the church* (Westminster John Knox Press, 1989), 126.

¹²⁵ Ν. Δαμαλάς, *Ερμηνεία εις την Καινήν Διαθήκην: Το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιον*, (Θεσσαλονίκη: Πουρναράς, 2010), 383.

¹²⁶ L.-Cl. Fillion, *The life of Christ, a historical critical, and apologetic exposition*, (London: B. Herder book co., 1928), 439.

¹²⁷ παραλυτικός: ο πάσχων από παράλυση, ο μη ικανός να κινήσει τα μέλη του, *Ι. Σταματάκος, Λεξικόν της αρχαίας ελληνικής γλώσσης*, (Αθήνα: Φοίνιξ, 1972), λήμμα «παραλυτικός».

¹²⁸ Χρήστος Καρακόλης, *Το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο: Αφηγηματικό και θεολογικό Υπόμνημα* (Κάλλιπος, 2024), 115.

κάποια χρονικά διαστήματα. Ο Ευθύμιος Ζιγαβηνός τονίζει ότι το θαύμα γινόταν αρκετές φορές μέσα σε έναν χρόνο.¹²⁹

Ο Ιησούς παρατηρεί τον παράλυτο κατάκοιτο και προφανώς τον ξεχωρίζει μέσα στο πλήθος λόγω της πολυετούς παραμονής του εκεί. Τον ρωτά αν θέλει να γίνει υγιής. Ο παράλυτος απαντά ότι δεν προλαβαίνει να εισέλθει στη δεξαμενή γιατί δεν είχε άνθρωπο να τον βοηθήσει. Ο Ιησούς κατά συνέπεια εντοπίζει τον πλέον αξιοθρήνητο άνθρωπο, όχι μόνο λόγω της αναπηρίας του και λόγω της επιμήκυνσης της δυσχερούς κατάστασης την οποία βίωνε αλλά και λόγω της εγκατάλειψης από κοντινά πρόσωπα και κοινωνικό περίγυρο. Λόγω της αδυναμίας κίνησης και της έλλειψης συγγενικών προσώπων «άνθρωπον οὐκ ἔχω» η παραμονή του στην κολυμβήθρα της Βηθεσδά ήταν άπελπις.¹³⁰

Κατά τον Κύριλλο Αλεξανδρείας¹³¹ ο Ιησούς, χωρίς προηγούμενη παράκληση, κατανοεί την τραγική θέση του ασθενούς και δείχνει ευσπλαχνία. Ο Ιησούς ρώτησε αμέσως αν ο ασθενής θέλει να θεραπευτεί, οδηγώντας στην εύλογη απορία για το λόγο που οδήγησε στο ερώτημα αυτό. Η απάντηση συνδέεται με το γεγονός ότι ορισμένα άτομα που βρίσκονται στην κατάσταση αυτή, ιδιαίτερα κατά τη δύσκολη εκείνη περίοδο, μπορεί να επέλεγαν να μην αναρρώσουν, καθώς η παραμονή στην κατάσταση τους θα ήταν πιο συμφέρουσα γι' αυτά. Συνεπώς, αναδεικνύεται ότι ο Θεός δεν επεμβαίνει βίαια στη συνείδηση και τη βούληση των ατόμων, αλλά δρα μόνο με βάση την

¹²⁹ Ευθύμιος Ζιγαβηνός, *Ερμηνεία του κατά Ιωάννην Ευαγγελίου* PG 129.1106.

¹³⁰ Χρήστος Καρακόλης, *Το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο: Αφηγηματικό και θεολογικό Υπόμνημα* (Κάλλιπος, 2024), 115.

¹³¹ Κύριλλος Αλεξανδρείας, *Ερμηνεία ή Υπόμνημα εις το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιον*, PG 73.941.

επιθυμία τους.¹³² Συνεπώς, η θαυματουργός δράση πραγματοποιείται κατόπιν της έγκρισης και της επιθυμίας του ατόμου, που αποτελεί βασική προϋπόθεση. Αν και το ερώτημα φαίνεται παράδοξο και οι περισσότεροι άνθρωποι αντιλαμβάνονται ότι σίγουρα ένα ανάπηρο άτομο θα ήθελε να θεραπευτεί, καθίσταται επίσης κατανοητό ότι κάποιοι συντηρούνταν από την επαιτεία εξ αιτίας της αναπηρίας τους. Συμβολικά μπορεί κάποιος παρά τη βαριά πνευματική αναπηρία του να μην επιθυμεί τη θεραπεία αλλά να επιλέγει την πνευματική στασιμότητα.¹³³ Η απάντηση του παραλυτικού, κατά τη γνώμη κάποιων ερμηνευτών, εμπεριείχε την προσδοκία από την πλευρά του να τον βοηθήσει ο Κύριος να εισέλθει πρώτος στο νερό. Κατά τον Ιωάννη Χρυσόστομο ο παράλυτος δεν βαρυγκωμά, γεγονός που υπογραμμίζει την αθωότητά του. Σε κάθε περίπτωση όμως αγγίζει την καρδιά του κάθε ανθρώπου το παράπονο της εγκατάλειψης: «ἄνθρωπον οὐκ ἔχω».¹³⁴ Ο παράλυτος άντρας ανέφερε στον Ιησού ότι λόγω της κατάστασής τους δεν μπορούσε να εισαχθεί στην κολυμβήθρα, διότι πάντα κάποιος άλλος προλάβαινε τη χρονική στιγμή και τον προσπερνούσε. Η στάση του άντρα απέναντι στον Ιησού, πέρα από την επιθυμία του για θεραπεία, υποδεικνύει και μια βαθιά λαχτάρα για φιλία και σύνδεση με τους άλλους, την οποία ο Θεός εκπληρώνει μέσω της θεραπείας. Ωστόσο, υπογραμμίζει επίσης τη σκληρότητα και την ανταγωνιστικότητα που ενυπάρχει στην κοινωνία, η οποία συχνά οδηγεί στην απομόνωση και την περιθωριοποίηση πολλών ατόμων. Παρά το γεγονός ότι ήταν παράλυτος, όλοι

¹³² Stewart Delisle Govig, *Strong at the broken places: Persons with disabilities and the church* (Westminster John Knox Press, 1989), 127.

¹³³ Χρήστος Καρακόλης, *Το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο: Αφηγηματικό και θεολογικό Υπόμνημα* (Κάλλιπος, 2024), 115.

¹³⁴ Χρήστος Καρακόλης, *Το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο: Αφηγηματικό και θεολογικό Υπόμνημα* (Κάλλιπος, 2024), 116.

οι υπόλοιποι ασθενείς επέλεξαν τη δική τους σωτηρία, αν και γνώριζαν ότι για εκείνον δεν υπήρχε καμία ελπίδα χωρίς την παρέμβαση των συνανθρώπων του. Παρά το γεγονός ότι όλοι ήταν παράλυτοι, ασθενείς ή είχαν κάποιου είδους αναπηρία, εστίαζαν μόνο στο δικό τους πόνο και δεν μπορούσαν να αναπτύξουν την ενσυναίσθηση απέναντι στον πλησίον τους.¹³⁵ Ο Κύριος παρακάμπτει το θαύμα της κολυμβήθρας και χαρίζει στον παραλυτικό την πλήρη σωματική υγεία και την άφεση των αμαρτιών.

Η εντολή «ἄρον τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει» δείχνει την απόλυτη δύναμη του Κυρίου. Ο Ιησούς θεραπεύει μόνο με τον λόγο τον παράλυτο. Ο παραλυτικός δεν βρίσκεται πλέον εγκαταλελειμμένος από όλους στο κρεβάτι του αλλά το σηκώνει και φεύγει από το χώρο της Βηθεσδά. Απαραίτητη προϋπόθεση υπήρξε η πίστη, η προαίρεση και η αυτενέργεια του ασθενούς. Πριν την αποδεδειγμένη διαπίστωση της θεραπείας του πίστεψε στα λόγια του Κυρίου και προσπάθησε να σηκώσει το κρεβάτι του. Η άρση του κρεβατιού έχει συμβολική σημασία εφόσον ο παράλυτος δεν είναι πλέον δέσμιος αυτού αλλά αυτός ασκεί δύναμη πάνω σε αυτό. Αξιοσημείωτο είναι κατά τον Ιωάννη Χρυσόστομο¹³⁶ ότι ο παράλυτος δεν δυσπιστεί αλλά υπακούει στην εντολή. Ο Ιησούς ζήτησε αμέσως από τον άντρα να πάρει το κρεβάτι του και να περπατήσει, μία ενέργεια η οποία όπως είναι σαφές απαιτεί εξαιρετική δύναμη από το άτομο και αμέσως, ο άντρας συνήλθε, σηκώθηκε από το κρεβάτι του και περπάτησε αποδεικνύοντας πως, όπου επικρατεί η θεία πρόθεση, η φυσική τάξη ανατρέπεται. Το θαύμα συντελέστηκε από τη θεία επενέργεια του Ιησού,

¹³⁵ B. M. Fox, *Disability and the Way of Jesus: Holistic Healing in the Gospels and the Church* (InterVarsity Press, 2019), 139.

¹³⁶ Ιωάννης Χρυσόστομος, *Εἰς τὸν παραλυτικόν, τὸν τὰ τριάκοντα ὀκτὼ ἔτη ἔχοντα ἐν τῇ ἀσθενείᾳ αὐτοῦ, καὶ εἰς τὸ ὅτι Πατὴρ μου ἔως ἄρτι ἐργάζεται, καὶ ἐγὼ ἐργάζομαι. Λόγος δωδέκατος*, PG 48.801-812.

αλλά και από την επιθυμία και την πίστη του άντρα, ο οποίος, αν δεν είχε πίστη, δε θα προσπαθούσε καθόλου να σηκωθεί. Ο Ιησούς αναχώρησε αμέσως από την τοποθεσία, χωρίς να τον προσέξουν λόγω του συγκεντρωμένου πλήθους. Έπραξε παρόμοια πολλές φορές για να τους αποτρέψει από το να τον ανακηρύξουν λανθασμένα κοσμικό ηγέτη τους και να του αποδώσουν πολιτική και στρατιωτική ισχύ (*Ιω. 6:15*).

Η θεραπεία του παραλυτικού έγινε ημέρα Σάββατο. Κατά τον Θεοφύλακτο Βουλγαρίας ο Κύριος θεραπεύει τη συγκεκριμένη ημέρα για να μην τιμούν με στείρο και ανούσιο τρόπο την αργία του Σαββάτου αλλά με την αποχή από τα κακά έργα.¹³⁷ Η μεταφορά φορτίων και γενικότερα η εργασία την ημέρα του Σαββάτου ήταν απαγορευμένη. Η μεταφορά πραγμάτων το Σάββατο είχε ως ποινή το θάνατο δια λιθοβολισμού. Κατά τη ραβινική αντίληψη την ημέρα του Σαββάτου επιτρεπόταν η μεταφορά αντικειμένων μόνο εντός της οικίας και όχι εκτός. Άρα η μεταφορά του κρεβατιού ήταν σοβαρά επιλήψιμη πράξη.¹³⁸ Οι Ιουδαίοι στέκονται στο γράμμα του νόμου για να βρουν κατηγορίες εναντίον του Κυρίου. Ως Ιουδαίοι εννοούνται οι Ιουδαίοι ιθύνοντες και όχι γενικότερα ο Ιουδαϊκός λαός.¹³⁹ Παραγκωνίζουν το γεγονός της θεραπείας και εμμένουν στην παραβίαση της αργίας. Η διαμάχη που αφορούσε τους Ιουδαίους, ιδίως εκείνους που ξεσήκωσαν τους συμπατριώτες τους εναντίον του Ιησού, προέκυψε κυρίως από τις θεραπείες που έκανε το Σάββατο. Μετά τη Βαβυλωνιακή αιχμαλωσία, οι Εβραίοι θεωρούσαν το Σάββατο ως ημέρα λειτουργικής ανάπαυσης και ηρεμίας, σε ανάμνηση της ανάπαυσης του Θεού την έβδομη ημέρα της δημιουργίας. Την ημέρα αυτή καθιερώθηκαν τριάντα

¹³⁷ Θεοφύλακτος Βουλγαρίας, *Ερμηνεία εις το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιον*, PG 124.41-42.

¹³⁸ Χρήστος Καρακόλης, *Το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο: Αφηγηματικό και θεολογικό Υπόμνημα* (Κάλλιπος, 2024), 117.

¹³⁹ Χρήστος Καρακόλης, *Το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο: Αφηγηματικό και θεολογικό Υπόμνημα* (Κάλλιπος, 2024), 116.

εννιά απαγορεύσεις για ορισμένες εργασίες.¹⁴⁰ Ορισμένες ιουδαϊκές ομάδες αναστατώθηκαν ιδιαίτερα από την οδηγία του Ιησού προς τον θεραπευμένο να μεταφέρει το κρεβάτι του το Σάββατο. Στο πλαίσιο αυτό, το κεντρικότερο ερώτημα το οποίο τέθηκε από τη μελέτη της συγκεκριμένης περικοπής στο *Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο* συνδέεται με το αν ο Ιησούς διαθέτει θεϊκή φύση, καθώς σύμφωνα με την εβραϊκή παράδοση, μόνο ο Θεός έχει την εξουσία να καταργεί ή να τροποποιεί τις εντολές του νόμου που ο ίδιος θέσπισε.¹⁴¹ Η συλλογιστική αυτή οδήγησε ορισμένους πιστούς στο συμπέρασμα ότι, καθώς ο Ιησούς επιτελούσε απροσδόκητες θεραπείες το Σάββατο, κάτι τέτοιο σημαίνει ότι πράγματι είναι ο Υιός του Θεού όπως ισχυρίζεται.¹⁴² Το εύλογο αυτό συμπέρασμα ενισχύθηκε από την αντίληψη ότι αν εξαπατούσε τον κόσμο και αμάρτανε με το να πραγματοποιεί σημεία το Σάββατο, τότε ο Θεός δε θα Τον άφηνε να κάνει κάτι τέτοιο.¹⁴³

Με αφορμή τον παραπάνω προβληματισμό, όταν οι ιουδαϊκές αρχές ανέκριναν τον θεραπευμένο, εκείνος είπε εύστοχα ότι δε θα ήταν σε καμία περίπτωση δυνατό να αψηφήσει κάποιον που αποκατέστησε την υγεία του και στη συνέχεια τον διέταξε να σηκώσει το κρεβάτι του. Πράγματι, το ίδιο το

¹⁴⁰ Γ. Καδιγιαννόπουλος, Γ. Νικολάου και Α. Γαλανόπουλος, «Η ασθένεια και η αναπηρία στην Καινή Διαθήκη και στο Κοράνιο», *Αρχαία Ελληνικής Ιατρικής* (2020) 37(4):536-541.

¹⁴¹ Γ. Καδιγιαννόπουλος, Γ. Νικολάου και Α. Γαλανόπουλος, «Η ασθένεια και η αναπηρία στην Καινή Διαθήκη και στο Κοράνιο», *Αρχαία Ελληνικής Ιατρικής* (2020) 37(4):536-541.

¹⁴² Α.Φ. Μεντής και Ε. Καραρίζου, «Η διαλεκτική μεταξύ Ιατρικής και θαυμάτων στην Ανατολική Χριστιανική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία», *Αρχαία Ελληνικής Ιατρικής* (2011) 28(4): 561-568.

¹⁴³ B. M. Fox, *Disability and the Way of Jesus: Holistic Healing in the Gospels and the Church* (InterVarsity Press, 2019), 139.

παράδειγμά του ήταν η μέγιστη απόδειξη της θαυματουργής δράσης του Ιησού, επομένως η αμφισβήτηση ήταν αδύνατη.¹⁴⁴ Στην ανάκριση του θεραπευμένου από τους Ιουδαίους αυτός δεν γνώριζε την ταυτότητα του ευεργέτη του. Ο Κύριος είχε φύγει προτού αυτός προλάβει να γνωρίσει την ταυτότητά του και εξαφανίστηκε μέσα στο πλήθος.

Η άμεση ενέργεια του παραλυτικού μετά την ίαση είναι να επισκεφτεί το Ναό για να αποκαταστήσει τη σχέση του με το Θεό. Η πολυετής παραλυσία τον είχε καταστήσει ανίκανο να επιτελέσει τα θρησκευτικά του καθήκοντα.¹⁴⁵

Στο στίχο 14 ο Ιησούς ξαναβρίσκει τον πρώην παραλυτικό στον Ναό και του δίνει τη συμβουλή να μην αμαρτάνει στο εξής για να μην του συμβούν χειρότερα. Από το σημείο αυτό κατά τον Χρυσόστομο¹⁴⁶ καθίσταται σαφές ότι η παραλυσία προήλθε από αμαρτία. Ως αμαρτία νοείται η απιστία προς το πρόσωπο του Κυρίου. Ως προηγούμενη αμαρτία νοείται η αποστασιοποίηση από το Θεό, εφόσον ο παράλυτος είχε χάσει κάθε ελπίδα. Τονίζεται επίσης το ουσιωδέστερο σημείο της ίασης που είναι η πνευματική θεραπεία. Ο θεραπευθείς εκφράζει την ευγνωμοσύνη του δημόσια γιατί τονίζει την ευεργεσία και όχι την άρση της αργίας. Κατά τον Ιωάννη Χρυσόστομο αυτό δείχνει το ανυστερόβουλο των προθέσεών του.

¹⁴⁴ B. M. Fox, *Disability and the Way of Jesus: Holistic Healing in the Gospels and the Church* (InterVarsity Press, 2019), 139.

¹⁴⁵ Χρήστος Καρακόλης, *Το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο: Αφηγηματικό και θεολογικό Υπόμνημα* (Κάλλιπος, 2024), 118.

¹⁴⁶ Ιωάννης Χρυσόστομος, *Εἰς τὸν παραλυτικόν, τὸν τὰ τριάκοντα ὀκτὼ ἔτη ἔχοντα ἐν τῇ ἀσθενείᾳ αὐτοῦ, καὶ εἰς τὸ ὅτι Πατὴρ μου ἔως ἄρτι ἐργάζεται, καὶ γὰρ ἐργάζομαι. Λόγος δωδέκατος*, PG 48.801-812.

Ο Ιησούς, μετά τη θεραπεία, τόνισε στον άντρα ότι από αυτό το σημείο και έπειτα, έπρεπε να αποφεύγει να αμαρτάνει, για να μην έχει σοβαρές συνέπειες. Κάτι τέτοιο δεν έρχεται σε αντίθεση με τη θέση του Κυρίου στη θεραπεία του εκ γενετής τυφλού. Η αμαρτία δεν προβάλλεται ως αιτία της αναπηρίας αλλά τονίζεται το γεγονός ότι οδηγεί στην πτώση και στο θάνατο.¹⁴⁷ Η εύνοια του Θεού αφαιρείται από εκείνους που αμαρτάνουν επίμονα χωρίς μετάνοια. Για τον τελευταίο μπορεί να επέλθουν ανεπανόρθωτες συνέπειες, αφού αρνείται απερίφραστα τη θεία προστασία.¹⁴⁸

Η αργία του Σαββάτου καθιερώθηκε επειδή το Σάββατο ο Θεός ολοκλήρωσε τη δημιουργία. Ο Ιησούς εδώ υποστηρίζει ότι ο πατέρας του εργάζεται και επομένως μπορεί να εργάζεται και ο ίδιος. Η παραβίαση της αργίας του Σαββάτου ήταν η αφορμή της εχθρότητας για τους Ιουδαίους, η εξίσωση με τον Θεό ήταν η ουσιαστική αιτία. Οι Ιουδαίοι αδιαφορούν για το θαύμα, το σημείο, επιδιώκουν την εξόντωση του Ιησού με οποιαδήποτε αιτιολογία. Κατά τον Ιωάννη Χρυσόστομο η λειτουργία του κόσμου δεν διακόπτεται το Σάββατο, γιατί ο ήλιος τρέχει, τα ποτάμια ρέουν κτλ. Κύριο όμως μήνυμα του Ιησού είναι ότι ο Πατέρας Του εργάζεται. Παρά τις αδιαμφισβήτητες θεραπείες του Ιησού η τέλεσή τους τα Σάββατα είναι ο λόγος για τον οποίο οι Ιουδαίοι τον καταδίωξαν και προσπάθησαν να τον θανατώσουν.¹⁴⁹ Ο ίδιος συνέχισε να θεραπεύει Σάββατο, τονίζοντας ότι καθοδηγείται από τον Ουράνιο Πατέρα

¹⁴⁷ Χρήστος Καρακόλης, *Το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο: Αφηγηματικό και θεολογικό Υπόμνημα* (Κάλλιπος, 2024), 194.

¹⁴⁸ Γ. Καδιγιαννόπουλος, Γ. Νικολάου και Α. Γαλανόπουλος, «Η ασθένεια και η αναπηρία στην Καινή Διαθήκη και στο Κοράνιο», *Αρχαία Ελληνικής Ιατρικής* (2020) 37(4):536-541.

¹⁴⁹ B. M. Fox, *Disability and the Way of Jesus: Holistic Healing in the Gospels and the Church* (InterVarsity Press, 2019), 140.

του.¹⁵⁰ Τόνιζε τη θεϊκή του ουσία με αποκαλυπτικό τρόπο, υποστηρίζοντας ότι ήταν ο Υιός του Θεού από τη φύση του και όχι από τον ηθικό προσδιορισμό και ότι είχε τη δύναμη του εσχατολογικού κριτή όλων των οντοτήτων.¹⁵¹ Οι ιουδαϊκές αρχές και ορισμένες φατρίες ζηλωτών οπαδών επέμεναν σταδιακά στην εκτέλεσή του, όχι μόνο επειδή παραβίασε τους κανονισμούς του Σαββάτου, αλλά και επειδή αναφερόταν στον Θεό ως πατέρα του, εξισώνοντας έτσι τον εαυτό του με τον Θεό (Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο 5:18). Στη συνέχεια του Ευαγγελίου του Ιωάννη, οι δηλώσεις του Χριστού καταδεικνύουν απερίφραστα την εξουσία που του παραχωρήθηκε από τον Πατέρα Του να ανασταίνει τους νεκρούς, να χαρίζει ζωή, να κρίνει την ανθρωπότητα και να παρέχει την ουράνια τροφή, την οποία προσφέρει απλόχερα σε όσους λαχταρούν για πνευματική τροφή και σωτηρία (Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο 5:19).

Οι Εβραίοι είχαν την πεποίθηση ότι κάθε ασθένεια αποτελούσε θεϊκή τιμωρία για τις αμαρτίες τους ή των προγόνων τους.¹⁵² Κατά συνέπεια, οι άρρωστοι και οι ανάπηροι άνθρωποι υπέφεραν διπλά: πλήττονταν από τις ασθένειές τους αλλά και από τον κοινωνικό εξοστρακισμό που προέκυπτε από την περιφρόνηση των άλλων.¹⁵³ Σύμφωνα με την απεικόνιση της αναπηρίας και της

¹⁵⁰ Α.Φ. Μεντής και Ε. Καραρίζου, «Η διαλεκτική μεταξύ Ιατρικής και θαυμάτων στην Ανατολική Χριστιανική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία», *Αρχαία Ελληνική Ιατρική* (2011) 28(4): 561-568.

¹⁵¹ Γ. Καδιγιαννόπουλος, Γ. Νικολάου και Α. Γαλανόπουλος, «Η ασθένεια και η αναπηρία στην Καινή Διαθήκη και στο Κοράνιο», *Αρχαία Ελληνική Ιατρική* (2020) 37(4):536-541.

¹⁵² Stewart Delisle Govig, *Strong at the broken places: Persons with disabilities and the church* (Westminster John Knox Press, 1989), 126.

¹⁵³ Α. Kenny, *My body is not a prayer request: Disability justice in the church* (Baker Books, 2022), 156.

ασθενείας στην Καινή Διαθήκη, ο Ιησούς βοηθά τα άτομα να δουν τα πράγματα από μια νέα οπτική γωνία. Δεν θεωρεί την ασθένεια ως θεία τιμωρία. Αντίθετα, διασαφηνίζει την ασθένεια ως συνέπεια της αδυναμίας της ανθρωπότητας να διατηρήσει την εγγύτητα με τον Θεό, που προκύπτει φυσικά από την αρχική αποξένωση της ανθρωπότητας από την αιώνια αλήθεια.¹⁵⁴ Οι συνέπειες αυτής της αποσύνδεσης από την πηγή της ζωής είναι: η απώλεια της αθανασίας, με αποτέλεσμα τη θνητότητα και η εμπειρία της ασθένειας και άλλων μορφών θλίψης, η οποία δύναται να επηρεάσει τις οριζόντιες σχέσεις με τους ομοίους του (πόλεμοι, ανθρωποκτονίες, αδικίες), αφού η κάθετη σύνδεση με τον Θεό διακόπηκε.¹⁵⁵ Ο Χριστός ανατρέπει έτσι τις παραδοσιακές αντιλήψεις και απομακρύνει την έννοια της αναπηρίας από αυτή της αμαρτίας που επιφέρει τιμωρία. Ο Θεός και στην περίπτωση αυτή μέσω των θαυμάτων του Ιησού, βοηθάει τα άτομα που αντιμετωπίζουν δυσκολίες και πόνο και παρέχει συμπόνια και υποστήριξη στους περιθωριοποιημένους. Έτσι, αποκαθιστά την ανθρώπινη αξιοπρέπεια (η ανθρωπότητα αντανακλά την εικόνα του Θεού), διορθώνει τη ζημιά που προκάλεσε η αρχέγονη αυτάρκεια της ανθρωπότητας και επανερμηνεύει τη θεία εικόνα που βλέπουν τα άτομα. Ο ανταποδοτικός Θεός απουσιάζει από τις παραβολές και τις πράξεις του Ιησού.¹⁵⁶

Συγκεκριμένα, η θεραπεία του παραλυτικού υπογραμμίζει τη θεότητα του Χριστού για τους σκεπτικιστές (έχει τη δυνατότητα να μηδενίσει την αμαρτία), αποδίδει αξιοπρέπεια στο πάσχον άτομο, το οποίο σηκώνεται με

¹⁵⁴ Stewart Delisle Govig, *Strong at the broken places: Persons with disabilities and the church* (Westminster John Knox Press, 1989), 126.

¹⁵⁵ Stewart Delisle Govig, *Strong at the broken places: Persons with disabilities and the church* (Westminster John Knox Press, 1989), 127.

¹⁵⁶ A. Kenny, *My body is not a prayer request: Disability justice in the church* (Baker Books, 2022), 157.

αυτοπεποίθηση και αποδεικνύει ότι η ανθρωπότητα συμμετέχει στην τέλεση θαυμάτων όταν κάποιος αναζητά με πίστη τη θεία παρέμβαση.¹⁵⁷

Η παράδοση που τεκμηριώνεται στο Ευαγγέλιο, για τη θεραπεία όλων των παθήσεων με την άφιξη του αγγέλου, και συγκεκριμένα του πρώτου που εισέρχεται κάθε φορά στο νερό, υποδηλώνει τη δύναμη του θεϊκού σημαδιού, το οποίο μπορεί να οδηγήσει στη θεραπεία, θέτοντας το ερώτημα γιατί ο άγγελος θεράπευσε μόνο ένα άτομο κάθε φορά και όχι όλους ταυτόχρονα.¹⁵⁸ Έχει υποστηριχθεί ότι η αναμονή, σε συνδυασμό με την πίστη, είναι ένα πιο βαθύ θαύμα από την ίδια τη θεραπεία, καθώς η κατάσταση αυτή μπορεί να οδηγήσει τα άτομα πιο κοντά στο Θεό. Παραδείγματα τα οποία ενισχύουν την αντίληψη αυτή περιλαμβάνουν το μαρτύριο του Αποστόλου Παύλου, το οποίο διευκόλυνε την ταπεινοφροσύνη του τονίζοντας, ότι για τη σωτηρία του ανθρώπου, ο Θεός επιθυμεί την αυθεντική πίστη και όχι την επιφανειακή. Επιπλέον, η ανάρρωσή από την ασθένεια ή την αναπηρία, δεν αναδεικνύεται ως ένα μυστήριο ή ένα μυστικιστικό φαινόμενο, αφού ο ίδιος ο Θεός αναδεικνύεται ως η αυθεντική, πραγματική λύτρωσή, ανεξάρτητα από τη φυσική κατάσταση της υγείας.¹⁵⁹

Η Παλαιά Διαθήκη, η Καινή Διαθήκη και η εκκλησιαστική ιστορία περιλαμβάνουν πιο βαθιά παραδείγματα υπομονής μέσα στον πόνο που σπάνια συναντάμε στην ανθρωπότητα. Έτσι η απεικόνιση του παράλυτου

¹⁵⁷ A. Kenny, *My body is not a prayer request: Disability justice in the church* (Baker Books, 2022), 158.

¹⁵⁸ Stewart Delisle Govig, *Strong at the broken places: Persons with disabilities and the church* (Westminster John Knox Press, 1989), 128.

¹⁵⁹ B. M. Fox, *Disability and the Way of Jesus: Holistic Healing in the Gospels and the Church* (InterVarsity Press, 2019), 139.

άνδρα, που ήταν ανάπηρος για τριάντα οκτώ χρόνια, ενσαρκώνει τόσο την υπομονή όσο και την ελπίδα, αποκαλύπτοντας ταυτόχρονα δύο βαθιά μυστικά μέσα στο Ευαγγέλιο.¹⁶⁰ Το πρώτο είναι ότι αυτό το άτομο, που υπέφερε από ασθένεια για αρκετά χρόνια, απέδωσε την προέλευση της θλίψης του στις δικές του παραβάσεις.¹⁶¹ Το δεύτερο στοιχείο είναι ότι ο παντοδύναμος Ιησούς θεράπευσε τον άρρωστο άνδρα μέσω της θείας εξουσίας του, δίνοντάς του οδηγίες: «σήκω, σήκωσε το κρεβάτι σου και περπάτησε», Μέσω αυτών των λόγων, η θεία αγάπη Του για την ανθρωπότητα και η θεία εξουσία Του, οι οποίες φαινομενικά καλύπτονταν από το πέπλο της ανθρώπινης σάρκας, φάνηκαν για άλλη μια φορά, σε έναν άνθρωπο ο οποίος είχε δείξει πίστη, μετάνοια και ελπίδα, παρά τις δυσκολίες του.

Πριν την έλευση του Ιησού, ο άγγελος του Θεού λειτουργούσε ως ο ποιμένας που διασώζει κάθε χαμένο πρόβατο μέχρι να έρθει ο απόλυτος Ποιμένας όλων, συμπεριλαμβανομένων των αγγέλων και των θνητών. Κατά την έλευσή του στον τόπο της Βηθσεδά, ο παντογνώστης Ιησούς είχε προηγουμένως δει από μακριά εκείνους που Τον αναζητούσαν και χρειάζονταν τη βοήθειά Του. Δεν διέσχισε άλλωστε τη λίμνη από απλή σύμπτωση, αλλά είχε επίγνωση της παρουσίας δύο ατόμων που έπρεπε να θεραπεύσει, εκπληρώνοντας το θείο σχέδιό Του. Όλα εκτελέστηκαν σύμφωνα με την ακριβή πρόβλεψή Του για τον χρόνο και την τοποθεσία. Είναι σαφές ότι έφτασε στην Ιερουσαλήμ όχι για τη γιορτή, όπως πίστευαν

¹⁶⁰ Stewart Delisle Govig, *Strong at the broken places: Persons with disabilities and the church* (Westminster John Knox Press, 1989), 127.

¹⁶¹ Stewart Delisle Govig, *Strong at the broken places: Persons with disabilities and the church* (Westminster John Knox Press, 1989), 127.

οι μαθητές Του, αλλά για τον άρρωστο άνθρωπο και για ό,τι σκόπευε να του προσφέρει.¹⁶²

Ο άντρας που εν τέλει θεραπεύτηκε από τον Ιησού, έδειξε αξιοσημείωτη υπομονή, πραγματοποιώντας υπεράνθρωπες προσπάθειες για να φτάσει στην κολυμβήθρα την ώρα που ο άγγελος του Θεού ανακάτευε το νερό. Η ακλόνητη πίστη του στην ανάρρωσή του επέμενε καθημερινά, ετησίως, ακόμη και δεκαετίες. Ανάμεσα στο πλήθος στην Ιερουσαλήμ, που περιλάμβανε από άπορους μέχρι τους εύπορους και ισχυρούς, δεν βρέθηκε ούτε ένα και μόνο άτομο πρόθυμο να παράσχει βοήθεια στον άντρα. Μάλιστα, τονίζεται το γεγονός ότι απέναντί του βρισκόταν πλήθος ιερέων που ερμήνευαν τον νόμο του Θεού και καθοδηγούσαν τον πληθυσμό σχετικά με την πρακτική της ελεημοσύνης. Κανένας από εκείνους δε βοήθησε και δεν υποστήριξε τον άντρα.

2.2.4. Συμπεράσματα από τη θεραπεία του παραλυτικού

Με μια πρώτη ματιά στο θαύμα της θεραπείας του παραλυτικού της Βηθεσδά, όπως περιγράφεται στο *Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο*, εντυπωσιάζει η θεία δύναμη του Χριστού. Πράγματι, με τον λόγο Του και μόνο θεραπεύει έναν παράλυτο.

Συνήθως οι μελετητές μένουν στο δεύτερο μέρος, αυτό της αφήγησης των γεγονότων, αυτό της ίασης. Αν όμως αναλύσει κανείς περιγραφή του πρώτου μέρους της περικοπής, τα εσωτερικά συναισθήματα είναι πολύ διαφορετικά- η εικόνα είναι εξαιρετικά παράδοξη και δυσοίωνη. Ο άγγελος, χωρίς προειδοποίηση, «εν ευθέτω χρόνῳ», ταραάζει το νερό, και μόνο «ο πρώτος» βρίσκει θεραπεία. Τη στιγμή που τελειώνει η θεραπεία εξαντλείται

¹⁶² B. M. Fox, *Disability and the Way of Jesus: Holistic Healing in the Gospels and the Church* (InterVarsity Press, 2019), 141.

το έλεος του Θεού. Στο σημείο αυτό αρχίζει το δράμα της σκέψης και της λογικής. Ο πόνος είναι τεράστιος, η αδικία ανεξήγητη, τα ερωτήματα αναπάντητα. Το έλεος του Θεού είναι περιορισμένο, μόνο για τον έναν, για τον πρώτο. Πώς μπορεί αυτό να συμβιβαστεί με τη λογική του ανθρώπου;

Για τριάντα οκτώ χρόνια ο παράλυτος ζει με μια ελπίδα να είναι ο πρώτος που θα μπει στη δεξαμενή μετά το ταραγμένο νερό για να θεραπευτεί. Πώς όμως η αγάπη του Θεού συμβαδίζει με μια τόσο μακρά περίοδο βασανισμού; Γιατί να ζει ως ανάπηρος στα νιάτα του και να είναι υγιής στα γηρατειά του; Γιατί αυτός ο άνθρωπος έπρεπε να περιμένει τριάντα οκτώ ολόκληρα χρόνια για τη θεραπεία του, ειδικά μετά από συνεχείς απογοητεύσεις αμέτρητων αποτυχιών; Γιατί ο Θεός επιτρέπει τόσο πολύ πόνο, και μάλιστα τόσο άδικα και άνισα κατανεμημένο; Πώς συνυπάρχει αυτός ο Θεός με τον Θεό του υπόλοιπου Ευαγγελίου;

Η αίσθηση της φαινομενικής απουσίας του Θεού εκφράζεται συχνά από τα χείλη τόσο του Δαβίδ όσο και των αγίων. Δεν είναι ο Θεός απών από τον κόσμο της αναταραχής, των διαμάχης, των πολέμων, της αδικίας, της αρρώστιας, των αμαρτιών, των παθών; Δεν είναι ο Θεός απών ακόμη και από το πάθος του Κυρίου, από τη σταύρωσή Του και από την ταφή Του;

Στην πραγματικότητα, ο Θεός δεν είναι απών που έρχεται, αλλά παρών που κρύβεται. Γι' αυτό το ρήμα που συνήθως αρέσκονται να χρησιμοποιούν οι Ευαγγελιστές και οι Πατέρες είναι ότι εμφανίζεται, βγαίνει από την κρυψώνα Του και αποκαλύπτεται. Και αποκαλύπτεται σε ανθρώπους που μπορούν να δουν. Στη συγκεκριμένη περικοπή η δωρεά του Κυρίου απευθύνεται σε ένα άτομο που αδυνατεί πλήρως να αυτοεξυπηρετηθεί και να προστατεύσει τον εαυτό του, σε ένα άτομο περιθωριοποιημένο, όμως ταυτόχρονα σε ένα άτομο που δε σταματά να αγωνίζεται έστω και

αποπροσανατολισμένα.¹⁶³ Άλλωστε ο Κύριος ήταν φίλος όσων εστερούντο φίλων.¹⁶⁴ Σε σημασιολογικό επίπεδο η άρση του κρεβατιού από τον παράλυτο υποδεικνύει την κατάργηση της Τορά που αδυνατεί να παράσχει ζωή εν αντιθέσει προς τον Λόγο του Κυρίου.¹⁶⁵ Σε επίπεδο ζωής, όπως επισημαίνει ο Ιωάννης Χρυσόστομος,¹⁶⁶ η περικοπή στέλνει ένα μήνυμα παρηγοριάς και πίστης σε κάθε άνθρωπο που παλεύει και αγωνίζεται.

¹⁶³ Χρήστος Καρακόλης, «Η θεολογική σημασία των θαυμάτων στο κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο» (Διδακτορική διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 1996), 123-124.

¹⁶⁴ W. Barclay, *The Gospel of John*, Vol.1. (Edinburgh: Saint Andrew Press, 2011), 208.

¹⁶⁵ Χρήστος Καρακόλης, «Η θεολογική σημασία των θαυμάτων στο κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο» (Διδακτορική διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 1996), 124.

¹⁶⁶ Ιωάννης Χρυσόστομος, *Εἰς τὸν παραλυτικόν, τὸν τὰ τριάκοντα ὀκτὼ ἔτη ἔχοντα ἐν τῇ ἀσθενείᾳ αὐτοῦ, καὶ εἰς τὸ ὅτι Πατὴρ μου ἔως ἄρτι ἐργάζεται, καὶ γὰρ ἐργάζομαι. Λόγος δωδέκατος*, PG 48.801-812.

3. Κεφάλαιο 3^ο: Η ερμηνεία της αναπηρίας στο κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο και οι σύγχρονες προεκτάσεις της στην ειδική εκπαίδευση

3.1. Συγκριτική ανάλυση των περικοπών της θεραπείας του εκ γενετής τυφλού και του παραλυτικού

Συγκρίνοντας τα χωρία της θεραπείας του εκ γενετής τυφλού (Ιωάννης 9:1-41) και του παραλυτικού στη Βηθσεδά (Ιωάννης 5:1-15) εντοπίζονται τόσο ομοιότητες,¹⁶⁷ όσο και διαφορές.

Οι ομοιότητες αφορούν:

- α) τον τόπο στον οποίο διεξάγονται τα σημεία. Ο τόπος είναι κοινός και στις δύο περιπτώσεις. Συγκρίνοντας τα δύο χωρία, διαπιστώνεται πως η τοποθεσία και των δύο θαυμάτων είναι τα Ιεροσόλυμα. Στη μία περίπτωση αναφέρεται ρητά και στη δεύτερη, αναφέρεται η κολυμβήθρα του Σιλωάμ, η οποία βρίσκεται στα Ιεροσόλυμα.
- β) το γεγονός ότι τα σημεία λαμβάνουν χώρα πλησίον μιας κολυμβήθρας, της κολυμβήθρας του Σιλωάμ στη μία περίπτωση και της κολυμβήθρας της Βηθσεδά στην άλλη.
- γ) το είδος της πάθησης των ασθενούντων, καθώς πρόκειται για χρόνια και μη θεραπεύσιμη πάθηση, η οποία δε θα μπορούσε να θεραπευθεί με οποιοδήποτε άλλο τρόπο ή κατά σύμπτωση.
- δ) την περιθωριακή θέση και των δύο αναπήρων. Και οι δύο είναι επαίτες, άνθρωποι υποβιβασμένοι και στιγματισμένοι κοινωνικά. Δεν ενσαρκώνουν το κλασικό ή ηρωικό πρότυπο. Ενσαρκώνουν τον πάσχοντα άνθρωπο.

¹⁶⁷ Χρήστος Καρακόλης, *Το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο: Αφηγηματικό και θεολογικό Υπόμνημα* (Κάλλιπος, 2024), 114.

- ε) την ανάληψη πρωτοβουλίας από τον ίδιο τον Κύριο για τη θεραπεία του ασθενούς χωρίς ανάλογο αίτημα από την πλευρά του. Ο εντοπισμός τους από τον ίδιο τον Κύριο χωρίς προηγηθείσα παράκληση από την πλευρά τους και η προσωπική τους πρωτοβουλία και προαίρεση, αφού ο μεν τυφλός προχώρησε ο ίδιος στην κολυμβήθρα του Σιλωάμ μετά από την εντολή του Κυρίου, ο δε παραλυτικός ακολούθησε την εντολή περί άρσης του κρεβατιού του προτού διαπιστώσει τη θεραπεία του και παρά την αργία του Σαββάτου. Στην περίπτωση για παράδειγμα της θεραπείας του τυφλού Βαρτιμαίου στο κατά Μάρκον Ευαγγέλιο, ο Κύριος καλείται από τον τυφλό για να τον θεραπεύσει.¹⁶⁸
- στ) το γεγονός ότι τα σημεία λαμβάνουν χώρα ημέρα Σάββατο. Η ημέρα κατά την οποία συνετέλεστηκε η ίαση αποτέλεσε αφορμή για τους Φαρισαίους ώστε να ανακρίνουν τον άντρα, αλλά και την οικογένειά του. Αντίστοιχη, αν και όχι τόσο έντονη, ήταν και η αντίδραση μετά τη θεραπεία του παράλυτου άντρα.
- ζ) το γεγονός ότι η παραβίαση της αργίας του Σαββάτου πυροδοτεί την αντίδραση των Ιουδαίων ιθυνόντων. Και στις δύο περιπτώσεις, όπως φαίνεται και από τα χωρία, οι Ιουδαίοι όχι μόνο δεν πιστεύουν στον Ιησού βλέποντας το σημείον, αλλά αντίθετα οργίζονται και αρχίζουν να ανακρίνουν τον θεραπευμένο άνθρωπο και να καταδιώκουν τον Ιησού.
- η) το γεγονός ότι και οι δύο θεραπευθέντες συναντούν δεύτερη φορά τον Ιησού.
- θ) τα κοινά στοιχεία των δύο θεραπευθέντων. Ανήκουν στο ίδιο φύλο, πάσχουν από χρόνια πάθηση και έχουν μία αντίδραση απέναντι στον Ιησού που δείχνει την πίστη τους καθώς και την ταπεινότητά τους.

¹⁶⁸ M. Menken, The call of blind Bartimaeus (Mark 10: 46-52) *HTS: Theological Studies*, 2005, 273-290.

- ι) τα σημεία έχουν θεολογική και αποκαλυπτική σημασία, γιατί μέσα από αυτά ο Λόγος του Κυρίου αναδεικνύεται ως πηγή ζωής.

Φυσικά, υπάρχουν και διαφορές μεταξύ των δύο θαυμάτων, όπως το γεγονός ότι στη μία περίπτωση ο άντρας είναι εκ γενετής τυφλός, ενώ στη δεύτερη, ο άντρας είναι παράλυτος για τριάντα οκτώ έτη, αλλά όχι για όλη τη μέχρι τότε ζωή του. Διαφορετικός βέβαια είναι και ο συμβολικός τρόπος θεραπείας, καθώς στη μία περίπτωση ο Ιησούς χρησιμοποίησε σάλιο για να φτιάξει πηλό και να τον τοποθετήσει στα μάτια του τυφλού άντρα ζητώντας του να πλυθεί στην κολυμβήθρα του Σιλωάμ και στη δεύτερη περίπτωση ζήτησε απλά από τον άντρα να σηκώσει το κρεβάτι του και να περπατήσει. Επίσης ο τυφλός επιστρέφει και ομολογεί την πίστη του ενώ ο παράλυτος συναντάει για δεύτερη φορά τον Ιησού αλλά δεν υπάρχει ομολογία πίστεως. Επιπρόσθετα στην περίπτωση του εκ γενετής τυφλού οι αντιδράσεις των Ιουδαίων για την παραβίαση του Σαββάτου είναι πολύ πιο έντονες.

Στην περίπτωση του τυφλού άντρα δε γίνεται καμία αναφορά σε προγενέστερη αμαρτία (του ατόμου ή των γονέων του) η οποία να συνδέεται με την τυφλότητα. Μάλιστα, ο Ιησούς αρνείται την εκδοχή αυτή, τονίζοντας ότι μέσα από την τύφλωση και τη θεραπεία φαίνονται τα έργα του θεού και δεν πρόκειται για τιμωρία απέναντι στον άνθρωπο που πάσχει. Στην περίπτωση του παραλυτικού η φράση «μηκέτι άμάρτανε, ίνα μή χειρόν σοί τι γένηται» δεν πρέπει να νοείται ως αιτιολόγηση της αναπηρίας αλλά ως συμβουλή για το μέλλον και την πνευματική σωτηρία.

Ο Κύριος με την προτροπή του στον πρώην παραλυτικό δε συνδέει ουσιαστικά την αναπηρία με την τιμωρία της αμαρτίας, αντίθετα προσπαθεί να του δώσει την παραίνεση να διατηρήσει και την ψυχή του υγιή αποφεύγοντας πράξεις που θα μπορούσαν να τη μολύνουν. Στην πραγματικότητα διαφαίνεται, όπως και στην περικοπή της θεραπείας του εκ γενετής τυφλού, η σύνδεση μεταξύ της σωματικής θεραπείας και της πνευματικής θεραπείας. . Με το σημείον αυτό ο

Κύριος διακηρύσσει την αγάπη γιατί βοηθά τον άνθρωπο που έχει την μέγιστη ανάγκη. Μέσα από το αυτό θεμελιώνει την ενότητα του ιδίου με τον Θεό αλλά και επισημαίνει την αέναη δημιουργική πνοή του Δημιουργού, η οποία δεν εγκλωβίζεται σε ανούσιους κανόνες. Ο ιουδαϊκός νόμος δεν είναι ζωοποιός και επομένως δεν μπορεί να αξιώνει καθολική ισχύ. Παράλληλα εννοηματοώνεται η διάσταση της πνευματικής θεραπείας που είναι το έρεισμα της ζωής κοντά στο Θεό.

Ο Κύριος είναι αυτός που μπορεί να διανοίξει τους ορίζοντες μιας νέας ζωής και μιας νέας θεώρησης του εαυτού μας και των συνανθρώπων μας. Ο Λόγος του Κυρίου είναι τελικά εκείνος που αποτελεί την πηγή της ζωής και εκείνος που έδωσε τη δυνατότητα της όρασης στον τυφλό και τη δυνατότητα της κίνησης στον παραλυτικό. Ο Λόγος του Κυρίου δε λειτουργεί τιμωρητικά αλλά γίνεται, όπως ο ίδιος αναφέρει, το Φως του κόσμου. Ο Λόγος λοιπόν παραγκωνίζει τις εδραιωμένες αντιλήψεις για τη σχέση αμαρτίας και αναπηρίας και θεμελιώνει την προσωπική προαίρεση ως δρόμο ζωής.¹⁶⁹

Ομοιότητες	Διαφορές
Κοινός τόπος: Ιεροσόλυμα	Ο ένας άντρας είναι εκ γενετής τυφλός, ενώ ο δεύτερος είναι παράλυτος για τριάντα οκτώ έτη
Τα σημεία λαμβάνουν χώρα πλησίον μιας κολυμβήθρας	Διαφορετικός είναι ο συμβολικός τρόπος θεραπείας: στη μία περίπτωση ο Ιησούς χρησιμοποίησε σάλιο για να φτιάξει πηλό και να τον τοποθετήσει στα μάτια του τυφλού

¹⁶⁹ Χρήστος Καρακόλης, «Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος: Το αποκλειστικά παλαιδιαθητικό υπόβαθρο, η μετεξέλιξη και η θεολογική σημασία του όρου «Λόγος» στο κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο» στο *Ο Θεός της Βίβλου και ο Θεός των φιλοσόφων* ed. Σταύρος Ζουμπουλάκης (Αθήνα: Άρτος Ζωής, 2012), 161.

	άντρα ζητώντας του να πλυθεί στην κολυμβήθρα του Σιλωάμ και στη δεύτερη περίπτωση ζήτησε απλά από τον άντρα να σηκώσει το κρεβάτι του και να περπατήσει
Οι ασθενείς πάσχουν από χρόνια και μη θεραπεύσιμη πάθηση	Ο τυφλός επιστρέφει και ομολογεί την πίστη του. Ο παράλυτος συναντάει για δεύτερη φορά τον Ιησού αλλά δεν υπάρχει ομολογία πίστεως
Η θέση και των δύο αναπήρων είναι περιθωριακή	Στην περίπτωση του εκ γενετής τυφλού οι αντιδράσεις των Ιουδαίων για την παραβίαση του Σαββάτου είναι πολύ πιο έντονες
Η ανάληψη πρωτοβουλίας από τον ίδιο τον Κύριο για τη θεραπεία του ασθενούς γίνεται χωρίς ανάλογο αίτημα από την πλευρά του	
Τα σημεία λαμβάνουν χώρα ημέρα Σάββατο	
Η παραβίαση της αργίας του Σαββάτου πυροδοτεί την αντίδραση των Ιουδαίων ιθυνόντων	
Και οι δύο θεραπευθέντες συναντούν δεύτερη φορά τον Ιησού	
Κοινά στοιχεία των δύο θεραπευθέντων: φύλο, αντίδραση, πίστη, ταπεινότητα	

3.2. Η ερμηνεία της αναπηρίας μέσα από τις περικοπές του εκ γενετής τυφλού και του παραλυτικού

Μέσα από τις δύο περικοπές που αναλύθηκαν αναδεικνύονται οι παρακάτω ερμηνευτικοί άξονες:

3.2.1. Ο Χριστός ως σημείο συνάντησης Θεού και ανθρώπου.

Η ενανθρώπιση του Κυρίου νοηματοδοτεί τη ζωή του ανθρώπου. Οι ανθρώπινη υπόσταση του Θείου Λόγου γίνεται κρηπίδα συνάντησης και επικοινωνίας Θεού και ανθρώπου, ώστε η ανθρώπινη ζωή να είναι αξιοβίωτη. Μέσα από τον ίδιο τον Χριστό ο άνθρωπος βρίσκει τον Θεό.¹⁷⁰ Ο Χριστός αποδέχεται τον κάθε άνθρωπο και νοηματοδοτεί τη ζωή του χωρίς να εμμένει σε ανούσιες λεπτομέρειες. Καθιστά δηλαδή τον οποιονδήποτε άνθρωπο συμμετόχο της Θείας Κοινωνίας.

3.2.2. Η πνευματική θεραπεία ως ουσιαστική θεραπεία - Η ομολογία της πίστεως

Μέσα από τις περικοπές καθίσταται σαφές ότι, καθώς οι δύο άνθρωποι μεταβαίνουν από την αναπηρία στην αρτιμέλεια, μεταβαίνουν ταυτόχρονα από το πνευματικό σκότος στο πνευματικό φως. Η αποδοχή του Κυρίου σημαίνει

¹⁷⁰ Χ. Τερέζη, «Η Ορθοδοξία και ο Σεβασμός της Ανθρώπινης Προσωπικότητας», στο Α. Αυγουστήδης, Κ. Ζορμπάς, Β. Θερμός, Ν. Κοκοσαλάκης, Χ. Τερέζης, *Η Ορθοδοξία ως Πολιτισμικό Επίτευγμα και τα Προβλήματα του Σύγχρονου Ανθρώπου*, (Πάτρα: Εκδόσεις Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου, 2002), 42.

πνευματική αρτιότητα και οδηγεί στην υπέρβαση του πόνου.¹⁷¹ Η ομολογία της πίστεως γίνεται η βάση για την άρση κάθε σωματικού ή φυσικού εμποδίου. Η πίστη είναι ο πνευματικός πυλώνας που συμβάλλει στην ουσιαστική αρτιμέλεια. Ο πνευματικός φωτισμός ανακαλύπτει το Φως του κόσμου.

3.2.3. Η αποσύνδεση της αναπηρίας από την αμαρτία

Η αιτιολογική σύνδεση που υπήρχε μέχρι την έλευση του Κυρίου μεταξύ αναπηρίας και αμαρτίας αίρεται. Η εμφάνιση της αναπηρίας δεν έχει τιμωρητικό ή εκδικητικό χαρακτήρα αλλά δίνει το πλαίσιο για τη συνάντηση ανθρώπου και Θεού. Η αναπηρία είναι ένας δρόμος που οδηγεί στη θέαση του Θεού και όχι το αποτέλεσμα της αμαρτίας.¹⁷²

3.2.4. Το πρότυπο του πάσχοντος ανθρώπου

Οι ανάπηροι των δύο περικοπών ενσαρκώνουν το πρότυπο του πάσχοντος ανθρώπου. Το ελληνικό κλασικό, ελληνιστικό αλλά και ρωμαϊκό πρότυπο εστίαζε στην αρτιότητα και στην κατοχή δύναμης. Τέτοιου είδους πρότυπα απεικονίζει η προβολή του άντρα¹⁷³ μέσα από τον Όμηρο (Ιλ. Ι443) αλλά και

¹⁷¹ Α. Κεσελόπουλου, *Έκ τοῦ θανάτου εἰς τήν ζωήν. Θεολογική προσέγγιση στίς προκλήσεις τῆς βιοηθικῆς*, (Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Πουρνάρα, 2009), 178.

¹⁷² π. Φιλόθεος Φάρος, *Η ίαση ως Υγείας Ολοκληρία. Η ολιστική Ιατρική εκκλησιαστική παράδοση και επιστημονική πρωτοπορία*, (Αθήνα: Εκδόσεις Αρμός3, 2003), 77.

¹⁷³ Ι. Θ. Κακριδής, *Ερμηνευτικά σχόλια στον Επιτάφιο του Θουκυδίδη*, (Αθήνα: Εστία, 1985), 198.

τον Επιτάφιο του Θουκυδίδη (κεφ. 40).¹⁷⁴ Ένα τέτοιο πρότυπο ενσάρκωσε ο Αλέξανδρος και αργότερα ο Οκταβιανός Αύγουστος. Στην Παλαιά Διαθήκη οι μορφές του Μωσή και του Δαβίδ αντικατοπτρίζουν την ισχύ που συνδυάζει όλες τις εξουσίες.¹⁷⁵

Στις δύο περικοπές η εικόνα του ανθρώπου προβάλλεται στους δύο αναπήρους. Άνθρωποι εγκαταλελειμμένοι από τον κοινωνικό τους περίγυρο αλλά και από την ίδια τους την οικογένεια, απόβλητοι και ίσως περιγέλαστοι, οι οποίοι όμως κατάφεραν να κατανοήσουν τα λόγια του Κυρίου. Οι ιθύνοντες Ιουδαίοι ενέμειναν τυπολατρικά και υστερόβουλα στο γράμμα του νόμου. Στο μέσον της αντιθέσεως μεταξύ φωτός και σκότους, μεταξύ των απόκληρων που όμως κατάλαβαν και φωτίστηκαν και τον αρχόντων που αρνήθηκαν να καταλάβουν βρίσκεται ο Κύριος που μας καλεί να τον ακολουθήσουμε.

Άλλωστε ο ίδιος ο Ιησούς υπήρξε κυριότατα το πρότυπο του πάσχοντος ανθρώπου εφόσον έφτασε στην αναπηρία και στην πλήρη σωματική εξαθλίωση εξαιτίας των βασανισμών και του μαρτυρίου της Σταυρώσεως. Η αναφώνηση του Ποντίου Πιλάτου «ecce homo»¹⁷⁶ δηλαδή «ίδε ο άνθρωπος» υποδεικνύει όχι απλώς τον πάσχοντα αλλά τον καταρρακούμενο άνθρωπο. Ο Ιησούς βίωσε μέχρι εσχάτων των σωματικό πόνο και την εξουθένωση για τη σωτηρία του ίδιου του ανθρώπου.¹⁷⁷

¹⁷⁴ Θουκυδίδη, *Ιστορίαι*, (Οξφόρδη: Oxford University Press, 1942).

¹⁷⁵ Σωτήριος Δεσπότης, *Ο Ιησούς ως “Χριστός” και η πολιτική εξουσία στους συνοπτικούς Ευαγγελιστές*, (Αθήνα: Άθως 2005), 119.

¹⁷⁶ Στέφανος Κουμανούδης, *Λεξικόν Λατινοελληνικόν*, (Αθήνα: Γρηγόρης, 2011), λήμμα «ecce».

¹⁷⁷ Σωτήριος Δεσπότης, *Βίβλος και παιδαγωγικές εφαρμογές, Η ιστορική πορεία του Ιησού Χριστού ως μοντέλο ζωής* (Αθήνα: Έννοια, 2017), 300.

Συχνά τίθεται το ερώτημα πώς ο Θεός αφήνει να ευημερούν οι αδικούντες και να πάσχουν οι δίκαιοι. Ο Κύριος, με την ενανθρώπισή Του και τον πλέον εξευτελιστικό θάνατο πάνω στο Σταυρό, έδειξε ακριβώς αυτό: ότι ο πάσχων άνθρωπος είναι ο Θεός.¹⁷⁸

Ο πολιτισμός του homo sapiens δομήθηκε στον θεσμό της θυσίας. Η επιθυμία για κάθαρση των αμαρτιών απέναντι σε έναν Θεό που ζητά την αιματοχυσία παγίωσε στους αρχαίους πολιτισμούς την πρακτική της θυσίας. Το θύμα έπρεπε να είναι εκούσιο, καθαρό, αρτιμελές και άμωμο. Τις αντιλήψεις αυτές τις απηγούν οι εκούσιες θυσίες της Ιφιγένειας και της Άλκηστης στο ευριπίδειο έργο. Ο Χριστός ήρθε στον κόσμο και πέθανε όχι για αξίες ή συγγενείς προς αυτόν ανθρώπους. Πέθανε για αμαρτωλούς, αδύναμους, άθεους. Για την αρχαία ελληνική σκέψη είναι αδιανόητη η ύπαρξη ενός πάσχοντος Θεού που πεθαίνει με τον πλέον ατιμωτικό τρόπο. Ίσως ο Προμηθεύς Δεσμώτης να πλησιάζει ένα τέτοιο πρότυπο, όμως τελικά στον μύθο αυτό ο πάσχων Θεός λυτρώνεται. Όμως ο Κύριος που θυσιάζεται υπέρ των ανθρώπων και πεθαίνει εγκαταλελειμμένος, εκκεντημένος,¹⁷⁹ κατάστικτος πάνω στο Σταυρό ενσαρκώνει τον άνθρωπο που βρίσκεται δίπλα μας, τον ανάπηρο, τον διαπομπευμένο, τον άμοιρο δικαιωμάτων και αγάπης. Ο Κύριος υψωμένος πάνω στον Σταυρό είναι ο Άλλος.

¹⁷⁸ Θανάσης Ν. Παπαθανασίου, «Ο πάσχων Θεός, ο σύντροφος Θεός», *Σύναξη* 129 (2014) 17-27.

¹⁷⁹ Σωτήριος Δεσπότης, *Ο Ευαγγελιστής Ιωάννης, Σπουδή στην Ιωάννεια Γραμματεία* (Αθήνα: Έννοια, 2018), 313-315.

3.2.5. Η κοινωνική αποδοχή και η συμπερίληψη.

Οι περικοπές αποτελούν πρόσκληση για την αποδοχή της αναπηρίας και την αναγνώριση του οποιουδήποτε ανθρώπου ως αυταξίας ανεξάρτητα από την κατάσταση της υγείας του. Οι περικοπές είναι ηχηρό μήνυμα για υπέρβαση της περιθωριοποίησης και για συμπερίληψη. Η ερμηνεία της αναπηρίας ως μορφή της ανθρώπινης διαφορετικότητας και η αναγνώριση των δικαιωμάτων των αναπήρων συνάγεται αβίαστα μέσα από την κατανόηση των δύο περικοπών. Ο σεβασμός της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και η αποδοχή του άλλου είναι αποδοχή του προσώπου του ίδιου του Θεού.

3.2.6. Ο Ιησούς ως θεραπευτής και η ελευθερία του ανθρώπου.

Μέσα από τις δύο περικοπές προβάλλεται η εικόνα του Ιησού ως θεραπευτή του ανθρώπινου πόνου. Μέσα από τη θαυματουργική ίαση απαλύνει τον ανθρώπινο πόνο και στηρίζει τον άρρωστο και ανάπηρο άνθρωπο.¹⁸⁰ Ο Ιησούς κατανοεί τον αγώνα και την αγωνία του πάσχοντος ανθρώπου και προσπαθεί να τον βοηθήσει.¹⁸¹ Ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος επισημαίνει ότι ο Ιησούς ως θεραπευτής σέβεται την ελευθερία του ασθενούς, γιατί στην περίπτωση του παραλυτικού προηγείται η ερώτηση προς αυτόν σχετικά με την επιθυμία ίασης. Η ελευθερία του ασθενούς ήταν σεβαστή και στην περίπτωση του εκ γενετής τυφλού αφού χρειαζόταν η δική του συμμετοχή στην ίαση ώστε να περπατήσει

¹⁸⁰ T. S. Miller, *Η γέννησις του Νοσοκομείου στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία*, αποδ. Ν. Κελερμένος, (Αθήνα: εκδ. Ιερά Μητρόπολις Θηβών και Λεβαδείας, 1998), 76.

¹⁸¹ J. Larchet, *Η Θεραπευτική των Πνευματικών Νοσημάτων, Εισαγωγή στην ασκητική παράδοση της Ορθοδόξου Εκκλησίας*, τόμος Α' μτφ: Χ. Κούλας, (Αθήνα: εκδ. Αποστολικής Διακονίας, 2008), 433.

ως την κολυμβήθρα του Σιλωάμ. Για τον πάσχοντα άνθρωπο ο Ιησούς είναι ο αιώνιος φάρος στον αγώνα της επιβίωσης.

3.3. Οι παιδαγωγικές προεκτάσεις της ερμηνείας της αναπηρίας στο κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο

3.3.1. Η σύγχρονη ειδική εκπαίδευση και το σχολείο της ένταξης και της συμπερίληψης

Η Ειδική Αγωγή είναι ένας νέος επιστημονικός κλάδος που, με ειδικά μέσα και μεθόδους διδασκαλίας και διαπαιδαγώγησης, προσπαθεί να ολοκληρώσει, μέσα στα όρια της μορφής και του βαθμού των εξελικτικών δυνατοτήτων, την προσωπικότητα των αναπήρων παιδιών και να τα εξοπλίσει με γνώσεις και δεξιότητες, ώστε να γίνουν ικανά, ανάλογα με τις δυνάμεις τους, να ενταχθούν στο κοινωνικό σύνολο και να νιώθουν ευτυχισμένα.¹⁸²

Οι προσεγγίσεις της αναπηρίας στη σύγχρονη κοινωνία βασίζονται σε δύο μοντέλα. Το ιατρικό μοντέλο προσεγγίζει την αναπηρία ως προσωπικό πρόβλημα, "προσωπική τραγωδία", της οποίας οι πληγέντες χρήζουν φιλανθρωπίας και οίκτου από το κοινωνικό σύνολο προκειμένου να καλυφθούν οι ανάγκες τους. Το κοινωνικό πρότυπο προσεγγίζει την αναπηρία ως κοινωνικό πρόβλημα, ως πρόβλημα που απορρέει από την αδυναμία της κοινωνίας να παράσχει στα άτομα που το χρειάζονται τα μέσα για να πραγματοποιούν τα δικαιώματά τους.¹⁸³ Δεν είναι λίγες οι φορές που οι ειδικές

¹⁸² Κ. Καλαντζής «Η Ειδική Αγωγή χτες και σήμερα», περ. *Νέα Παιδεία*, τεύχος 32, 1984. 7.

¹⁸³ Αλέξανδρος Αργυριάδης, *Λόγος, αναπηρία και θεραπευτικές παρεμβάσεις*, (Αθήνα: Ηδύπεια, 2017), 92.

μαθησιακές αναπηρίες είναι «αθέατες» αναπηρίες και συχνά τα άτομα που τις φέρουν στιγματίζονται χωρίς να γίνεται αντιληπτή η αδυναμία τους.¹⁸⁴

Η διαχείριση των μαθητών με αναπηρία είναι μια αδιαμφισβήτητη πρόκληση της σύγχρονης εκπαίδευσης και της παιδαγωγικής επιστήμης. Η διαχείριση της αναπηρίας και των μαθησιακών δυσκολιών πραγματοποιείται σε μεγαλύτερο βαθμό τις τελευταίες δεκαετίες εντός του γενικού σχολείου και του τυπικού εκπαιδευτικού προγράμματος, καθώς αποθαρρύνεται η παρακολούθηση ειδικών σχολείων από μαθητές με μαθησιακές διαταραχές, προωθώντας τη συμπερίληψη, η οποία και εκτιμάται πως οδηγεί σε μεγαλύτερη βελτίωση της μαθησιακής τους επίδοσης.¹⁸⁵

Το σχολείο της ένταξης προάγει την αποδοχή μέσα στην ήδη οργανωμένη τάξη των ατόμων με διαφορετικά βιολογικά, ψυχολογικά, κοινωνικά χαρακτηριστικά και την παράσχεση βοήθειας στα άτομα αυτά ώστε να καταστούν λειτουργικά μέσα στην ευρύτερη ομάδα.¹⁸⁶

Σκοπός της ένταξης είναι ο κάθε μαθητής να προάγει την προσωπικότητά του, να μαθαίνει ως μια ολοκληρωμένη ύπαρξη, ώστε να συμμετάσχει ισότιμα σε όλες τις πτυχές της ζωής. Σκοπός της ένταξης είναι επίσης η δημιουργία ενός

¹⁸⁴ Τατιανή Μούσουρα, «Ο αθέατος χαρακτήρας της ειδικής μαθησιακής αναπηρίας: διερεύνηση των προκλήσεων και προοπτικών φοίτησης σε ένα παιδαγωγικό τμήμα πανεπιστημιακής εκπαίδευσης», (Διδακτορική διατριβή, Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, 2022), 49-50.

¹⁸⁵ Μ. Kalantzis & B. Cope, *Νέα Μάθηση. Βασικές Αρχές για την Επιστήμη της Εκπαίδευσης*. (Αθήνα: Κριτική, 2013), 78.

¹⁸⁶ Αθηνά Ζώνιου – Σιδέρη, *Οι ανάπηροι και η εκπαίδευσή τους. Μια ψυχοπαιδαγωγική προσέγγιση της ένταξης*, (Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 1998), 85.

σχολείου για άτομα ανάπηρα και μη, για ανθρώπους με διαφορετικά χαρακτηριστικά, για παιδιά που προέρχονται από περιθωριακές ομάδες ώστε να αρθεί σταδιακά ο κοινωνικός αποκλεισμός και η κοινωνική υποτίμηση.¹⁸⁷

Ο όρος «ένταξη» διαφοροποιείται από τον όρο «ενσωμάτωση», η οποία ενσωμάτωση δεν εμπεριέχει την παροχή ειδικής βοήθειας.^{188 189}

Η ενταξιακή εκπαιδευτική πολιτική είναι αίτημα που αφορά την κοινωνική δικαιοσύνη και την παροχή ίσων ευκαιριών.¹⁹⁰ Η εκπαίδευση της ένταξης συσχετίζεται με ζητήματα ανθρώπινων δικαιωμάτων, ισότητας, κοινωνικής δικαιοσύνης και αγώνα για μια κοινωνία που δεν κάνει διακρίσεις. Αυτές οι αρχές αποτελούν τους πυλώνες του ενταξιακού σχολείου.¹⁹¹

Η ενταξιακή εκπαίδευση πρεσβεύει την ύπαρξη ενός ενιαίου σχολείου για όλους τους μαθητές. Ο κάθε μαθητής, με ή χωρίς ειδικές ανάγκες, έχει μία θέση στο ενταξιακό σχολείο μέσα στην ίδια τάξη. Η ενταξιακή αυτή προοπτική πραγματοποιείται μέσω του θεσμού της παράλληλης στήριξης, της συνύπαρξης δηλαδή του κύριου εκπαιδευτικού προσωπικού με το εκπαιδευτικό προσωπικό

¹⁸⁷ Γ. Τσιναρέλης, «Η ένταξη των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες», *περιοδικό της Εταιρείας Σπαστικών Βορείου Ελλάδος*, τεύχος 46-47 (Νοέμβριος), Θεσσαλονίκη (1993): 18-29.

¹⁸⁸ *Παιδαγωγική Ψυχολογική Εγκυκλοπαίδεια-Λεξικό*, (Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 1990), λήμμα «Ενσωμάτωση ατόμων με ειδικές ανάγκες», τόμ. 4ος, σελ. 1.918.

¹⁸⁹ *Βασικά Θέματα της Κοινωνιολογίας και Κοινωνιολογικό Λεξικό*, (Αθήνα: Καστανιώτη, 1982), λήμμα «ενσωμάτωση» (Intégration-Integrativ), σελ. 119.

¹⁹⁰ Αθηνά Ζώνιου-Σιδέρη και συν., *Αναπηρία και εκπαιδευτική πολιτική, Κριτική προσέγγιση της ειδικής και ενταξιακής εκπαίδευσης*, επιμ. Αθηνά Ζώνιου-Σιδέρη, (Αθήνα: Πεδίο, 2012), 28.

¹⁹¹ L. Barton & F. Armstrong, *Policy, experience and change: Cross cultural reflections on inclusive education*. (Dordrecht: Springer, 2007), 63.

της ειδικής εκπαίδευσης μέσα στην ίδια τάξη, προκειμένου να επιτευχθεί η ουσιαστική βοήθεια προς τους μαθητές με ειδικές ανάγκες. Εφαρμόζεται επίσης η μέθοδος της διαφοροποιημένης διδασκαλίας, η προσαρμογή δηλαδή της παράδοσης και βαθμολόγησης της διδακτέας ύλης στο επίπεδο των μαθητών με ειδικές ανάγκες αλλά και – ενίοτε – άλλων μαθητών (εξατομίκευση).¹⁹²

Μελέτες έδειξαν ότι η συνεκπαίδευση παιδιών με αναπηρία και παιδιών χωρίς αναπηρία επιφέρει σημαντικά οφέλη τόσο για τους πρώτους όσο και για τους δεύτερους. Τα παιδιά με αναπηρία ή μαθησιακές δυσκολίες ωφελούνται σε ακαδημαϊκό επίπεδο από τη μέθοδο εργασίας των άλλων παιδιών αλλά και από την αλληλεπίδραση με αυτά.¹⁹³ Παράλληλα, σε κοινωνικό επίπεδο, καλλιεργείται η αίσθηση της ένταξης σε μία ομάδα, αναπτύσσουν αυτοεκτίμηση και παύει να υφίσταται ο κοινωνικός αποκλεισμός, όπως συνέβαινε στην περίπτωση της εκπαίδευσής τους σε ειδικά σχολεία ή σε ειδικές τάξεις στο γενικό σχολείο.¹⁹⁴ Εξάλλου τα παιδιά χωρίς αναπηρία ωφελούνται επίσης, γιατί συνειδητοποιούν την ποικιλομορφία της ανθρώπινης ύπαρξης καθώς και τις αντιξοότητες που αντιμετωπίζουν κάποιοι συμμαθητές τους και καλλιεργούν την αλληλεγγύη και την αίσθηση της ισότητας όλων, ανεξαρτήτως

¹⁹² Αλέξανδρος Αργυριάδης, *Το παράδειγμα της αναπηρίας, Εκπαίδευση ενάλωτων κοινωνικών ομάδων*, (Αθήνα: Ηδυνέπεια, 2020), 73.

¹⁹³ Σ. Σούλης, *Παιδαγωγική της ένταξης, Από το «Σχολείο του Διαχωρισμού» σε ένα «Σχολείο για Όλους»*, τόμος Α' (Αθήνα: τυπωθήτω Γ. Δαρδάνος, 2002), 40- 45.

¹⁹⁴ William Lee Heward, *Παιδιά με Ειδικές Ανάγκες: μια εισαγωγή στην ειδική εκπαίδευση*, μτφ Χ. Λυμπεροπούλου, (Αθήνα: Τόπος, 2011), 203.

των χαρακτηριστικών που κάνουν τους ανθρώπους να διαφέρουν μεταξύ τους.¹⁹⁵

Η παρακολούθηση του τυπικού εκπαιδευτικού προγράμματος από μαθητές με μαθησιακές αναπηρίες είναι αναγκαία για δύο επιμέρους λόγους. Ο πρώτος λόγος σχετίζεται με τη βελτίωση της μαθησιακής προόδου αυτών και της βραχυπρόθεσμης, αλλά και μεταγενέστερης πορείας τους στην εκπαίδευση.¹⁹⁶ Πιο συγκεκριμένα, οι πιθανότητες εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση των μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες που παρακολουθούν το τυπικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα είναι αυξημένες εν σχέση με τους μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες που παρακολουθούν ειδικά σχολεία. Έτσι, η συμπεριληπτική εκπαίδευση είναι αναγκαία για τη βελτίωση της εκπαιδευτικής προόδου των μαθητών με μαθησιακές διαταραχές. Ένας δεύτερος λόγος για τον οποίο οφείλει να αποτιμηθεί ως ιδιαίτερα σημαντική η συμπερίληψη είναι οι ηθικές διαστάσεις του ζητήματος αυτού. Η εκπαίδευση οφείλει να προάγει την κοινωνική συνοχή και να δημιουργεί ένα αίσθημα ισότητας μεταξύ των πολιτών μιας κοινωνίας. Η μη ισότιμη πρόσβαση στο αγαθό της εκπαίδευσης οξύνει τις κοινωνικές ανισότητες και δεν προάγει την κοινωνική συνοχή.¹⁹⁷ Ως εκ τούτου, η συμπερίληψη των μαθητών με μαθησιακές αναπηρίες στο τυπικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα αντανακλά και ηθικές διαστάσεις της εκπαίδευσης.¹⁹⁸

¹⁹⁵ Andreou E., Didaskalou E. & Vlachou A., «Bully / Victim problems among Greek pupils with special educational needs: associations with loneliness and self-efficacy for peer interactions», *Journal of Research in Special Educational Needs* 15 (2015), 235-246.

¹⁹⁶ Η. Μαρσαγγούρας, *Στρατηγικές Διδασκαλίας* (Αθήνα: Gutenberg, 2004), 261.

¹⁹⁷ Μ. Kalantzis & B. Cope, *Νέα Μάθηση. Βασικές Αρχές για την Επιστήμη της Εκπαίδευσης* (Αθήνα: Κριτική, 2013), 99.

¹⁹⁸ Μ. Oliver, *Αναπηρία και πολιτική*, επιμ. Γ. Καραγιάννη, (Αθήνα: Επίκεντρο, 2009), 172.

Συνολικότερα, η διαχείριση των μαθησιακών διαταραχών στο πεδίο της ειδικής αγωγής προϋποθέτει όχι μόνο την πρόθεση των εκπαιδευτικών για συμπερίληψη και παρέμβαση στους μαθητές με μαθησιακές διαταραχές, αλλά και την ύπαρξη αποτελεσματικών τεχνικών παρέμβασης που θα έχουν αναπτυχθεί μέσω σχετικών ερευνών και οι οποίες μπορούν να καθοδηγήσουν τη πρακτική των εκπαιδευτικών στη διαχείριση των μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες.¹⁹⁹ Έτσι, κεντρικό ρόλο στην ειδική εκπαίδευση έχει η έρευνα, με την έννοια της μελέτης της επίδρασης παρεμβατικών προγραμμάτων, τα οποία εν συνεχεία χρησιμοποιούνται στην εκπαιδευτική. Ως προς τη δυσλεξία έχει αναπτυχθεί ένα πλήθος σχετικών παρεμβάσεων, οι οποίες και στοχεύουν στην αποτελεσματική διαχείριση της συμπτωματολογίας της συγκεκριμένης διαταραχής.²⁰⁰ Είναι ωστόσο ακόμα ασαφές το κατά πόσο οι παρεμβάσεις μπορούν να οδηγήσουν σε βελτίωση των συμπτωμάτων τόσο της δυσλεξίας, όσο και των άλλων μαθησιακών διαταραχών που παρουσιάζουν συννοσηρότητα με αυτή.²⁰¹

Στον αντίποδα των παραπάνω απόψεων έχουν εκφραστεί αντιρρήσεις από ερευνητές και εκπαιδευτικούς, όσον αφορά στη δυνατότητα εφαρμογής της ένταξης. Οι αντιρρήσεις εστιάζουν στην αδυναμία υποστήριξης των παιδιών με αναπηρία από εξειδικευμένο προσωπικό (π.χ. λογοθεραπευτή) μέσα στη γενική

¹⁹⁹ Π. Καραγιάννη, “Αναπηρία, εκπαίδευση και κοινωνική δικαιοσύνη”, (2008), Ανακτήθηκε από:

http://www.eriande.elemedu.upatras.gr/?section=985&language=el_GR&page706=1&itemid706=1078

²⁰⁰ Δημήτρης Αναστασίου, *Δυσλεξία (πρώτος τόμος) Θεωρία και έρευνα, όψεις πρακτικής(θεωρητικά, διαγνωστικά και ερευνητικά ζητήματα)*, (Αθήνα: Διάδραση, 2011), 44.

²⁰¹ C. Robson, *Real World Research: A Resource for Social Scientists and Practitioner-Researchers*. (Blackwell: 2nd ed. Malden, 2002), 74.

τάξη, στην αδυναμία του διδάσκοντα να αφιερώσει χρόνο στα παιδιά με αναπηρία λόγω των απαιτήσεων του προγράμματος και της διδακτέας ύλης, στα προβλήματα συμπεριφοράς που ενδεχομένως δημιουργούν τα παιδιά με αναπηρία μέσα στη γενική τάξη παρακωλύοντας την απρόσκοπτη εκπαιδευτική διαδικασία και στον στιγματισμό, που πιθανώς να προκύψει από προβληματικές συμπεριφορές των παιδιών αυτών, από τους συμμαθητές τους.

Σύμφωνα με τη νομοθεσία Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης ατόμων με ειδικές ανάγκες ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που εφαρμόζεται στην Ελλάδα, μαθητές με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές θεωρούνται όσοι μαθητές, για όλη τη σχολική τους ζωή ή για ένα χρονικό διάστημα αυτής, παρουσιάζουν ουσιαστικές δυσκολίες στη διαδικασία της μάθησης, οι οποίες οφείλονται σε αισθητηριακά, νοητικά, γνωστικά, αναπτυξιακά προβλήματα ή ψυχικές και νευροψυχικές αδυναμίες, οι οποίες αποτελούν ανασχετικό παράγοντα στη δυνατότητα μάθησης και προσαρμογής στο σχολικό περιβάλλον. Στην προαναφερθείσα κατηγορία εντάσσονται μαθητές με νοητική αναπηρία, αισθητηριακές αναπηρίες όρασης (τυφλοί, αμβλύωπες), αισθητηριακές αναπηρίες ακοής (κωφοί, βαρήκοοι), κινητικές αναπηρίες, χρόνια και μη ιάσιμα νοσήματα, διαταραχές ομιλίας και λόγου, ειδικές μαθησιακές δυσκολίες όπως δυσλεξία, δυσγραφία, δυσαριθμησία, δυσαναγνωσία, δυσορθογραφία, σύνδρομο ελλειμματικής προσοχής με ή χωρίς υπερκινητικότητα, σύνθετες αναπτυξιακές αποκλίσεις (μορφές αυτισμού), ψυχικές διαταραχές και πολλαπλές αναπηρίες. Επίσης συγκαταλέγονται μαθητές με σύνθετες γνωστικές, συναισθηματικές και κοινωνικές δυσκολίες, παραβατική συμπεριφορά λόγω κακοποίησης, γονεϊκής παραμέλησης ή εγκατάλειψης ή λόγω ενδοοικογενειακής βίας.²⁰²

²⁰² Ν. 3699/2008 της Ελληνικής Δημοκρατίας (Ειδική αγωγή και εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες).

3.3.2. Οι προεκτάσεις της ερμηνείας της αναπηρίας στο κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο στη σύγχρονη ειδική εκπαίδευση.

Με βάση τους ερμηνευτικούς άξονες στους οποίους κατέληξε η ανάλυση των δύο περικοπών, στο σύγχρονο σχολείο της ειδικής εκπαίδευσης, στο σχολείο της ένταξης και της συμπερίληψης :

- είναι αναγκαίο να αποσυνδεθεί η αναπηρία από κάθε κοινωνικό στιγματισμό και σύνδεση με κοινωνική μειονεξία. Ο ίδιος ο Κύριος ενσάρκωσε τον πάσχοντα άνθρωπο και αυτό είναι ένα στοιχείο που χρειάζεται να συνειδητοποιήσουν οι νέοι άνθρωποι. Το πρότυπο της αρτιότητας που προβάλλεται σήμερα από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης της περισσότερες φορές είναι κάτι το πλασματικό και το ανέφικτο.
- τα πνευματικά και ηθικά χαρίσματα είναι ο πραγματικός εαυτός του ανθρώπου και αυτό πρέπει να είναι το μήνυμα της σύγχρονης ενταξιακής εκπαίδευσης. Ο κάθε άνθρωπος, όποια αναπηρία κι αν έχει, έχει χαρίσματα που είναι πολύτιμα. Αυτό άλλωστε υπογραμμίζει και η θεωρία της πολλαπλής νοημοσύνης που δεν συνδέει απαραίτητα την ευφυΐα με τους τομείς που αξιολογεί το σχολείο.²⁰³ Ο παραδοσιακός διαχωρισμός των μαθητών σε «έξυπνους» και «βραδύστροφους» είναι καιρός να παραγκωνιστεί.²⁰⁴ Δεν είναι δυνατόν να συνεχίζεται η αξιολόγηση μόνο των ακαδημαϊκών επιδόσεων. Ο κάθε μαθητής έχει κάποια ιδιαίτερη έφεση ξεχωριστή από κάθε άλλον. Η ολιστική προσέγγιση του σχολείου οραματίζεται την ανάδειξη των ιδιαίτερων πτυχών της προσωπικότητας

²⁰³ Howard Gardner, *Η θεωρία των πολλαπλών τύπων νοημοσύνης*, (Αθήνα: Μαραθιάς, 2010), 131.

²⁰⁴ Στ. Φλουρής, *Πολλαπλή νοημοσύνη και εκπαίδευση: θεωρία, έρευνες, εφαρμογές*, (Αθήνα: Γρηγόρης, 2021), 282.

κάθε μαθητή, δίνοντας ιδιαίτερη βαρύτητα στη συναισθηματική νοημοσύνη.²⁰⁵

- η διαδικασία της αυτενέργειας είναι σημαντικότερη στη διαδικασία της μάθησης. Ο Κύριος και στις δύο περικοπές σέβεται την ελευθερία των αναπήρων και ζητά την αυτενέργεια από την πλευρά τους. Στο σχολείο της ένταξης είναι εξίσου σημαντικός ο σεβασμός της προσωπικότητας του κάθε μαθητή και η προσωπική του συμμετοχή στην εκπαιδευτική διαδικασία.
- η συμπερίληψη είναι ωφέλιμη για όλους. Η συμπερίληψη συμβάλλει στην κοινωνική συνοχή, στην αλληλεγγύη και στον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Πραγματώνει το αίτημα της κοινωνικής ισότητας.
- το πρόσωπο του οποιουδήποτε άλλου είναι το πρόσωπο του ίδιου του Θεού. Ο Κύριος έδωσε την αγάπη του σε όλους ανεξαιρέτα ανάπηρους και μη. Το σχολείο της ένταξης οφείλει να κάνει το ίδιο.

Καθίσταται λοιπόν σαφές ότι η ερμηνεία της αναπηρίας στο κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο συμπίπτει απόλυτα με τις θεμελιώδεις γραμμές της ενταξιακής εκπαίδευσης. Η γόνιμη αφομοίωση της ερμηνείας αυτής στην ενταξιακή εκπαίδευση μπορεί να υλοποιηθεί όχι μόνο μέσα από τη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών σε όλες τις τάξεις και βαθμίδες εκπαίδευσης αλλά και μέσα από κάθε μορφή συνεργασίας διδασκόντων και διδασκομένων.

4. Συμπεράσματα

Η αναπηρία μέσα στα χιλιάδες χρόνια της ανθρώπινης ιστορίας συνδέθηκε με τη μειονεξία και την ασθένεια. Ο Ιησούς ερχόμενος στον κόσμο καταλύει την αναπηρία με τον Θείο Λόγο. Ο Κύριος στην περικοπή του εκ γενετής τυφλού αυτοπροσδιορίζεται ως Φως του κόσμου. Κατά το σημείον της θεραπείας του

²⁰⁵ Daniel Goleman, *Η συναισθηματική νοημοσύνη Γιατί το «EQ» είναι πιο σημαντικό από το «IQ»*, (Αθήνα: Πεδίο, 2011), 93.

εκ γενετής τυφλού οι βλέποντες αποδεικνύονται τυφλοί ενώ οι τυφλοί πνευματικά βλέποντες. Αξιοσημείωτη είναι η αυτενέργεια του πρώην τυφλού. Στο σημείον της θεραπείας του παραλυτικού της Βηθεςδά ο Κύριος επιτελεί τη θαυματουργική θεραπεία μέσα από τον Λόγο του σεβόμενος την προαίρεση του αρρώστου.

Οι δύο θαυματουργικές θεραπείες εμπερικλείουν τον σεβασμό της ετερότητας, την αποδοχή του άλλου, τη συμπερίληψη. Αναδεικνύονται οι ιδιαίτερες πτυχές της διαφορετικότητας του άλλου, η πολυσχιδία της ανθρώπινης υπόστασης και η υποκρισία του ανθρώπινου πολιτισμού που θέτει με ευκολία τον άνθρωπο στο περιθώριο και εμμένει τυπολατρικά στο ανούσιο.

Η ερμηνεία της αναπηρίας μέσα από τις δύο περικοπές μπορεί να αξιοποιηθεί δημιουργικά στο σύγχρονο ενταξιακό σχολείο. Το ενταξιακό σχολείο πραγματώνει το κοινωνικό αίτημα για κοινωνική ισότητα και αποδοχή της ετερότητας. Σκοπός της ενταξιακής εκπαίδευσης είναι η παροχή αποτελεσματικής στήριξης στα άτομα που αδυνατούν να παρακολουθήσουν το τυπικό πρόγραμμα του σχολείου.

Οι βασικές αρχές της ενταξιακής εκπαίδευσης συνίστανται στην πραγμάτωση του ανθρωποκεντρικού της χαρακτήρα. Το συμπεριληπτικό σχολείο έχει ως βασική αρχή την εν Χριστώ επίλυση των προβλημάτων της σύγχρονης ζωής, την προσπέλαση κάθε δυσχερούς κατάστασης υπό το πρίσμα της εν Χριστώ διδασκαλίας.

Ταυτόχρονα κάθε ενέργεια και καθοδήγηση του σχολείου της ένταξης πρέπει να έχει ως κέντρο τον άνθρωπο και τον αγώνα του για την ηθική του ολοκλήρωση. Ο άνθρωπος είναι άλλωστε ο αποδέκτης κάθε ενέργειας που σχετίζεται με την ένταξη. Και μάλιστα ο άνθρωπος εξατομικευμένα, προσεγγιζόμενος ως ξεχωριστή και μοναδική κάθε φορά οντότητα. Μέσα από το πρίσμα αυτό η ερμηνεία της αναπηρίας στο κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο και το ενταξιακό σχολείο συνοδοιπορούν στη στήριξη του ανθρώπου.

Βιβλιογραφία

Πηγές

Nestle και Aland. *Novum Testamentum Graece*, έκδ. 28η. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 2012.

Τρεμπέλας, Παναγιώτης. *Η Καινή Διαθήκη μετά συντόμου ερμηνείας*. Αθήνα: Σωτήρ, 1980.

Όμηρος. *Ιλιάδα*. Οξφόρδη: Oxford University Press, 1920.

Σοφοκλής. *Φιλοκτήτης*. Οξφόρδη: Oxford University Press, 1990.

Πλάτων. *Πολιτεία*. Οξφόρδη: Oxford University Press, 1907.

Αποστολική Διακονία. Ανακτήθηκε 15/1/2025. https://apostoliki-diakonia.gr/bible/bible.asp?contents=old_testament/contents.asp&main=OldTestaments

Θουκυδίδης. *Ιστορίαι*. Οξφόρδη: Oxford University Press, 1942.

Πατερικά Υπομνήματα

Patrologiae Cursus Completus. Series Graeca (1857–1866). Online version: <http://patristica.net/graeca/>

Ευθύμιος Ζιγαβηνός, PG 129.1106.

Θεοφύλακτος Βουλγαρίας, PG 124.41-42.

Ιωάννης Χρυσόστομος, PG 48.801-812, PG 59.305-321.

Κύριλλος Αλεξανδρείας, PG 73.941.

Ειρηναίου Λυώνος, Έλεγχος και ανατροπή της ψευδωνύμου γνώσεως I III V, εκδ Α Rousseau – L Doutreleau, Irénée de Lyon Contre les hérésies III 2, SC 211, Paris 1974.

Βοηθήματα

Αγουρίδης, Σάββας. *Το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο, Α' κεφ. 1-12*. Θεσσαλονίκη: Πουρναρά, 2005.

Αναστασίου, Δημήτρης. *Δυσλεξία (πρώτος τόμος) Θεωρία και έρευνα. όψεις πρακτικής (θεωρητικά διαγνωστικά και ερευνητικά ζητήματα)*. Αθήνα: Διάδραση, 2011.

Αργυριάδης, Αλέξανδρος. *Λόγος, αναπηρία και θεραπευτικές παρεμβάσεις*. Αθήνα: Ηδυέπεια, 2017.

Αργυριάδης, Αλέξανδρος. *Το παράδειγμα της αναπηρίας, Εκπαίδευση ευάλωτων κοινωνικών ομάδων*. Αθήνα: Ηδυέπεια, 2020.

Βασικά Θέματα της Κοινωνιολογίας και Κοινωνιολογικό Λεξικό. Αθήνα: Καστανιώτη, 1982.

Βλάχου, Κ. «Τα άτομα με ειδικές ανάγκες στην Παλαιά Διαθήκη», στο *Εκκλησία και άτομα με ειδικές ανάγκες, Πρακτικά Α' εκδήλωσης του ερευνητικού προγράμματος «Θρησκευτική Αγωγή και Κοινωνική Ένταξη Α.Μ.Ε.Α.»*, (Αθήνα: εκδ. Αποστολική Διακονία Εκκλησίας της Ελλάδος, 1999). 32.

Γιαννακόπουλος, Χρ. «Μορφολογικές και ακτινολογικές αλλοιώσεις σε οστά από το σπηλαιοβάραθρο του Καιάδα». Ανακτήθηκε: 15/1/2025.

<https://www.orthosurgery.gr/dimosieusis/MAaO.pdf>

Δαμαλάς, Ν. *Ερμηνεία εις την Καινήν Διαθήκην: Το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιον*. Θεσσαλονίκη: Πουρναράς, 2010.

- Δεσπότης, Σωτήριος. *Αναψηλαφώντας τις ταυτότητες των Χριστιανών της Μεσογείου τον 1^ο και 2^ο μ.Χ. αι..* Κάλλιπος, 2022. Ανακτήθηκε: 15/1/2025.
<http://dx.doi.org/10.57713/kallipos-94>
- Δεσπότης, Σωτήριος. *Βίβλος και παιδαγωγικές εφαρμογές. Η ιστορική πορεία του Ιησού Χριστού ως μοντέλο ζωής.* Αθήνα: Έννοια, 2017.
- Δεσπότης, Σωτήριος. *Ο Ευαγγελιστής Ιωάννης, Σπουδή στην Ιωάννεια Γραμματεία.* Αθήνα: Έννοια, 2018.
- Δεσπότης, Σωτήριος. *Ο Ιησούς ως “Χριστός” και η πολιτική εξουσία στους συνοπτικούς Ευαγγελιστές.* Αθήνα: Άθως, 2005.
- Δεσπότης, Σωτήριος. *Ο κώδικας των Ευαγγελίων.* Αθήνα: Άθως, 2009.
- Ζώνιου – Σιδέρη, Αθηνά. *Οι ανάπηροι και η εκπαίδευσή τους. Μια ψυχοπαιδαγωγική προσέγγιση της ένταξης.* Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 1998.
- Ζώνιου-Σιδέρη, Αθηνά και συν. *Αναπηρία και εκπαιδευτική πολιτική. Κριτική προσέγγιση της ειδικής και ενταξιακής εκπαίδευσης.* επιμ. Αθηνά Ζώνιου-Σιδέρη. Αθήνα: Πεδίο, 2012.
- Θουκυδίδη. *Περικλέους Επιτάφιος.* Αθήνα: Ζήτρος, 2004.
- Καδιγιαννόπουλος Γ., Γ. Νικολάου και Α. Γαλανόπουλος, «Η ασθένεια και η αναπηρία στην Καινή Διαθήκη και στο Κοράνιο», στα *Αρχεία Ελληνικής Ιατρικής* (2020) 37(4):536-541
- Κακριδής, Θ. Ι. *Ερμηνευτικά σχόλια στον Επιτάφιο του Θουκυδίδη.* Αθήνα: Εστία, 1985.
- Καλαντζής, Κ. «Η Ειδική Αγωγή χτες και σήμερα», περ. *Νέα Παιδεία*, τεύχος 32, 1984.
- Καραγιάννη Π. *Αναπηρία, εκπαίδευση και κοινωνική δικαιοσύνη.*
 Ανακτήθηκε: 15/1/2025.
http://www.eriande.elemedu.upatras.gr/?section=985&language=el_GR&page706=1&itemid706=1078

Καρακόλης Χ., «Η θεολογική σημασία των θαυμάτων στο κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο». Διδακτορική διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 1996.

Καρακόλης, Χ., *Το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο: Αφηγηματικό και θεολογικό Υπόμνημα*. Κάλλιπος, 2024. Ανακτήθηκε από: 15/1/2025.
<https://repository.kallipos.gr/handle/11419/14143>

Καρακόλης, Χρήστος. «Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος: Το αποκλειστικά παλαιοδιαθηκικό υπόβαθρο, η μετεξέλιξη και η θεολογική σημασία του όρου «Λόγος» στο κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο» στο *Ο Θεός της Βίβλου και ο Θεός των φιλοσόφων*. ed. Σταύρος Ζουμπουλάκης. Αθήνα: Άρτος Ζωής, 2012.

Κεσελόπουλου, Α. *Ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τήν ζωήν. Θεολογική προσέγγιση στίς προκλήσεις τῆς βιοηθικής*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Πουρνάρα, 2009.

Κουμανούδης, Στέφανος. *Λεξικόν Λατινοελληνικόν*. Αθήνα: Γρηγόρης, 2011.

Ματσαγγούρας Η. *Στρατηγικές Διδασκαλίας*. Αθήνα: Gutenberg, 2004.

Μούσουρα, Τατιανή. «Ο αθέατος χαρακτήρας της ειδικής μαθησιακής αναπηρίας: διερεύνηση των προκλήσεων και προοπτικών φοίτησης σε ένα παιδαγωγικό τμήμα πανεπιστημιακής εκπαίδευσης». Διδακτορική διατριβή, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, 2022.

Ν. 3699/2008 της Ελληνικής Δημοκρατίας (*Ειδική αγωγή και εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες*).

Ομήρου. *Ιλιάδα*. μτφ. Ν. Καζαντζάκης, Ι. Θ. Κακριδής. Αθήνα: Ίδρυμα Τριανταφυλλίδη, 2015.

Παπαθανασίου, Θανάσης. «Ο πάσχων Θεός, ο σύντροφος Θεός», *Σύναξη* 129 (2014) 17-27.

π. Φάρος, Φιλ. *Η Ίαση ως Υγείας Ολοκληρία. Η ολιστική Ιατρική ως εκκλησιαστική παράδοση και επιστημονική πρωτοπορία*. Αθήνα: Αρμός, 2003.

Παιδαγωγική Ψυχολογική Εγκυκλοπαίδεια-Λεξικό. Αθήνα: Ελληνικά

Γράμματα, 1990.

Πλάτων. *Πολιτεία*. Αθήνα: Κάκτος, 2021.

Σούλης, Σ. *Παιδαγωγική της ένταξης. Από το «Σχολείο του Διαχωρισμού» σε ένα «Σχολείο για Όλους». τόμος Α΄*. Αθήνα: τυπωθήτω Γ. Δαρδάνος, 2002.

Σοφοκλής. *Φιλοκτήτης*. Αθήνα: Παπαζήσης, 2020.

Σταματάκος, Ι. *Λεξικόν της αρχαίας ελληνικής γλώσσης*. Αθήνα: Φοίνιξ, 1972.

Τερέζη, Χ. «Η Ορθοδοξία και ο Σεβασμός της Ανθρώπινης

Προσωπικότητας» στο Α. Αυγουστίδης, Κ. Ζορμπάς, Β. Θερμός, Ν.

Κοκοσαλάκης, Χ. Τερέζης, *Η Ορθοδοξία ως Πολιτισμικό Επίτευγμα και τα Προβλήματα του Σύγχρονου Ανθρώπου* (Πάτρα: Εκδόσεις Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου, 2002) 42.

Τρεμπέλας, Π. *Υπόμνημα στο κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο*. μτφρ Νικόλαος Πουλάδας. Αθήνα: Σωτήρ, 2021.

Τρεμπέλας, Π. *Υπομνήματα Ευαγγελίων (Κατά Ιωάννην)*, Ανακτήθηκε:

15/1/2025. [https://www.imilias.gr/sites/default/files/2023-](https://www.imilias.gr/sites/default/files/2023-10/ypomnima_ioanni.pdf)

10/ypomnima_ioanni.pdf

Τσιναρέλης, Γ. «Η ένταξη των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες». *Περιοδικό της Εταιρείας Σπαστικών Βορείου Ελλάδος*, τεύχος 46-47 (Νοέμβριος),

Θεσσαλονίκη (1993): 18-29.

Φλουρής, Στ. *Πολλαπλή νοημοσύνη και εκπαίδευση: θεωρία, έρευνες, εφαρμογές*. Αθήνα: Γρηγόρης, 2021.

Andreou E., E. Didaskalou & A. Vlachou. «Bully / Victim problems among Greek pupils with special educational needs: associations with loneliness and self-efficacy for peer interactions». *Journal of Research in Special Educational Needs*. 15 (2015).

Barclay, W. *The Gospel of John*. Vol.1. Edinburgh: Saint Andrew Press, 2011.

Barton, L. & F. Armstrong. *Policy, experience and change: Cross cultural reflections on inclusive education*. Dordrecht: Springer, 2007.

Britt Leslie. *One thing I know: How the blind man of John 9 leads an audience toward belief*. Eugene: Pickwick publications, 2015.

Bruce, F. *The Gospel of John: Introduction, Exposition, Notes*. Wm. B. Eerdmans Publishing, 1994.

Bruner, F. *The Gospel of John: A commentary*. Grand Rapids: Eerdmans Publishing, 2012.

Bultmann, R. *The Gospel of John: a commentary*. Vol. 1. Wipf and Stock Publishers, 2014.

Calabro, David. «Disability and Social Justice in Ancient Israelite Culture» in *Covenant of Compassion: Caring for the Marginalized and Disadvantaged in the Old Testament* ed. Avram R. Shannon, Gaye Strathearn, George A Pierce, and Joshua M. Sears (Provo, UT: Religious Studies Center, Brigham Young University; Salt Lake City: Deseret Book), 383–406.

Fillion, L.-Cl. *The life of Christ, a historical critical, and apologetic exposition*. London: B. Herder book co., 1928.

Fox, B. M. *Disability and the Way of Jesus: Holistic Healing in the Gospels and the Church*. InterVarsity Press, 2019.

Gardner, Howard. *Η θεωρία των πολλαπλών τύπων νοημοσύνης*. Αθήνα: Μαθατιάς, 2010.

Garland, R. *The Eye of the Beholder: Deformity and Disability in the Graeco-Roman World*, 2nd ed., Bloomsbury Publishing, 2010.

Gibson, Shimon. *The Final Days of Jesus. The Archaeological Evidence*. μτφ Σ. Δεσπότης. Αθήνα: Ψυχογιός, 2009.

Godet, F. *Commentary on the Gospel of John, Vol. 2: With an Historical and Critical Introduction (Classic Reprint)*. Forgotten Books, 2018.

Goleman, Daniel. *Η συναισθηματική νοημοσύνη Γιατί το «EQ» είναι πιο σημαντικό από το «IQ»;*. Αθήνα: Πεδίο, 2011.

Govig, Stewart Delisle. *Strong at the broken places: Persons with disabilities and the church*. Westminster John Knox Press, 1989.

Heward, William Lee. *Παιδιά με Ειδικές Ανάγκες: μια εισαγωγή στην ειδική εκπαίδευση*. μτφ Χ. Λυμπεροπούλου. Αθήνα: Τόπος, 2011.

Johnson, R. L. «Introduction: Health and Disability» in *Health and History*, 2011, 13:2.

Kalantzis, M., & Cope, B. *Νέα Μάθηση. Βασικές Αρχές για την Επιστήμη της Εκπαίδευσης*. Αθήνα: Κριτική, 2013.

Keener, Graig. *The Gospel of John A commentary*. Grand Rapids MI: Baker Academic, 2003.

Kellenberger, Edgar. «Mesopotamia and Israel» in *Disability in Antiquity*. Routledge, 2016. 63-76.

Kenny, A. *My body is not a prayer request: Disability justice in the church*. Baker Books, 2022.

Koosed, Jennifer and Darla Schumm. «Out of the Darkness: Examining the Rhetoric of Blindness in the Gospel of John» in *Disability in Judaism, Christianity, and Islam: Sacred texts, historical traditions, and social analysis*. New York: Palgrave Macmillan US, 2011. 77-92.

- Larchet, J. C. *Η Θεραπευτική των Πνευματικών Νοσημάτων. Εισαγωγή στην ασκητική παράδοση της Ορθοδόξου Εκκλησίας*, τόμος Α΄. Αθήνα: Εκδόσεις Αποστολικής Διακονίας, 2008.
- Lidel και Scott. *Επιτομή του μεγάλου λεξικού της αρχαίας ελληνικής γλώσσας*. Αθήνα: Πελεκάνος, 2007.
- Menken, M. «The call of blind Bartimaeus (Mark 10: 46-52)» *HTS: Theological Studies*, 2005, 273-290.
- Miller, T. S. *Η γέννησις του Νοσοκομείου στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία*. αποδ. Ν. Κελερμένος. Αθήνα: Εκδόσεις Ιερά Μητρόπολις Θηβών και Λεβαδείας, 1998.
- Oliver M. *Αναπηρία και πολιτική*. επιμ. Γ. Καραγιάννη. Αθήνα: Επίκεντρο, 2009.
- Penrose, W. *The discourse of disability in ancient Greece*. Maryland: The Johns Hopkins University Press, 2015.
- Robson. C. *Real World Research: A Resource for Social Scientists and Practitioner-Researchers*. Blackwell: 2nd ed. Malden, 2002
- Rose, M. *The Staff of Oedipus: Transforming Disability in Ancient Greece*, Michigan: Ann Arbor, 2003.
- Smith, Dwight Moody. *The theology of the Gospel of John*. Vol. 10. Cambridge University Press, 1995.
- The New Encyclopedia Britannica*. UK: Encyclopedia Britannica 2024.
<https://www.britannica.com>
- Vlahogiannis, N. «Disabling Bodies» in D. Monserrat, *Changing Bodies, Changing Meanings: Studies on the Human Body in Antiquity*. London: Routledge, 1998.
- World Health Organization (2024). *Disability*. Ανακτήθηκε: 15/1/2025.
https://www.who.int/health-topics/disability#tab=tab_1